

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH DLA GMINY GAĆ NA LATA 2016-2021

INSTYTUT BADAŃ I ANALIZ SPOŁECZNYCH „DIAGNOSIS”

LUSZOWICE, UL. GÓRNA 29A, 32-500 CHRZANÓW, E-MAIL: zespol_badawczy@wp.pl

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	5
2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY GAĆ	9
3. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA	11
4. SYSTEM EDUKACJI	23
5. OPIEKA ZDROWOTNA	25
6. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	26
7. RYNEK PRACY I BEZROBOCIE	29
8. SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	37
9. WSPIERANIE RODZINY I SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ	42
10. PRZEMOC W RODZINIE	45
11. PROBLEM ALKOHOLOWY I NARKOMANIA	74
12. POMOC SPOŁECZNA. ZAGROŻENIE MARGINALIZACJĄ I WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM	78
13. PROGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	92
14. RAMY FINANSOWANIA DZIAŁAŃ OKREŚLONYCH W STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH DLA GMINY GAĆ NA LATA 2016-2021	95
15. MONITORING I EWALUACJA	97
16. PLANOWANIE SPOŁECZNE W GMINNEJ STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	99
17. METODA TWORZENIA GMINNEJ STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	100
18. IDENTYFIKACJA CELU GENERALNEGO I PRIORYTETÓW GMINNEJ STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	103
19. WSKAŹNIKI REALIZACJI ZADAŃ	113

20.	HARMONOGRAM DZIAŁAŃ	117
21.	SPIS WYKRESÓW	122
22.	SPIS TABEL	124

I CZEŚĆ WSTĘPNA

CZEŚĆ WSTĘPNA ZAWIERA ELEMENTARNE INFORMACJE
DOTYCZĄCE ZASAD KONSTRUOWANIA DOKUMENTU.
PRZEDSTAWIONE W NIEJ ZOSTAŁY ASPEKTY PRAWNE,
BĘDĄCE PODSTAWĄ DZIAŁANIA SAMORZĄDU LOKALNEGO,
NA KTÓRYCH OPIERA SIĘ LOKALNA POLITYKA SPOŁECZNA.

1. Wstęp

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowi podstawę w procesie planowania społecznego. Opracowanie i realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika z obowiązku prawnego nałożonego na samorząd gminny na mocy Ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. O potrzebie stworzenia strategii decyduje także środowisko lokalne, które wykazuje duże zainteresowanie problemami społecznymi w swoim otoczeniu.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Gać, wskazuje istotne kwestie społeczne, z jakimi zmagają się mieszkańcy, a także wytycza: cele strategiczne projektowanych zmian, kierunki działań na rzecz niwelowania zjawisk społecznie niepożądanych oraz zajmuje się tworzeniem mechanizmów wzmacniających efektywność dokonywanych zmian. Wskazuje również na sposób realizacji podejmowanych przedsięwzięć realizowanych w ramach strategii, określa ramy finansowe oraz wskaźniki realizacji działań. Strategia jest dokumentem stworzonym na okres pięcioletni i dlatego niezbędny jest jej stały monitoring i ewaluacja realizowanych zadań. Działania te będą pomocne w dostosowywaniu celów i zadań przewidzianych do wykonania w kolejnych etapach realizacji w zależności od zmieniających się potrzeb społecznych.

Rozwój gminy opiera się na kształtowaniu celów polityki społecznej, uznając jednocześnie za J. Auleytnerem za fundamentalne dziedziny polityki społecznej następujące jej obszary:

- politykę ludnościową i rodzinną
- politykę w dziedzinie zatrudnienia, płac, warunków i ochrony pracy
- politykę mieszkaniową
- politykę w zakresie ochrony zdrowia
- politykę oświatową
- politykę kulturalną

- politykę w zakresie zabezpieczenia społecznego i pomocy społecznej
- politykę w zakresie bezpieczeństwa publicznego oraz przeciwdziałania szeroko rozumianym zjawiskom dezorganizacji społecznej oraz patologii społecznej

Prezentacja wyników badań dotycząca mieszkańców Gminy Gać poszukujących wsparcia w tutejszym ośrodku pomocy społecznej, w oparciu o ustawę o pomocy społecznej oraz inne pokrewne ustawy, składa się z analizy dokumentów pozyskanych z tutejszego ośrodka. Do opracowania strategii wykorzystano również materiały sprawozdawcze z Powiatowego Urzędu Pracy, z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie oraz Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności, dane z Urzędu Gminy (z poszczególnych jego wydziałów), dane z Głównego Urzędu Statystycznego oraz Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej, a także dokumenty programowe polityki społecznej.

Do akt prawnych mających istotny wpływ na konstrukcję niniejszego dokumentu jak i monitoring przyszłych działań należą:

- 1) Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2013 poz. 594 z późn.zm.), regulująca zakres i charakter zadań spoczywających na gminie, m.in. ochronę zdrowia, pomoc społeczną, gminne budownictwo mieszkaniowe, edukację publiczną, współpracę z organizacjami pozarządowymi.
- 2) Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 163 z późn.zm.).
- 3) Ustawa z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych (tekst jednolity Dz. U z 2015 r., poz.114 z późn.zm.).
- 4) Ustawa z dnia 13 czerwca 2003r. o zatrudnieniu socjalnym (tekst jednolity Dz. U. 2011, Nr 43, poz. 225 z późn.zm.).
- 5) Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2015, poz. 332 z późn.zm.).
- 6) Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011, Nr 231, poz. 1375, z późn.zm.).
- 7) Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tekst jednolity Dz. U. 2014, poz.1118 z późn. zm.)

- 8) Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity Dz. U. 2015, poz. 149 z późn. zm.).
- 9) Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. 2015, poz. 581 z późn. zm.)
- 10) Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity Dz. U. 2012, poz. 1356 z późn. zm.).
- 11) Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2015, z późn. zm.)

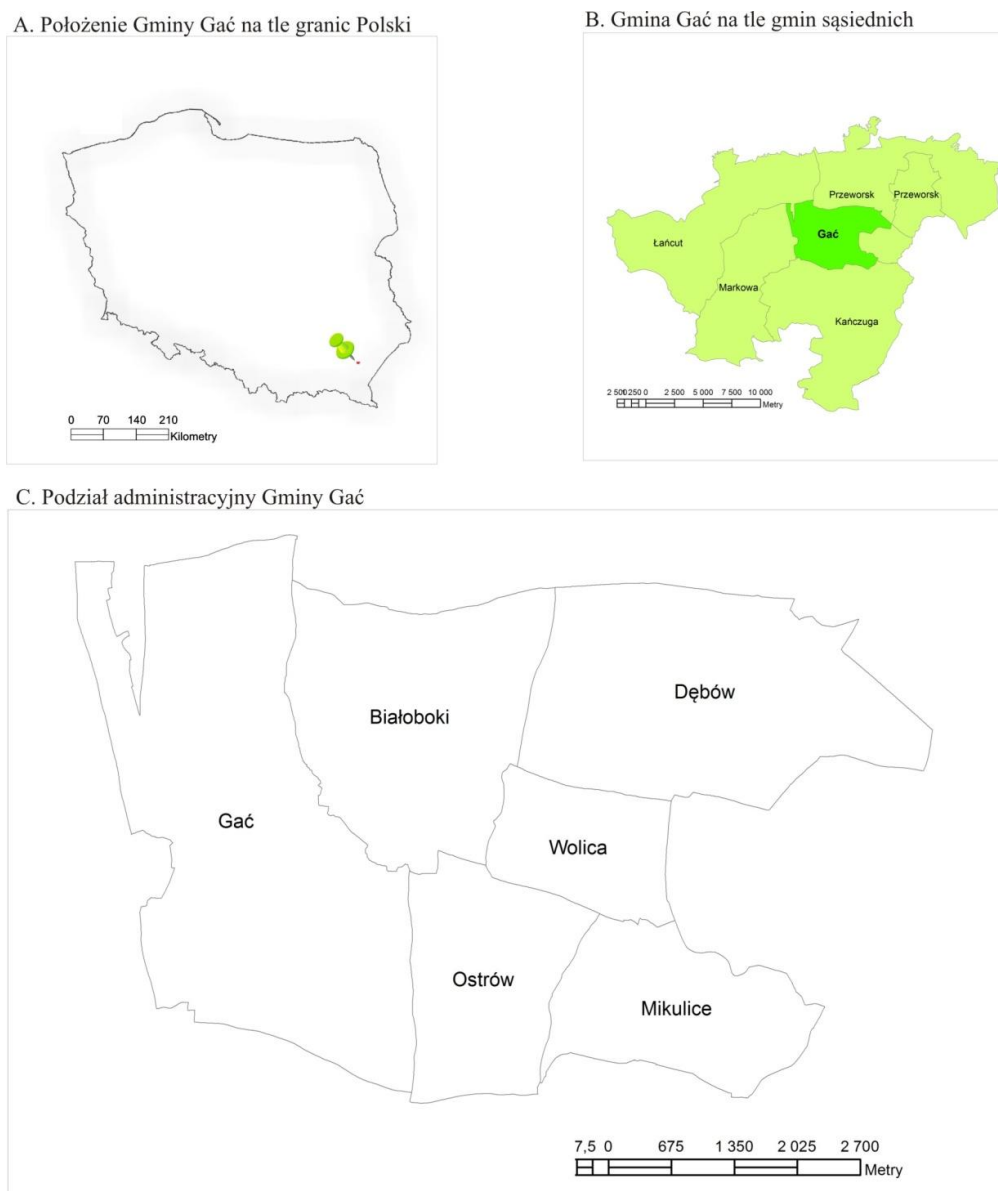
II CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

2. Ogólna charakterystyka Gminy Gać

Gmina Gać położona jest w województwie podkarpackim, w powiecie przeworskim. Obszar gminy leży w Kotlinie Sandomierskiej w środkowej części pogórza rzeszowskiego. Od północy graniczy z Gminą Łańcut, od północno-wschodu z Gminą Przeworsk, od południa z Gminą Kańczuga, od zachodu z Gminą Markowa. Gmina Gać ma charakter wiejski i obejmuje 6 sołectw: Gać, Dębów, Białoboki, Ostrów, Mikulice, Wolica. Powierzchnia geodezyjna gminy wynosi 3596 ha, co stanowi 5,2% powiatu przeworskiego.

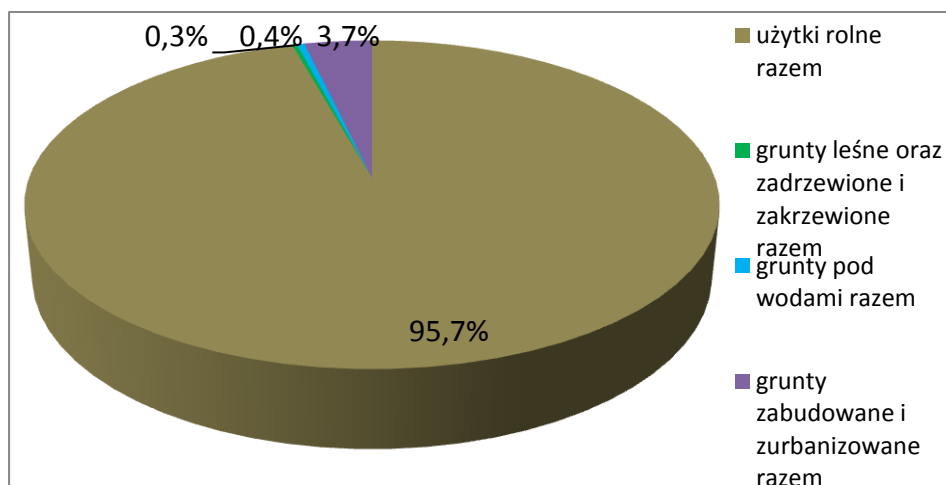
Mapa 1. Położenie gminy Gać

Źródło: opracowanie własne

Ze względu na charakter zagospodarowania, największą powierzchnię stanowią użytki rolne tj. 95,6% powierzchni gminy. Grunty zabudowane to 3,7% powierzchni.

Wykres 1. Powierzchnia użytkowa gminy Gać

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W podziale użytków rolnych razem, największą część stanowią grunty orne, tj. 82,3%, a w dalszej kolejności łąki 7,4% i pastwiska 4,1%, grunty rolne zabudowane 3,9%, sady 1,6%, grunty pod rowami 0,6%.

Z kolei największą część gruntów zabudowanych stanowią tereny komunikacyjno-drogi, tj. 84,8% ogółu gruntów zabudowanych.

3. Struktura demograficzna

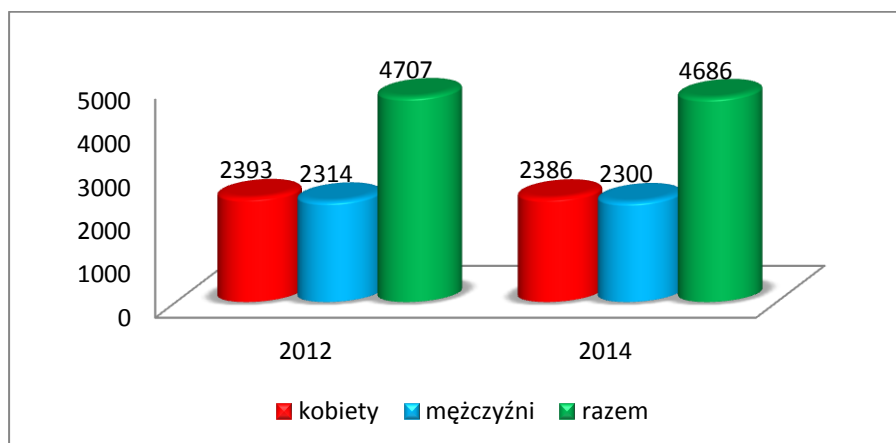
Wiedza o mieszkańcach i szczegółowa diagnoza aktualnej sytuacji demograficznej w gminie jest wyznacznikiem przyszłych dokumentów polityki społecznej, jakie muszą powstać na wymienionym obszarze. Tylko profesjonalna diagnoza zasobów ludzkich pozwala określić rozwój kapitału ludzkiego i w przyszłości pomoże osiągnąć wyższy stopień zorganizowania społeczeństwa obywatelskiego.

Zmiany w strukturze ludności wg wieku kształtowane są przez liczbę urodzeń, liczbę zgonów oraz migracje. Społeczność dzieli się więc na różne grupy wiekowe, aby ocenić zmiany w jej strukturze. W niniejszym opracowaniu, mieszkańcy gminy zostali podzieleni na grupy wiekowe, takie jak: ekonomiczne grupy wiekowe, dzielące mieszkańców wg wieku ich aktywności zawodowej, określającej wielkość potencjalnych zasobów rąk do pracy. Znajomość liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, czyli wchodzącym na rynek pracy oraz w wieku poprodukcyjnym czyli wychodzącym z tego wieku jest nierozłączna w analizie popytu i podaży na rynku pracy. Podział mieszkańców na edukacyjne grupy wiekowe, przyczynia się wyznaczenia roczników, które wymagają szczególnej opieki ze strony państwa. Podział na edukacyjne grupy wiekowe wyodrębnia grupy wiekowe dzieci w wieku przedszkolnym, szkoły podstawowej, gimnazjum, szkoły ponadgimnazjalnej oraz studentów szkół wyższych. Przedstawiono również charakterystykę ludności najstarszej, tj. w wieku powyżej 85 lat oraz wyliczono współczynnik wsparcia międzypokoleniowego, a także dokonano analizy kobiet w wieku 15-49 lat (wiek rozrodczy). Posłużono się danymi z Urzędu Gminy, dotyczącymi liczby urodzeń, zgonów, zawartych małżeństw, rozwodów, w latach 2012-2014. Dokonano również analizy przestrzennej badanego zjawiska.

Ogólna charakterystyka liczby mieszkańców.

Według danych statystycznych pozyskanych z Urzędu Gminy w Gaci, w 2012 roku w gminie zamieszkiwało ogółem 4707 osób, a w 2014 roku liczba zmniejszyła się do 4686 osób. Udział procentowy mieszkańców gminy stanowił 5,9% ludności powiatu przeworskiego

Tabela 1. Liczba mieszkańców Gminy Gać w latach 2012 i 2014.

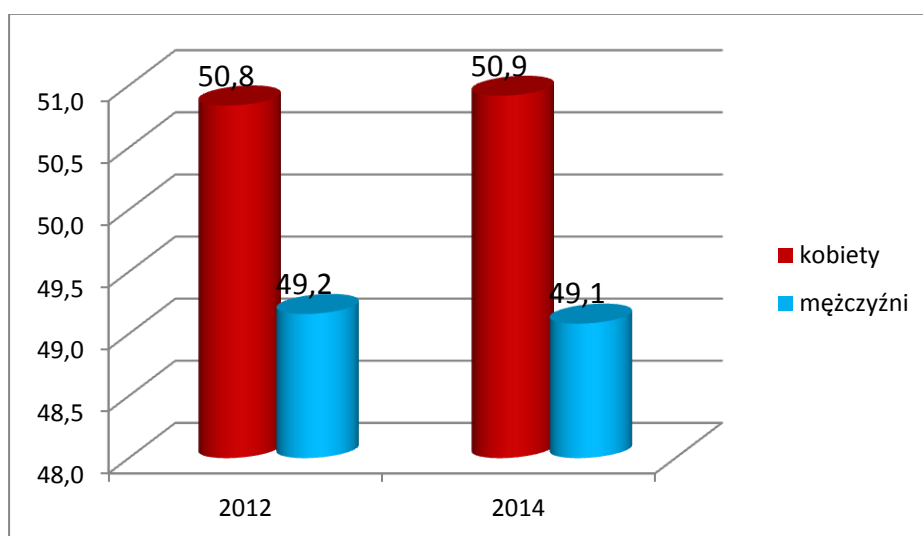
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG w Gaci

Tabela 2. Struktura wg płci mieszkańców Gminy Gać w latach 2012 i 2014.

	kobiety	%	mężczyźni	%	razem
2012	2393	50,84	2314	49,16	4707
2014	2386	50,92	2300	49,08	4686

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG w Gaci

Tabela 3. Udział procentowy mieszkańców Gminy Gać, wg płci w latach 2012 i 2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG w Gaci

Wg podziału na płeć mieszkańców gminy, większość stanowiły kobiety, tj. 50,8%. Największą liczbę mieszkańców posiadała Gać. W 2012 roku liczba mieszkańców tej miejscowości wynosiła 1575 osób, a w 2014 roku liczba ta nieco zmniejszyła się. Ogólna liczba mieszkańców Gaci stanowiła 33,5% ogólnej liczby mieszkańców gminy. Drugą miejscowością pod względem liczby mieszkańców był Dębów, gdzie w 2012 roku mieszkało 1245 mieszkańców (26,4%) a w 2014 roku liczba zasadniczo nie uległa zmianie. Trzecia miejscowość to Białoboki, w której mieszkało w 2012 roku 729 osób a w 2014 roku liczba mieszkańców uległa zmniejszeniu do 711 osób, stanowiąc 15,2% mieszkańców. Kolejno należy wymienić Mikulice, w których w 2012 roku mieszkało 524 osoby, a w 2014 roku 513 osób, stanowiąc 10,9% ogółu mieszkańców. Najmniejszymi miejscowościami w gminie (pod względem liczby ludności) są: Ostrów i Wolica. W Ostrowie w 2012 roku mieszkało 383 mieszkańców, a w 2014 roku nastąpił ich wzrost do 397 osób, co stanowiło 8,5% ogółu. W Wolicy w 2012 i w 2014 roku liczba mieszkańców nie uległa zmianie i wynosiła 251 osób, stanowiąc 5,4% ogółu mieszkańców gminy.

Tabela 4. Liczba mieszkańców Gminy Gać wg miejsca zamieszkania w latach 2012 i 2014

	2012		2014	
	liczba	%	liczba	%
Białoboki	729	15,5	711	15,2
Dębów	1245	26,4	1244	26,5
Gać	1575	33,5	1570	33,5
Mikulice	524	11,1	513	10,9
Ostrów	383	8,1	397	8,5
Wolice	251	5,3	251	5,4
razem	4707	100	4686	100,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG w Gaci

Struktura mieszkańców wg ekonomicznych grup wiekowych.

Ekonomiczne grupy wiekowe, to grupy ludności z uwagi na wiek zdolności do pracy tj. wiek przedprodukcyjny, czyli osoby młode do 17 roku życia, wiek produkcyjny, czyli kobiety od 18 do 60 roku życia oraz mężczyźni od 18 do 65 roku życia i wiek poprodukcyjny w przypadku kobiet powyżej 60 roku życia i mężczyzn powyżej 65 roku życia..

Z danych statystycznych wynika, iż udział osób w wieku przedprodukcyjnym wynosił w 2012 roku 21,1%, a w 2014 roku udział obniżył się do 20,3%. Widoczna zatem jest tu tendencja spadkowa. Natomiast udział osób w wieku poprodukcyjnym wynosił w 2012 roku 17,6%, a w 2014 roku wartość wskaźnika podwyższyła się do 18,2%. Jest tu widoczna zatem sytuacja, w której zmniejsza się liczba osób młodych, a wzrasta liczba osób starszych. Kolejna analiza wykazała utrzymanie się na poziomie 61% wartości udziału procentowego osób w wieku produkcyjnym

Tabela 5. Ekonomiczne grupy wiekowe – Gmina Gać w latach 2012 i 2014

	2012		2014	
	LICZBA	Udział procentowy	LICZBA	Udział procentowy
WIEK PRZEDPRODUKCYJNY	993	21,1	953	20,3
WIEK PRODUKCYJNY	2884	61,3	2880	61,5
WIEK POPRODUKCYJNY	830	17,6	853	18,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG w Gaci

Wyżej opisane tendencje są charakterystyczne dla miejscowości starzejących się oraz starych. Ta informacja jest zatem istotna dla kształtowania się polityki społecznej w Gminie Gać. Dokonana analiza struktury wieku w poszczególnych miejscowościach w tejże gminie, jest również przydatna i stanowi pogłębienie tejże analizy.

Podstawowym rokiem dla badania przyjęto rok 2012. Z analizy wynika iż najmłodszymi miejscowościami w gminie, z punktu widzenia ekonomicznych grup wiekowych (w 2012 roku) były miejscowości: Dębów, Gać i Ostrów. Wynika to ze stosunkowo wysokiego udziału procentowego osób w wieku 0-17 lat, wynoszącego ponad 21% (największy w Dębowie 21,6%) i niskiego udziału procentowego osób po 60 roku życia (dla kobiet ponad 65 lat), wynoszącego maksymalnie 17,7% (najniższy

w Ostrowie 16,2%). Z kolei najwyższy udział procentowy osób w wieku produkcyjnym spośród tych miejscowości był w Ostrowie 62,7%. W 2014 roku w 2 z omawianych miejscowości nastąpił spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, największy w Gaci z 21,1% do 19,9% a najmniejszy w Dębowie. Z kolei w Ostrowie udział młodych osób zwiększył się z 21,1% do 23,4%. Zatem Ostrów to miejscowość wykazująca charakter społeczności młodej (progresywnej). Jest to również miejscowość o najniższym udziale osób w wieku poprodukcyjnym, wynosząca 15,1%. W Dębowie i Gaci udział osób w wieku poprodukcyjnym wzrósł do niemal 19% w Gaci i 17% w Dębowie. W 2012 roku Wolica należała do miejscowości, w której udział osób młodych był równy z udziałem osób najstarszych (po 21,1%). Jednak analiza dynamiki zjawiska wykazała, iż w 2014 roku miejscowość należało zaliczyć nawet nie do grupy miejscowości starzejących się, lecz starych, bowiem w ciągu 3 lat udział mieszkańców w wieku 0-17 lat zmniejszył się do 18,7% a udział najstarszej grupy wiekowej wzrósł do 20,7%. Pozostałe miejscowości w gminie: Białoboki i Mikulice należą do starzejących się, gdyż wykazują równowagę pomiędzy mieszkańcami w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym, z tendencją powolnego zmniejszania się grupy osób najmłodszych.

Tabela 6. Ekonomiczne grupy wiekowe mieszkańców Gminy Gać w 2014 roku

	0-17	18-59/18-64	pow.60/65	0-18	18-59/18-65	Pow. 60/66
Białoboki	21,1	59,5	19,3	19,5	61,0	19,4
Dębów	21,6	61,8	16,5	21,2	61,7	17,1
Gać	21,1	61,3	17,7	19,9	61,2	18,9
Mikulice	19,8	63,0	17,2	18,9	62,8	18,3
Ostrów	21,1	62,7	16,2	23,4	61,5	15,1
Wolice	21,1	57,8	21,1	18,7	60,6	20,7
razem	21,1	61,3	17,6	20,3	61,5	18,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG w Gaci

Struktura mieszkańców wg edukacyjnych grup wiekowych.

Edukacyjne grupy wieku obejmują dzieci i młodzież w wieku 3-24 lata, w podziale na dzieci w wieku przedszkolnym – od 3 do 6 lat (w przyszłości prawdopodobnie 3-5 lat), dzieci i młodzież w szkołach podstawowych w wieku 7-12 lat, młodzież gimnazjalna w wieku 13-15 lat, młodzież kształcąca się na poziomie ponadgimnazjalnym tj. 16-18 lat oraz osoby kształcące się w szkołach wyższych tj. 19-24 lat.

Ogólna liczba mieszkańców w wieku od 3 do 24 lata, kształcącej się na różnych poziomach edukacyjnych wynosiła 1350 osób, co stanowiło 28,7% ogółu mieszkańców w 2012 roku i 27,7% w 2014 roku. Najmłodszy mieszkańcy gminy (3-6 lat) stanowili w 2012 roku 15,6% całej grupy a w 2014 roku nastąpił wzrost tego udziału do 17,4%. Najwięcej dzieci w tym wieku mieszkało w Dębowie, stanowiąc 47,1% mieszkańców gminy oraz w Wolicy, stanowiąc 33,3% mieszkańców. Najmniej dzieci w tym wieku to mieszkańcy Gaci i Ostrowa (3,3%).

Grupa dzieci uczęszczających do szkół podstawowych, stanowiła w 2012 roku 24,9% ogółu całej grupy edukacyjnej, a w 2014 roku nastąpił wzrost udziału procentowego do 25,4%. Z kolei ta grupa stanowiła udział 7% wśród mieszkańców gminy w badanym czasookresie. Najwięcej dzieci w wieku 7-12 lat mieszkało w 2012 roku w Gaci, stanowiąc 32,4% ogółu a w 2014 roku najwięcej mieszkało w Dębowie, stanowiąc 31,5% ogółu. Z kolei najmniejszy udział uczniów szkół podstawowych stanowili młodzi mieszkańcy Wolicy, tj. 4,8% w 2012 roku i 5,5% 2014 roku.

Uczniowie gimnazjum stanowili w 2012 roku 10,7% i niemal 12% ogółu mieszkańców gminy z grupy edukacyjnej oraz ponad 3% ogółu mieszkańców gminy. Najwięcej gimnazjalistów mieszkało w 2012 roku w Gaci, tj. 34,7% i w 2014 roku 35,1%. Najmniejszy udział procentowy stanowili gimnazjaliści z Wolicy tj. 9,0% w 2012 roku i 4,5% w 2014 roku.

Mieszkańcy gminy w wieku 16-18 lat (uczniowie szkół ponadgimnazjalnych) stanowili w 2012 roku 4,1% i w 2014 roku 3,5% ogółu mieszkańców. Stanowili oni również 14,4% ogółu osób z edukacyjnej grupy wiekowej w 2012 roku i 12,6% w 2014 roku. Najwięcej osób mieszkało w Gaci 32,5% ogółu w 2012 roku i 29,3% w 2014 roku.

Ostatnią edukacyjną grupą wiekową są mieszkańcy w przedziale 19-24 lata, czyli grupa edukacyjna obejmująca osoby kształcące się w szkołach wyższych. Udział

tej grupy wśród mieszkańców wynosił w 2012 roku blisko 10% ogółu, a w 2014 roku zmniejszył się do 9,0%. W 2012 roku największy udział procentowy w tej grupie objęli mieszkańcy Gaci, stanowiąc 29,6% ogółu. W 2014 roku ich udział zwiększył się do 44,2%.

Tabela 7. Edukacyjne grupy wiekowe mieszkańców Gminy Gać w latach 2012-2014

Miejscowość	2012										2014									
	3-6 lat	%	7-12 lat	%	13-15 lat	%	16-18 lat	%	19-24 lat	%	3-6 lat	%	7-12 lat	%	13-15 lat	%	16-18 lat	%	19-24 lat	%
Białoboki	17	8,1	36	10,7	19	13,2	29	14,9	75	16,1	39	17,3	40	12,1	22	14,3	24	14,6	69	16,3
Dębów	99	47,1	102	30,4	34	23,6	56	28,9	126	27,0	60	26,5	104	31,5	36	23,4	42	25,6	118	27,9
Gać	7	3,3	109	32,4	50	34,7	63	32,5	138	29,6	83	36,7	102	30,9	54	35,1	48	29,3	187	44,2
Mikulice	10	4,8	45	13,4	15	10,4	22	11,3	59	12,7	15	6,6	41	12,4	18	11,7	23	14,0	41	9,7
Ostrów	7	3,3	28	8,3	13	9,0	10	5,2	41	8,8	23	10,2	25	7,6	17	11,0	12	7,3	35	8,3
Wolice	70	33,3	16	4,8	13	9,0	14	7,2	27	5,8	6	2,7	18	5,5	7	4,5	15	9,1	76	18,0
Gmina	210	100	336	100	144	100	194	100	466	100	226	100	330	100	154	100	164	100	423	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG w Gaci

Mieszkańcy gminy w wieku powyżej 85 roku życia.

Zjawisko starzenia się ludności będzie się pogłębiać, dlatego też należy podejmować działania mające na celu pomoc osobom w wieku sędziwym w ich życiu codziennym, w ich integracji ze społeczeństwem jak również podejmować działania mające na celu przeciwdziałanie ich marginalizacji.

Udział procentowy osób powyżej 85 roku życia w gminie wynosił w 2012 roku 2,1% w stosunku do ogółu mieszkańców, a w 2014 roku wzrósł do 2,2%. Liczba kobiet zdecydowanie przewyższała liczbę mężczyzn. Największy udział procentowy osób najstarszych wystąpił w Gaci, w 2012 roku wynosił 26,8% i w 2014 roku 24,5%. Spory odsetek osób najstarszych wystąpił również w Dębowie, wynoszący ponad 24%. Z kolei najmniej najstarszych mieszkańców gminy mieszkało w Ostrowie w 2012 roku (8,2%) i w 2014 roku w Mikulicach (7,8%).

Tabela 8. Mieszkańcy Gminy Gać w wieku powyżej 85 roku życia w podziale na miejscowości w latach 2012-2014

	2012		2014	
	razem	%	razem	%
Białoboki	19	19,6	19	18,6
Dębów	24	24,7	25	24,5
Gać	26	26,8	25	24,5
Mikulice	10	10,3	8	7,8
Ostrów	8	8,2	12	11,8
Wolice	10	10,3	13	12,7
Gmina	97	100,0	102	100,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG w Gaci

Do prezentacji relacji międzypokoleniowych pomiędzy osobami najstarszymi a ich dziećmi, służy współczynnik wsparcia międzypokoleniowego wskazujący, ile osób w wieku powyżej 85 lat przypada na 100 osób w wieku 50-64. W gminach, gdzie zmniejsza się dzietność, wartość tego wskaźnika będzie narastać, co stwarza wyzwania dla polityki społecznej, przy zapewnianiu opieki i świadczeń dla osób w wieku najstarszym. W 2012 roku wartości wskaźnika dla całej gminy osiągnęły 11,6% a w 2014 roku zwiększyły się do 12,1%. W poszczególnych miejscowościach Gminy Gać, wartości wskaźników były następujące: w 2012 i 2014 roku najwyższe wskaźniki zostały osiągnięte w Wolicy, a najniższe w Gaci.

Tabela 9. Współczynnik wsparcia międzypokoleniowego w Gminie Gać w latach 2012 i 2014

	Współczynnik w 2012	Współczynnik w 2014
Białoboki	16,0	14,6
Dębów	10,7	11,7
Gać	8,7	8,3
Mikulice	11,9	9,1
Ostrów	11,6	18,2
Wolice	26,3	30,2
GMINA GAĆ	11,6	12,1

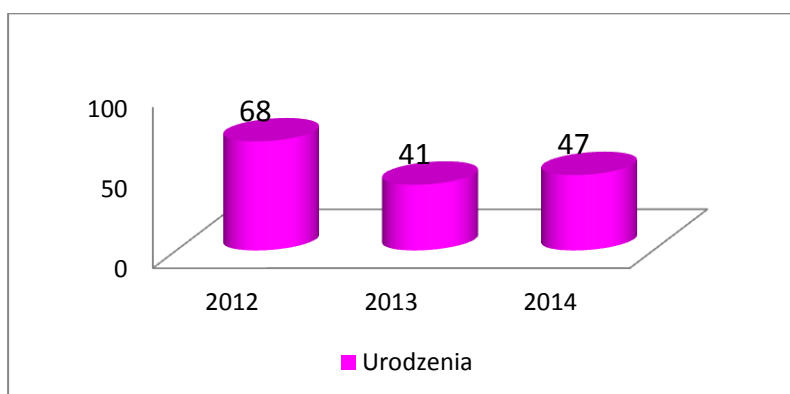
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG w Gaci

Urodzenia, zgony, przyrost naturalny.

Ważnym zagadnieniem w diagnozie sytuacji demograficznej mieszkańców gminy jest liczba urodzeń i zgonów oraz wyznaczenie na podstawie tych wartości wskaźnika przyrostu naturalnego. Polityka ludnościowa w gminie powinna zatem uwzględniać potrzeby mieszkańców związane z fazami życia i różną sytuacją materialną. Powinna również zwracać uwagę na problemy, dotyczące w dużej mierze systemu edukacyjnego jak również uwzględniająca uwarunkowania rynku pracy. Dodatkowo przy wzroście liczby najstarszych mieszkańców, powinno się opracować założenia polityki ukierunkowanej na seniorów, która winna być kompleksowa, nakierowana na godne i zdrowe starzenie się, włączając w to działania różnych organizacji i instytucji.

W Gminie Gać, w 2012 roku urodziło się 69 dzieci, w 2013 roku 41 dzieci, a w 2014 roku 47 dzieci.

Wykres 2. Liczba urodzeń w Gminie Gać w latach 2012-2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG w Gaci

Aby wyznaczyć przyrost naturalny, należy wziąć pod uwagę również liczbę zgonów przypadających na daną miejscowość. Ogólna liczba zgonów w 2012 roku w Gminie Gać wynosiła 43, tak więc przyrost naturalny (zwany dalej PN) dla całej gminy wynosił $PN = 25$ (na plusie). W 2013 roku zmarło 48 osób, a wskaźnik PN otrzymał wartość $PN = -7$ (wartość minusowa). W ostatnim roku badania zmarły 42 osoby, a wskaźnik PN wyniósł $PN = 5$.

Tabela 10. Urodzenia, zgony oraz przyrost naturalny w Gminie Gać w latach 2012 i 2014

	2012	2013	2014
Urodzenia	68	41	47
Małżeństwa	22	18	19
Rozwody	3	1	3
Zgony	43	48	42
Przyrost naturalny	25	-7	5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG w Gaci

Zmiany społeczne pociągają za sobą przekształcenia komórki społecznej, jaką jest rodzina. W ostatnich latach uległa gwałtownym zmianom nie tylko struktura rodziny, ale też jej funkcje. Głównym czynnikiem powodującym przemianę rodziny są pewne procesy jej przekształcania, w tym zmiany społeczno-kulturowe, rozpowszechnianie się wiedzy medycznej i psychologicznej, przemiany wartości, rozwój sektora usług materialnych i nie materialnych. Do skutków tych przemian należy także zmniejszenie się znaczenia małżeństwa na rzecz swobodnych związków, późniejsze zawieranie małżeństw, opóźnienie urodzenia pierwszego dziecka, a tym samym zmniejszenie się ilości dzieci w jednej rodzinie, przejście od rodziny skoncentrowanej na dzieciach do rodziny skoncentrowanej na rodzicach, wzrost liczby rozwodów oraz ogólne zmniejszenie się dzietności.

W Gminie Gać w 2012 roku zawarto łącznie 22 małżeństwa, w 2013 roku liczba ta zmniejszyła się do 18, a w 2014 roku wyniosła 19. W Gminie Gać liczba rozwodów nie była duża, bowiem w 2012 i 2014 roku rozwiodły się 3 małżeństwa, a w 2013 roku tylko 1.

Wiek rozrodczy kobiet.

Płodność kobiet jest rozumiana jako natężenie urodzeń w badanej populacji kobiet, będącej w wieku rozrodczym, a jej miernikiem jest ogólny współczynnik płodności wyrażający stosunek liczby urodzeń żywych w danym okresie na 1000 kobiet w wieku 15-49 lat. W Polsce ogólny współczynnik płodności ulegał systematycznemu

zmniejszeniu: od 111 urodzeń na 1000 kobiet w wieku rozrodczym w 1950 roku i 37 w 2005 roku¹.

Współczynnik płodności kobiet dla Gminy Gać wynosił w 2012 roku 59, a w 2014 roku już 42.

Migracje.

Liczba osób napływających na dany obszar zależy w wielu przypadkach od różnych czynników, ale przede wszystkim w czasach współczesnych od możliwości zatrudnienia w danej gminie lub w jej pobliżu. Jeżeli w grę nie wchodzi dla pewnych grup ludności zatrudnienie, to ważnymi czynnikami są jakość środowiska przyrodniczego i społecznego, cena mieszkań (ziemi), koszty utrzymania, dostępność do infrastruktury a także więź rodzinna. Wg definicji z GUS, migracje wewnętrzne to zmiany miejsca zamieszkania (pobytu stałego lub czasowego) w obrębie kraju, polegające na przekroczeniu granicy administracyjnej gminy, w tym: w przypadku gmin miejsko - wiejskich, zmiany miejsca zamieszkania w obrębie gminy, z terenów wiejskich na miejskie lub odwrotnie. Fakt przybycia (tj. zameldowania) do danej jednostki administracyjnej w celu zamieszkania określa się mianem napływu migracyjnego (wędrownego), wyjazdu - w celu zamieszkania w innej jednostce - mianem odpływu migracyjnego (wędrownego). Saldo migracji to różnica między liczbą zameldowań i wymeldowań.²

Wg danych statystycznych, w Gminie Gać w 2014 roku zostało wymeldowanych łącznie 59 osób, co stanowiło 6,8% łącznych wymeldowań z powiatu przeworskiego. W podziale rodzaj wymeldowań (*do miast, na wieś, za granicę), najczęściej miało charakter wymeldowań na wieś, bo aż 62,7%. Wymeldowania do miast stanowiły 30,5% a wymeldowania za granicę 6,8%. Liczba zameldowań ogółem wynosiła 42 osoby, co stanowiło 5,8% zameldowań w powiecie przeworskim. Najwięcej osób zostało zameldowanych ze wsi, tj. 76,2%.

---

¹ S. Kurek Typologia starzenia się ludności w ujęciu przestrzennym, wyd. AP Kraków, 2008

² http://old.stat.gov.pl/gus/definicje_PLK_HTML.htm?id=POJ-366.htm

Saldo migracji w gminie, w 2012 roku wynosiło (-1) a wartość wskaźnika w 2014 roku, obniżyła się jeszcze wynosząc (-17). Saldo migracji zagranicznych na 1000 osób w 2012 roku wyniosło 0,22 a w 2014 roku (-0,64).

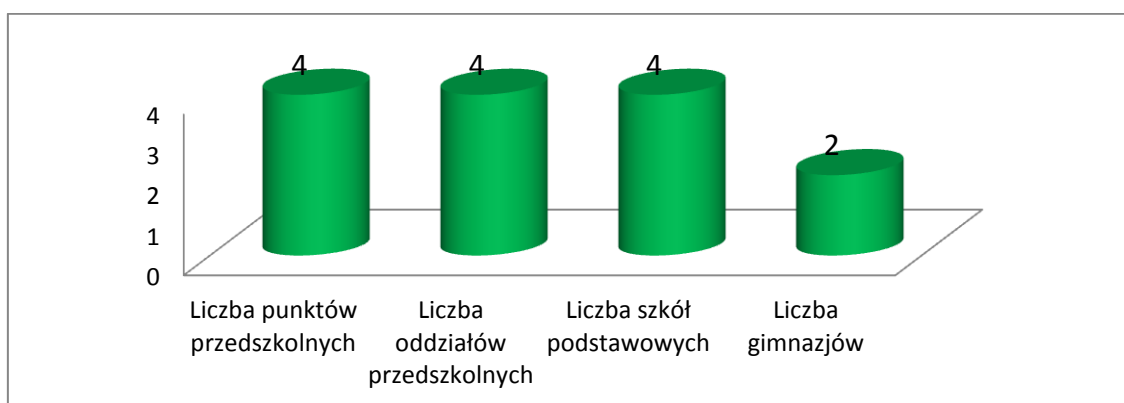
4. System edukacji

Edukacja, rozumiana jako wychowanie, wykształcenie, nauka oraz zdobywanie wiedzy, umiejętności i kształcenie, pełni zasadniczą rolę w rozwoju człowieka. Jako proces trwający od młodości jest sposobem na podniesienie jakości zasobów ludzkich, a tym samym poziomu konkurencyjności gospodarki i przyspieszenia tempa rozwoju gospodarczego.

Dane dotyczące systemu edukacji w gminie, przygotowane zostały przez Zespół Ekonomiczno-Administracyjny Placówek Oświatowych w Gaci.

W 2014 roku w gminie znajdowały się takie placówki oświatowe jak: Zespół Szkół w Gaci, w skład którego wchodzi Szkoła Podstawowa im. Ignacego Solarza oraz Gimnazjum im. ks. Bronisława Markiewicza, Zespół Szkół im. Tadeusza Kościuszki w Dębowie, w skład którego wchodzi szkoła podstawowa i gimnazjum, Szkoła Podstawowa w Ostrowie, Szkoła Podstawowa w Białobokach oraz Żłobek.

Wykres 3. Liczba placówek oświatowych na terenie Gminy Gać (podległe gminie) w 2014 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG w Gaci

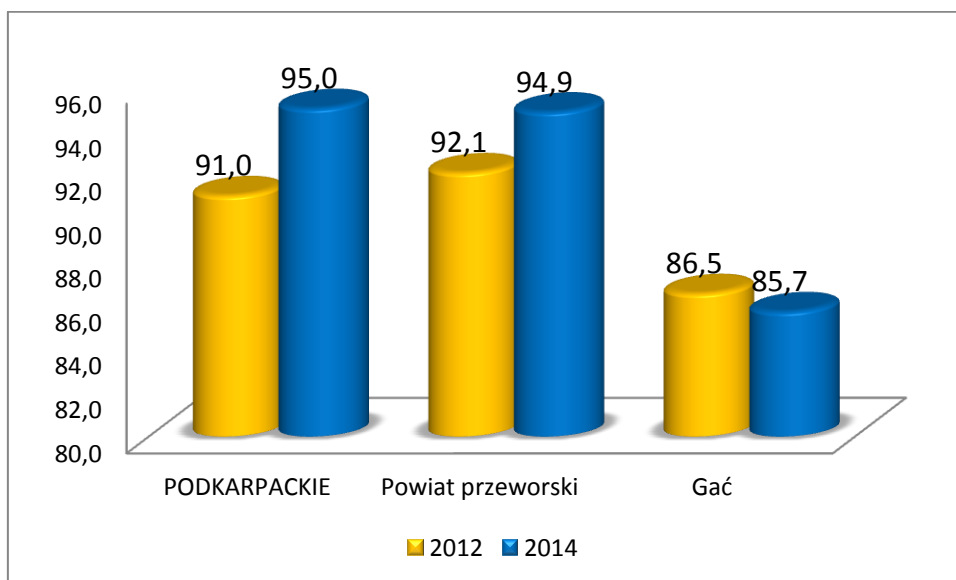
Łącznie w gminie działają 4 punkty przedszkolne do których uczęszczało 71 dzieci, w tym 23 trzylatków i 38 czterolatków. Punkty przedszkolne znajdują się w: Gaci - PP „Bajkolandia”, PP „Chatka Puchatka” w Dębowie, PP „Samodzielny Maluch” w Białobokach, PP „Kraina Uśmiechu” w Ostrowie. Do 4 oddziałów przedszkolnych uczęszczało łącznie 74 dzieci (36 pięciolatków i 38 sześciolatków). Punkty Przedszkolne prowadzone są przez Stowarzyszenie na rzecz rozwoju Gminy Gać.

W 2014 roku łączna liczba uczniów szkół podstawowych wynosiła 315 osób, a łączna liczba uczniów gimnazjum wynosiła 132 osoby.

Współczynnik skolaryzacji wg danych z GUS jest miarą powszechności nauczania i wyrażony jest w ujęciu procentowym, jest on zgodny z Ustawą z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. 2004 r. Nr 256 poz. 2572, z późn. zm.). Rozróżnia się skolaryzację brutto i netto. Współczynnik skolaryzacji brutto wyliczamy dzieląc liczbę osób uczących się na danym poziomie kształcenia przez liczbę ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. Jednocześnie należy podkreślić, iż współczynnik ten najwyższy jest w szkołach podstawowych i wynosi prawie 100% i maleje on w miarę przechodzenia do następnych szkół.

Współczynnik skolaryzacji brutto dla Gminy Gać wynosił w 2014 roku 86,5% a w 2014 roku obniżył się do 85,7%.

Wykres 4. Współczynnik skolaryzacji brutto dla Gminy Gać w latach 2012-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

5. Opieka zdrowotna

Opiekę w zakresie zdrowia w Gminie Gać sprawują: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „ALMUS” w Białobokach oraz Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „LEKARZ RODZINNY” w Dębowie. Pacjenci mogą uzyskać pomoc w zakresie opieki lekarza pierwszego kontaktu, świadczeń pielęgniarki środowiskowo-rodzinnej, położnej środowiskowo-rodzinnej, gabinet medycyny szkolnej. W przychodni znajdują się poradnie: lekarza podstawowej opieki zdrowotnej dla dzieci, lekarza podstawowej opieki zdrowotnej (medycyna rodzinna), gabinet kinezyterapii, fizykoterapii, fizjoterapii, zespół rehabilitacji domowej. W gminie znajdują się 2 Punkty Apteczne (GUS 2014).

Wg danych statystycznych liczba udzielonych porad w przychodniach podstawowej opieki zdrowotnej w gminie wynosiła w 2012 roku 21 057, a w 2014 roku 21 230, co stanowiło ponad 7% udzielonych porad w powiecie.

Do sektora zdrowotnego, jak również innych sektorów polityki społecznej należy problem zdrowia psychicznego. W Gminie Gać został opracowany Gminny Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2013-2015, a jego głównym założeniem jest „umożliwienie jego adresatom zwiększenia kontroli nad zdrowiem psychicznym oraz jego polepszenie i podniesienie jakości życia”³. W zakresie ochrony zdrowia psychicznego, działają instytucje (zasięg gminny i terytorialny), takie jak Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, którego celem jest „zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności życia”⁴, Specjalistyczny Psychiatryczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Jarosławcu (szpital), Poradnia Zdrowia Psychicznego w Przeworsku, wyżej wymienione Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej, Środowiskowy Dom Samopomocy w Łopuszce Wielkiej i Przeworsku, placówki oświatowe oraz inne instytucje zaangażowane w realizację zadań z zakresu ochrony i promocji zdrowia psychicznego.

---

³ na podstawie „Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2013-2015”

⁴ tamże

6. Bezpieczeństwo publiczne

Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa społeczności lokalnej jest jednym z podstawowych mierników ocenianych działań podejmowanych przez Policję. Działania muszą być oparte o współpracę wszystkich instytucji, organizacji i podmiotów uczestniczących i odpowiedzialnych za zapewnienie bezpieczeństwa, a w szczególności samorządów terytorialnych, społeczności lokalnych, organizacji pozarządowych i wymiaru sprawiedliwości.

Za bezpieczeństwo publiczne w Gminie Gać odpowiada Komisariat Policji w Kańczudze. Wg danych otrzymanych z w/w komisariatu, dotyczących struktury przestępstw na terenie Gminy Gać, liczba stwierdzonych przestępstw ogółem wynosiła 22. Liczba stwierdzonych popełnień przestępstw kradzieży wynosiła 3 oraz kradzieży z włamaniem również 3. Łączna liczba postępowań przygotowawczych w sprawach o przestępstwa drogowe oraz popełnionych przestępstw drogowych wyniosła 5.

Istotną informacją jest również liczba postępowań przygotowawczych w sprawach o przestępstwa znęcania się nad osobą najbliższą. Wg danych z komisariatu, ogólna ich liczba wyniosła 6.

Tabela 11. Rodzaje zdarzeń przestępczych wszczętych, zaistniałych na terenie Gminy Gać w latach 2012-2014.

	liczba stwierdzonych
przestępstwa ogółem	22
kradzież	3
udział w bójce lub pobiciu	0
włamanie	1
kradzież z włamaniem	5
przywłaszczenie mienia	1
przestępstwa drogowe	5
uszczerbek na zdrowiu	1
gwałt	0
postępowania przygotowawcze w sprawie o przestępstwa znęcania się nad osobą najbliższą	6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komisariatu Policji w Kańczudze

Ponadto Komisariat Policji przygotował dane dotyczące popełnianych przestępstw w podziale na miejscowości w gminie. Liczba przestępstw z art. 279 kk, dotycząca kradzieży z włamaniem wynosiła 5, a do tego typu przestępstwa doszło na terenie Dębowa w 2 przypadkach, w Mikulicach (1 przypadek), Białobokach (1 przypadek) i Gaci (1 przypadek). Przeciwno mieniu (art. 278) popełniono łącznie 4 przestępstwa na terenie gminy, w tym 2 w Mikulicach oraz po 1 w Gaci i Dębowie. Łącznie 5 przestępstw na terenie gminy popełniono w związku z nietrzeźwością przy kierowaniu pojazdu. Do zatrzymania kierowców doszło w 3 przypadkach w Gaci i po 1 przypadku w Mikulicach i Dębowie. Na terenie gminy popełniono 6 przestępstw, w związku ze znęcaniem się nad osobą najbliższą. Po 2 tego typu przestępstwa miały miejsce w Gaci i Dębowie oraz 1 w Mikulicach.

Tabela 12. Przestępstwa wg miejscowości w Gminie Gać.

	art. 279	art. 278	art. 178a	art.207
Gać	1	1	3	2
Wolica	0	0	0	0
Ostrów	0	0	0	0
Mikulice	1	2	1	1
Dębów	2	1	1	2
Białoboki	1	0	0	1
Razem	5	4	5	6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z KP

Analiza danych wykazała również liczbę wykroczeń, które miały miejsce w Gminie Gać, wg miejscowości. Łączna liczba wykroczeń przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu (art. 51) wynosiła 16, w tym 5 zarejestrowano na terenie Gaci, po 3 w Ostrowie, Dębowie i Białobokach oraz 2 w Mikulicach. Nieco mniej, bo łącznie 10 wykroczeń odnotowano z tytułu kradzieży mienia tj. 10 tego typu wykroczeń. 7 z nich zanotowano w Gaci, 2 w Dębowie i 1 w Mikulicach.

Tabela 13. Wykroczenia wg miejscowości w Gminie Gać.

	art. 51	art. 119
Gać	5	7
Wolica	0	0
ostrów	3	0
Mikulice	2	1
Dębów	3	2
Białoboki	3	0
Razem	16	10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z KP

7. Rynek pracy i bezrobocie

Poczucie bezpieczeństwa i stabilizacja każdej rodziny zależy przede wszystkim od pozycji na rynku pracy dorosłych jej członków oraz od warunków materialnych tej rodziny. Wg danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2014 roku stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie przeworskim wynosiła 17,5% (woj. podkarpackie 14,8%).

Analiza danych w tym rozdziale będzie dotyczyła osób pozostających bez zatrudnienia, ze względu na płeć, grupy wiekowe, wykształcenie, czas pozostawania bez pracy, staż pracy, oraz osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy.

Wg danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Przeworsku, w 2012 roku ogólna liczba bezrobotnych mieszkańców Gminy Gać wynosiła 390 osób, co stanowiło 8,3% ogółu mieszkańców gminy. W 2014 roku ogólna liczba bezrobotnych zmniejszyła się do 322, co stanowiło 6,9% ogółu mieszkańców.

W podziale na poszczególne miejscowości w gminie, w 2012 roku najwięcej bezrobotnych mieszkało w Gaci, stanowiąc 34,9% ogółu bezrobotnych oraz w Dębowie, stanowiąc 23,8% ogółu. W 2014 roku również w Gaci (38,5%) oraz w Dębowie (23,6%) udział procentowy osób bezrobotnych był największy.

Tabela 14. Liczba bezrobotnych mieszkańców Gminy Gać w podziale na miejscowość zamieszkania w latach 2012-2014

	Wolica	Ostrów	Mikulice	Gać	Dębów	Białoboki	Gmina
liczba bezrobotnych w 2012 roku	29	32	47	136	93	53	390
udział procentowy % w 2012 roku	7,4	8,2	12,1	34,9	23,9	13,6	100
liczba bezrobotnych w 2014 roku	22	30	35	124	76	35	322
udział procentowy % w 2014 roku	6,8	9,3	10,9	38,5	23,6	10,9	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP

Ze względu na czas pozostawania bez pracy, najliczniej występowały osoby pozostające z rejestrze PUP przez okres powyżej 2 lat. Udział tej grupy w 2012 roku wynosił 21,5% a w 2014 roku zwiększył się do 22,4%. Drugą grupę stanowiły osoby,

które pozostawały bez pracy przez okres 12-24 miesiące, taka sytuacja nastąpiła w 2012 roku, a w 2014 roku drugą liczną grupą były osoby zarejestrowane w PUP przez okres 6-12 miesięcy.

Tabela 15. Czas pozostawania bez pracy mieszkańców Gminy Gać zarejestrowanych w PUP w latach 2012-2014.

		2012	%	2014	%
Czas pozostawania bez pracy m-c	do 1	47	12,1	33	10,2
	1-3	66	16,9	56	17,4
	3-6	51	13,1	54	16,8
	6-12	69	17,7	61	18,9
	12-24	73	18,7	46	14,3
	powyżej 24	84	21,5	72	22,4
Razem		390	100	322	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP

Analiza bezrobotnych mieszkańców Gminy Gać w 2012 roku ze względu na czas pozostawania bez pracy oraz miejsce zamieszkania wykazała, że spośród wszystkich miejscowości, udział osób pozostających bez zatrudnienia powyżej 24 miesięcy był największy w Wolicy, Ostrowie i Gaci i wynosił w Wolicy 27,6%, w Ostrowie 25,0% i w Gaci 24,3%. W Mikulicach udział tej grupy oraz osób pozostających bez pracy od 1-3 miesięcy wynosił po 21,3%. W Dębowie najwięcej osób pozostawało bez pracy w okresie 6-12 miesięcy, a w Białobokach w okresie 12-24 miesięcy.

W 2014 roku w Wolicy i Ostrowie udział osób długotrwale bezrobotnych zwiększył się odpowiednio do 31,8% i 26,7%. W Gaci udział długotrwale bezrobotnych zmniejszył się do 19,4% a największą grupą były osoby pozostające bez pracy w okresie od 1 do 3 miesięcy. W Mikulicach największą grupą były osoby pozostające bez zatrudnienia w okresie 6-12 miesięcy oraz powyżej 24 miesięcy (po 25,7%). W Dębowie największą grupę stanowili bezrobotni pozostający bez pracy w okresie 1-3 miesięcy (23,7%) a w Białobokach w okresie 6-12 miesięcy (34,3%).

Tabela 16. Czas pozostawania bez pracy mieszkańców Gminy Gać zarejestrowanych w PUP w latach 2012-2014, wg miejsca zamieszkania

Liczba miesięcy bez pracy	2012						2014					
	Wolica	Ostrów	Mikulice	Gać	Dębów	Białoboki	Wolica	Ostrów	Mikulice	Gać	Dębów	Białoboki
do 1	10,3	18,8	12,8	11,8	12,9	7,5	13,6	3,3	14,3	6,5	14,5	14,3
1-3	13,8	18,8	21,3	18,4	17,2	9,4	0,0	20,0	5,7	22,6	23,7	5,7
3-6	10,3	9,4	12,8	11,0	14,0	20,8	22,7	20,0	20,0	17,7	14,5	8,6
6-12	13,8	12,5	17,0	18,4	20,4	17,0	13,6	23,3	25,7	12,1	19,7	34,3
12-24	24,1	15,6	14,9	16,2	19,4	26,4	18,2	6,7	8,6	21,8	7,9	11,4
Pow. 24	27,6	25,0	21,3	24,3	16,1	18,9	31,8	26,7	25,7	19,4	19,7	25,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP

Ze względu na wiek osób bezrobotnych, w 2012 roku najliczniejszą grupą była ta w przedziale wiekowym 25-34 lata. Stanowiła ona 34,1% bezrobotnych mieszkańców gminy, a w 2014 roku jej udział uległ zwiększeniu do 38,5%. Na drugim miejscu pozostawała grupa bezrobotnych w wieku 18-24 lata, jej udział wyniósł 29,2% w 2012 roku i uległ zmniejszeniu do 22,4% w 2014 roku.

Tabela 17. Wiek mieszkańców Gminy Gać zarejestrowanych w PUP w latach 2012-2014.

		2012	%	2014	%
Wiek	18-24	114	29,2	72	22,4
	25-34	133	34,1	124	38,5
	35-44	66	16,9	63	19,6
	45-54	55	14,1	46	14,3
	55-59	16	4,1	9	2,8
	60 lat i więcej	6	1,5	8	2,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP

W 2012 roku w niemal każdej miejscowości dominowały osoby młode w przedziale wiekowym 18-24 lat lub 25-34 lat. W Wolicy udział procentowy osób w przedziale wiekowym 18-24 lata oraz w przedziale 25-34 lata był na równym poziomie wynosząc po 27,6%. W Ostrowie, Gaci, Dębowie i Białobokach udział procentowy osób w wieku

25-34 lata przeważał i najwyższy był w Białobokach tj. 41,5%. Tylko w Mikulicach udział najmłodszych bezrobotnych był najwyższy wynosząc niemal 30% ogółu osób.

W 2014 roku w Wolicy zdecydowana większość objęły osoby bezrobotne w wieku 18-24 lata, stanowiąc 31,8% ogółu. W Ostrowie, Gaci i Białobokach udział procentowy grupy osób w wieku 25-34 lata przekroczył 40% ogółu (również jak poprzednio największy w Białobokach, wynoszący blisko 50%). W Mikulicach udział tej grupy również wzrósł wynosząc 31,4% (ewidentnie grupa osób 18-24 lata przeszła do kolejnej grupy wiekowej zasilając ją, a najmłodsza pozostawała na poziomie tylko 8,6%).

Wiek mieszkańców Gminy Gać zarejestrowanych w PUP w latach 2012-2014, wg miejsca zamieszkania

	2012						2014					
	Wolica	Ostrów	Mikulice	Gać	Dębów	Białoboki	Wolica	Ostrów	Mikulice	Gać	Dębów	Białoboki
18-24	27,6	21,9	29,8	29,4	32,3	28,3	31,8	23,3	8,6	25,0	22,4	20,0
25-34	27,6	37,5	27,7	34,6	33,3	41,5	18,2	40,0	31,4	41,9	36,8	48,6
35-44	20,7	12,5	17,0	18,4	14,0	18,9	27,3	20,0	20,0	17,7	19,7	20,0
45-54	20,7	21,9	23,4	10,3	14,0	7,5	18,2	13,3	34,3	11,3	14,5	2,9
55-59	3,4	6,3	2,1	5,9	3,2	1,9	4,5	0,0	5,7	3,2	1,3	2,9
Pow.60	0,0	0,0	0,0	1,5	3,2	1,9	0,0	3,3	0,0	0,8	5,3	5,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP

Wykształcenie bezrobotnych mieszkańców gminy pozostawało w większości na poziomie zasadniczego zawodowego lub też policealnego i średniego zawodowego. Udział procentowy osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym wynosił w 2012 roku 28,5% i również w 2014 roku pozostawał na podobnym poziomie. Podobnie w przypadku wykształcenia policealnego i średniego zawodowego, udział ludności w 2012 roku wynosił 25,4% a w 2014 roku 26,7%.

Tabela 18. Wykształcenie mieszkańców Gminy Gać zarejestrowanych w PUP w latach 2012-2014.

Wykształcenie		liczba	%	Liczba	%
	Wyższe		55	14,1	44
policealne i średnie zawodowe		99	25,4	86	26,7
średnie ogólnokształcące		55	14,1	40	12,4
zasadnicze zawodowe		111	28,5	93	28,9
gimnazjalne i poniżej		70	17,9	59	18,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP

Tabela 19. Wykształcenie mieszkańców Gminy Gać zarejestrowanych w PUP w latach 2012-2014.

	2012						2014					
	Wolica	Ostrów	Mikulice	Gać	Dębów	Białoboki	Wolica	Ostrów	Mikulice	Gać	Dębów	Białoboki
Wyższe	10,3	21,9	6,4	12,5	15,1	20,8	0,0	10,0	5,7	15,3	14,5	25,7
policealne i średnie zawodowe	20,7	12,5	31,9	25,0	25,8	30,2	22,7	23,3	34,3	25,8	26,3	28,6
średnie ogólnokształcące	13,8	6,3	19,1	13,2	16,1	13,2	9,1	10,0	11,4	12,1	15,8	11,4
zasadnicze zawodowe	27,6	43,8	27,7	27,2	32,3	17,0	27,3	43,3	28,6	29,8	30,3	11,4
gimnazjalne i poniżej	27,6	15,6	14,9	22,1	10,8	18,9	40,9	13,3	20,0	16,9	13,2	22,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP

W 2012 roku w Wolicy udział procentowy osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym wynosił po 27,6%, natomiast w 2014 roku zdecydowana większość urzęd pracy zasiłały osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym. W Ostrowie w 2012 jak i w 2014 roku najwyższy był udział osób

z wykształceniem zasadniczym zawodowym (43,3%). Podobną sytuację zaobserwowano w Dębowie (udział blisko 32%). W Mikulicach i Białobokach najwyższy był udział osób z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym, zaś w Gaci z wykształceniem zasadniczym zawodowym nie przekraczającym 30%.

Uzupełnieniem analizy dotyczącej struktury beneficjentów PUP zamieszkałych na terenie gminy jest ich staż pracy wyrażony w latach. Zdecydowanie największą grupą w 2012 roku były osoby bez stażu pracy, stanowiące udział 35,9%, a w 2014 roku 30,1%. Drugą grupą były osoby ze stażem pracy 1-5 lat, stanowiące w 2012 roku 20,8% ogółu, a w 2014 roku 22,7%.

Tabela 20. Staż pracy mieszkańców Gminy Gać zarejestrowanych w PUP w latach 2012-2014.

	Liczba	%	Liczba	%
do roku	59	15,1	68	21,1
1-5	81	20,8	73	22,7
5-10	38	9,7	33	10,2
10-20	45	11,5	31	9,6
20-30	20	5,1	18	5,6
30 lat i więcej	7	1,8	2	0,6
bez stażu	140	35,9	97	30,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP

W podziale na miejscowości największy udział osób bez stażu pracy zamieszkiwało Wolice (41,4% w 2012 roku i 36,4% w 2014 roku), Ostrów (37,5%, 36,7%), Gać (33,1%, 29,8%), Dębów (35,5%, 26,3%), Białoboki (49,1%, 42,9%). Tylko w Mikulicach największy udział bezrobotnych mieszkańców posiadało staż pracy 1-5 lat.

Dane statystyczne otrzymane z PUP w Przeworsku wskazały również na bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, do których należą między innymi osoby do 25 roku życia, długotrwale bezrobotne, powyżej 50 roku życia, bez kwalifikacji zawodowych, bez doświadczenia zawodowego, oraz samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia.

Tabela 21. Bezrobotni mieszkańcy Gminy Gać znajdujący się w szczególnej sytuacji na rynku pracy w latach 2012-2014

	Do 25 roku życia	Długotrwale bezrobocia	Powyżej 50 roku życia	Bez kwalifikacji zawodowych	Bez doświadczenia zawodowego	Samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia
2012	29,2	58,2	11,8	19,2	44,6	3,8
2014	22,4	66,1	12,1	23,0	42,2	3,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP

Wedle danych z 2012 roku, ogólny udział osób do 25 roku życia wśród bezrobotnych mieszkańców gminy wynosił 29,2% i w 2014 roku zmniejszył się do 22,4%. Ze względu na podział terytorialny, najwięcej młodych bezrobotnych mieszkało w Gaci (43,1%) oraz Dębowie (23,6%). Z kolei osoby zarejestrowane jako bezrobotne, będące w wieku powyżej 50 lat, stanowiły w gminie blisko 12% ogółu bezrobotnych. Największa ich grupa również jak poprzednio mieszkała w Gaci i Dębowie.

Z kolei 58,2% w 2012 roku i 66,1% w 2014 roku to udział długotrwale bezrobotnych wśród wszystkich bezrobotnych mieszkańców gminy. Wśród wszystkich długotrwale bezrobotnych, największy ich udział zamieszkiwał w 2012 roku w Gaci (35,2%) i Dębowie (20,7%). Taka sytuacja utrzymywała się również do roku 2014, należy jednak zwrócić szczególną uwagę na podniesienie się w Gaci udziału procentowego tej grupy do niemal 40%.

Bezrobotni w szczególnej sytuacji na rynku pracy, to również osoby bez kwalifikacji zawodowych. Ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych wynosił w 2012 roku 19,2% i zwiększył się w 2014 roku do 23,0%. Zdecydowanie większy udział procentowy uzyskała grupa osób bez doświadczenia zawodowego, stanowiąca w 2012 roku 44,6% a w 2014 roku 42,2% ogółu osób bezrobotnych w gminie.

Osoby samotnie wychowujące dziecko do 18 roku życia, to ostatnia analizowana grupa bezrobotnych znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy. Ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych wynosił 3,8% w 2014 roku. Największy udział wśród ogółu tej grupy posiadały miejscowości Gać, w 2012 roku udział wyniósł 33,3%, a w 2014 roku wzrósł do 50%.

Tabela 22. Udział bezrobotnych mieszkańców Gminy Gać znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, wg miejsca zamieszkania w 2012 roku

	razem	Do 25 roku życia	Długotrwale bezrobocia	Powyżej 50 roku życia	Bez kwalifikacji zawodowych	Bez doświadczenia zawodowego	samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia
Wolica	7,8	7,0	9,7	6,5	12,0	7,5	20,0
Ostrów	8,3	6,1	8,4	13,0	6,7	8,0	20,0
Mikulice	12,2	12,3	11,9	8,7	12,0	10,9	6,7
Gać	35,2	35,1	35,2	43,5	38,7	32,8	33,3
Dębów	23,0	26,3	20,7	19,6	17,3	22,4	13,3
Białoboki	13,6	13,2	14,1	8,7	13,3	18,4	6,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP

Tabela 23. Udział bezrobotnych mieszkańców Gminy Gać znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy wg miejsca zamieszkania w 2014 roku

	razem	Do 25 roku życia	Długotrwale bezrobocia	Powyżej 50 roku życia	Bez kwalifikacji zawodowych	Bez doświadczenia zawodowego	samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia
Wolica	6,3	9,7	7,5	5,1	10,8	7,4	16,7
Ostrów	9,7	9,7	9,9	7,7	9,5	11,0	25,0
Mikulice	9,7	4,2	11,7	20,5	9,5	5,9	0,0
Gać	40,3	43,1	39,4	33,3	41,9	41,2	50,0
Dębów	22,7	23,6	20,7	25,6	21,6	20,6	8,3
Białoboki	11,3	9,7	10,8	7,7	6,8	14,0	0,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP

8. Sytuacja osób niepełnosprawnych

Osoby niepełnosprawne wymagają szczególnej uwagi i interwencji ze strony pomocy społecznej. Na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych, niepełnosprawnością nazwiemy trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Od 1 września 1997r. obowiązują dwa rodzaje orzecznictwa:

- 1) Orzecznictwo do celów pozarentowych – prowadzone przez Powiatowe Zespoły do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności.
- 2) Orzecznictwo o niezdolności do pracy do celów rentowych - prowadzone przez lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Przeworsku działa na podstawie poniższych ustaw i rozporządzeń:

- Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych.
- Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności.
- Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 lutego 2002r. w sprawie kryteriów oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia.

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności wydaje orzeczenia o stopniach niepełnosprawności oraz o wskazaniach do ulg i uprawnień. Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 Roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej, rozróżnia się trzy stopnie niepełnosprawności:

- 1) Znaczny – zalicza się do niego osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

- 2) Umiarkowany – zalicza się do niego osobę o naruszonej sprawności organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych
- 3) Lekki – zalicza się do niego osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych, z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną lub mającą ograniczenia w pełnieniu ról społecznych, dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Osoby, które nie ukończyły 16 roku życia zaliczane są do osób niepełnosprawnych, jeżeli mają naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną, o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, powodującą konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspakajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku.

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Przeworsku, przekazał dane za okres od 2012 do 2014 roku na temat liczby osób zaliczonych do niepełnosprawnych prawomocnym orzeczeniem lub wyrokiem sądu z uwzględnieniem liczby symboli przyczyny niepełnosprawności oraz wieku, płci, stopnia niepełnosprawności i wykształcenia w przypadku osób po 16 roku życia.

W pierwszej kolejności zostanie dokonana analiza osób niepełnosprawnych po 16 roku życia, w podziale na liczbę symboli oraz poszczególne kategorie wiekowe, stopnie niepełnosprawności, płeć i wykształcenie.

Wg danych statystycznych, ogólna liczba osób z jednym symbolem przyczyny niepełnosprawności wynosiła 80, z dwoma przyczynami 68 a z jednym 19. W podziale na płeć tych osób, sytuacja kształtowała się następująco: w przypadku osób z jednym symbolem liczba kobiet i mężczyzn była taka sama, w przypadku osób z dwoma symbolami większość stanowiły kobiety (63,2%), a w przypadku trzech symboli również większość bo 57,9% stanowiły kobiety.

Tabela 24. Liczba osób niepełnosprawnych (klienci PCPR), zamieszkałych na terenie Gminy Gać, z jednym symbolem przyczyny niepełnosprawności wg płci (dane za okres 2012-2014)

	kobiety	%	mężczyźni	%	razem
jeden symbol	40	50,0	40,0	50,0	80
dwa symbole	43	63,2	25	36,8	68
trzy symbole	11	57,9	8	42,1	19

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR Przeworsk

Dokonana analiza osób z jednym symbolem przyczyny niepełnosprawności, w podziale tych osób na stopień niepełnosprawności wskazała, że największą grupę stanowiły osoby o lekkim stopniu, stanowiąc 36,3% ogółu. Osoby o umiarkowanym stopniu stanowiły 35,0% a o znacznym 28,8%. Z kolei zdecydowana większość osób z dwoma symbolami posiadała znaczny stopień, tj. 45,6%. Również większość osób z trzema symbolami posiadała znaczny stopień, stanowiąc 47,4% ogółu.

Tabela 25. Liczba osób niepełnosprawnych (klienci PCPR), zamieszkałych na terenie Gminy Gać, wg symboli przyczyny niepełnosprawności oraz stopnia niepełnosprawności (dane za okres 2012-2014)

	znaczny stopień niepełnosprawności	umiarkowany stopień niepełnosprawności	lekki stopień niepełnosprawności
jeden symbol	28,8	35,0	36,3
dwa symbole	45,6	36,8	17,6
trzy symbole	47,4	42,1	10,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR Przeworsk

Analiza danych statystycznych wykazała również, że największą grupą niepełnosprawnych (niezależnie od liczby symboli) są osoby po 60 roku życia. W przypadku jednego symbolu, grupa ta stanowiła 43,8% ogółu, w przypadku dwóch symboli 47,1% ogółu, a w przypadku 3 symboli 63,2% ogółu. Kolejną dużą grupą były osoby w przedziale wieku 41-60 lat. W przypadku osób z jednym symbolem ich udział wyniósł 20,0%, a w przypadku osób z dwoma symbolami: 36,8%.

Tabela 26. Liczba osób niepełnosprawnych (klienci PCPR), zamieszkałych na terenie Gminy Gać, wg symboli przyczyny niepełnosprawności oraz wieku (dane za okres 2012-2014)

	16-25 lat	26-40 lat	41-60 lat	60 i więcej lat
jeden symbol	18,8	17,5	20,0	43,8
dwa symbole	7,4	8,8	36,8	47,1
trzy symbole	5,3	0	31,6	63,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR Przeworsk

Optymistyczny jest w Polsce fakt, stałego rozwoju osób niepełnosprawnych w zakresie edukacyjnym. Ustawicznie wzrasta odsetek osób posiadających wykształcenie na poziomie średnim i wyższym, co powinno sprzyjać aktywnemu uczestnictwu w rynku pracy. Również jak poprzednio dokonano podziału osób niepełnosprawnych wg liczby symboli przyczyny niepełnosprawnych. Wśród osób z jednym symbolem, największą grupę stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym i gimnazjalnym, tj. 48,8%. Drugą grupę objęły osoby posiadające wykształcenie zasadnicze zawodowe (27,5%). W przypadku osób z dwoma symbolami, największe udziały procentowe wystąpiły w przypadku wykształcenia podstawowego i gimnazjalnego (41,2%) o zasadniczego zawodowego (35,3%). Osoby z trzema symbolami najczęściej legitymowały się wykształceniem podstawowym i gimnazjalnym (47,4%).

Tabela 27. Liczba osób niepełnosprawnych (klienci PCPR), zamieszkałych na terenie Gminy Gać, wg symboli przyczyny niepełnosprawności oraz wykształcenia (dane za okres 2012-2014)

	mniej niż podstawowe	podstawowe i gimnazjalne	zasadnicze zawodowe	średnie	wyższe
jeden symbol	1,3	48,8	27,5	17,5	5
dwa symbole	4,4	41,2	35,3	14,7	4,4
trzy symbole	5,3	47,4	26,3	15,8	5,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR Przeworsk

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Przeworsku, przekazał dane na temat liczby osób do 16 roku życia. Ogólna liczba osób niepełnosprawnych do 16 roku życia z jednym symbolem przyczyny niepełnosprawności wynosiła 35, w tym 24 chłopców (68,6%) i 11 dziewcząt (31,4%).

Z dwoma symbolami wynosiła 4 osoby(po 2 chłopców i dziewcząt), a z trzema symbolami tylko 1 chłopiec. W podziale na wiek tych osób, najliczniejszą grupę stanowiły dzieci i młodzież w wieku 8-16 lat (57,1%).

9. Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej podzieliła kompetencje między samorząd gminny i powiatowy. Praca z rodziną biologiczną należy do zadań własnych gmin, a pieczę zastępczą organizuje powiat..

Ważne jest, aby położyć szczególny nacisk na pracę z rodziną biologiczną, przeżywającą trudności opiekuńczo-wychowawcze, bowiem umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej powinno być ostatecznością. Gminy powinny wykorzystać wszystkie możliwe formy wsparcia dla rodzin biologicznych, nieradzących sobie opiekuńczo- wychowawczo. Rodzina jest podstawową komórką społeczną, w której zaspokajane są potrzeby biologiczne i psychologiczne. Na rodzicach ciąży obowiązek stworzenia warunków do prawidłowego rozwoju i wychowania dzieci. W przypadku kiedy rodzice nie wypełniają prawidłowo swoich funkcji opiekuńczo-wychowawczych, dochodzi do zaniedbań, a rolą państwa jest pomoc rodzinie i stworzenie warunków do prawidłowego rozwoju dziecka. Taka pomoc, może odbywać się w formie pracy z rodziną lub pomocy w opiece i wychowaniu dziecka. Oprócz tego, rodziny wymagające pomocy mogą zostać objęte pomocą asystenta. Asystent prowadzi pracę z rodziną poprzez realizację planu pracy we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym, udzielaniem pomocy w poprawie sytuacji życiowej rodziny – zwłaszcza w prowadzeniu gospodarstwa domowego, udzielaniem pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, wychowawczych oraz wspieraniem aktywności społecznej rodziny, udzielaniem pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej, motywowaniu do udziału w zajęciach grupowych mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych, udzielanie wsparcia dzieciom, podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci.

W sytuacji gdy dziecko pozbawione zostało opieki rodzicielskiej, należy mu zapewnić opiekę w rodzinnej formie pieczy zastępczej. Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku, o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej (Dz.U. 2011 Nr 149 poz. 887), System Pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. W myśl w/w ustawy, piecza zastępcza sprawowana jest w formie rodzinnej (rodzina zastępcza) i instytucjonalnej

(placówki opiekuńczo-wychowawcze). Rodzinna piecza zastępcza jest formą zapewnienia opieki dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej. Umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej następuje na podstawie orzeczenia sądu i po uzyskaniu zgody rodziców zastępczych.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- 1) rodzina zastępcza:
  - a. spokrewniona
  - b. niezawodowa
  - c. zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna

- 2) rodzinny dom dziecka

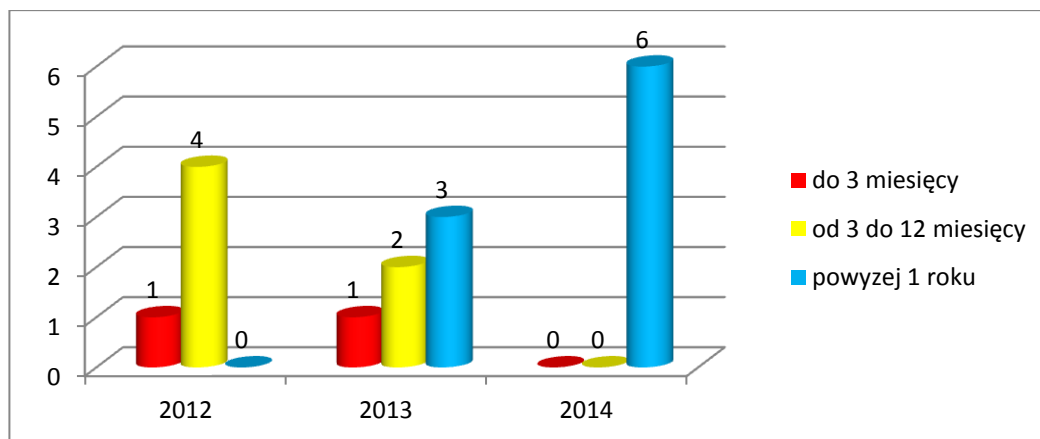
Rodzinna piecza zastępcza jest formą tymczasowej opieki nad dzieckiem. W sytuacji, kiedy dziecko nie może wychowywać się w swojej rodzinie biologicznej, najlepszym wyjściem jest zapewnienie mu opieki rodzinnej w rodzinie zastępczej: spokrewnionej, niezawodowej lub zawodowej. Dziecko może pozostać w rodzinie zastępczej do osiągnięcia pełnoletniości, a w przypadku podjęcia dalszego kształcenia – nie dłużej niż do 25 roku życia. Rodzinę zastępczą lub rodzinny dom dziecka tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, u których umieszczono dziecko w celu sprawowania nad nim pieczy zastępczej. Rodzinę zastępczą zawodową lub rodzinę zastępczą niezawodową tworzą małżonkowie lub osoba, o których mowa w ust. 1, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka.

Poniższe dane pochodzą ze sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na koniec każdego roku kalendarzowego w latach 2012-2014.

Wg sprawozdań, liczba asystentów rodzin w każdym roku w Gminie Gać wynosiła 1. Ogólna liczba tych rodzin, w czasookresie 2012-2014 wynosiła po 6 w 2013 i 2014 roku i 5 w 2012 roku.

Wśród rodzin które wymagały pomocy asystenta, w 2012 roku najwięcej było takich, które wymagały pomocy przez okres od 3 do 12 miesięcy, tj. 4 rodziny. W 2013 roku najwięcej rodzin korzystało z asystenta przez okres powyżej roku tj. 3 rodziny. W 2014 roku wszystkie rodziny korzystały z usług asystenta przez okres powyżej 1 roku.

Wykres 5. Liczba rodzin korzystająca z usług asystenta rodziny, w Gminie Gać, wg czasu korzystania z usługi w latach 2012-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS

W 2013 roku asystent rodziny zakończył pracę z 1 rodziną, ze względu na osiągnięcie celów.

W roku 2012 w różnych formach pieczy zastępczej przebywało 5 osób co stanowi 0,1% grupy wiekowej od 0 do 18 roku życia.⁵ Zgodnie ze sprawozdaniem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Przeworsku w 2013 roku, liczba dzieci z terenu Gminy Gać, które zostały umieszczone w rodzinach zastępczych wynosiła 2 a liczba dzieci, mieszkających na terenie gminy przed umieszczeniem w pieczy zastępczej, ulokowanych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wynosiła 3.

⁵ wg danych : Załącznik nr 1 Uchwały nr XXX/201/2013 z dnia 28 lutego 2013 roku

10. Przemoc w rodzinie

Na podstawie art. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, przez przemoc w rodzinie należy rozumieć powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych, a w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Zjawisko przemocy w rodzinie ma charakter złożony i rozpatrywane jest zarówno w aspekcie, prawnym, psychologicznym jak i społecznym.

Skuteczna pomoc w walce z przemocą jest trudna, zwłaszcza w przypadku przemocy w rodzinie, ponieważ wymaga przełamywania stereotypów u osób bezpośrednio dotkniętych problemem oraz jego otoczenia jak również nierzadko przedstawicieli instytucji zaangażowanych w pomoc.

Dokonana diagnoza zjawiska przemocy domowej polegała na analizie badawczej danych instytucjonalnych tj. sprawozdania z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy jak również działalności Zespołu Interdyscyplinarnego i jego zespołów roboczych oraz zostało przeprowadzone badanie ankietowe młodzieży szkolnej. Badaniu zostali poddani uczniowie szkół podstawowych oraz gimnazjalnych zamieszkali na terenie Gminy Gać. Ogólnym, celem badania było zdiagnozowanie postrzegania przez młodzież szkolną zjawiska przemocy domowej oraz zidentyfikowanie na podstawie składanych deklaracji czy przemoc dotyczy młodzieży szkolnej i jeśli tak to jaka to jest skala. Celem uzyskania założonych celów zostało przeprowadzone badanie ankietowe, z wykorzystaniem ankiety internetowej CAWI.

Badaniu ankietowemu została również poddana grupa specjalistów wsparcia społecznego. Przedstawiciele instytucji gminnych w tym: pracowników socjalnych, policjantów, nauczycieli, pracowników sądu oraz lekarzy poroszone o uzupełnienie internetowej ankiety CAWI. Celem badania było poznanie opinii przedstawicieli w/w zawodów czy spotykają się z zjawiskiem przemocy i jak często. Ogółem zostało przeprowadzonych 30 wywiadów.

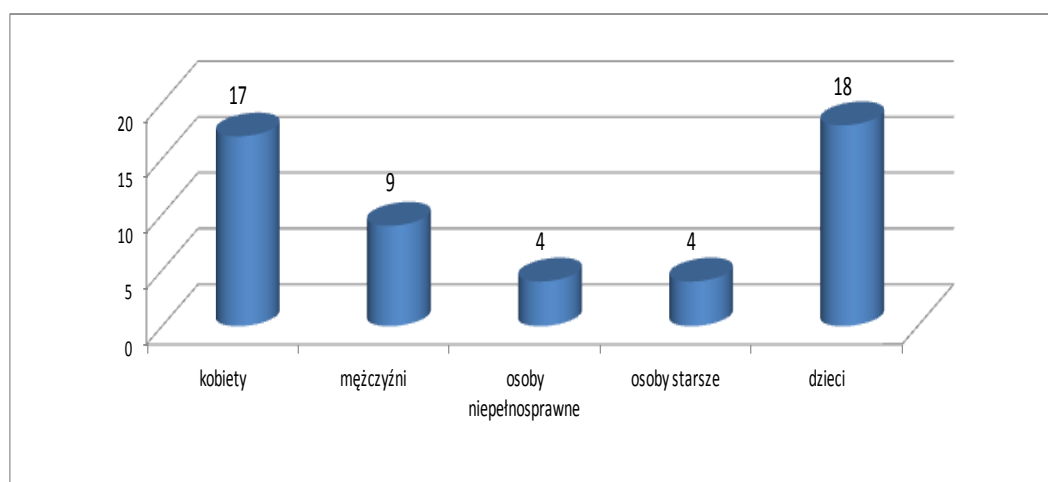
Analiza przemocy w rodzinie w kontekście danych instytucjonalnych

Wg danych ze sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej dotyczącego realizacji programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Gmina Gać posiadała i realizowała Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy. Wg danych z powyższego sprawozdania, w ramach działań dotyczących przeciwdziałaniu przemocy, powołano Zespół Interdyscyplinarny, który zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie powinien powstać i funkcjonować w każdej gminie.

W ramach Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Gać zostało utworzonych 13 grup roboczych, które łącznie odbyły 30 posiedzeń. Łączna liczba rodzin, które zostały objęte pomocą grup roboczych wynosiła 13.

Pomocą grup roboczych zostało objęte ogółem 44 osoby, w tym większość stanowiły kobiety – 17 osób (38,6%). Wśród wszystkich osób objętych pomocą grup roboczych, niemal 41% stanowiły dzieci (18 dzieci) oraz po 9,1% stanowiły osoby starsze oraz osoby niepełnosprawne.

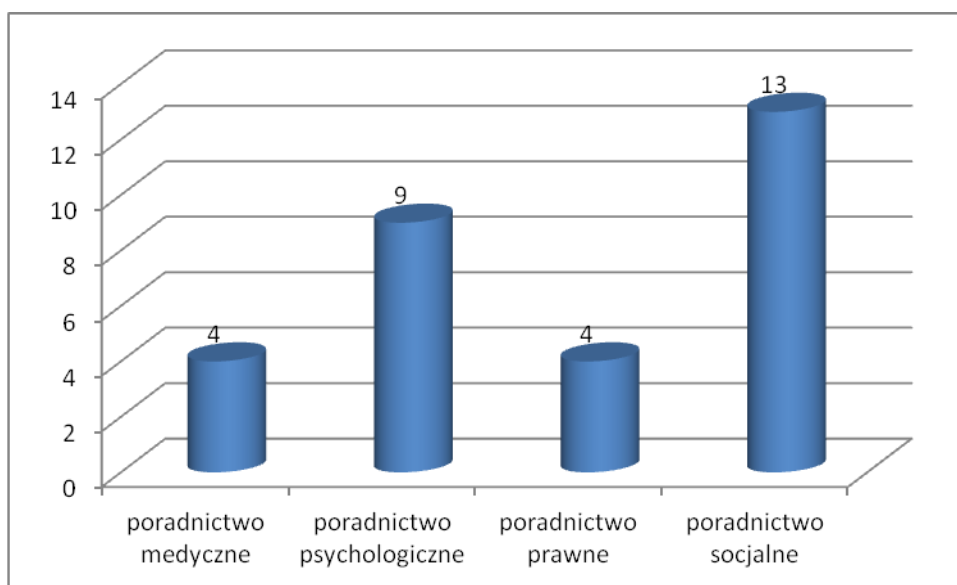
Wykres 6. Liczba osób objętych wsparciem grup roboczych w Gminie Gać

Źródło: opracowanie własne

W ramach realizowanej przez instytucje publiczne zajmujące się pomocą osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy, objęto wsparciem łącznie 30 osób, w tym 4 osoby zostały objęte wsparciem medycznym, 9 osób wsparciem psychologicznym, 4 osoby wsparciem prawnym, 13 osób wsparciem socjalnym.

Wykres 7. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, objęta pomocą w formie poradnictwa

Źródło: opracowanie własne

Procedurą szczególną w sytuacjach przemocy w rodzinie jest procedura „Niebieskiej Karty”, która została uregulowana w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku, w sprawie procedury „Niebieskie Karty”.

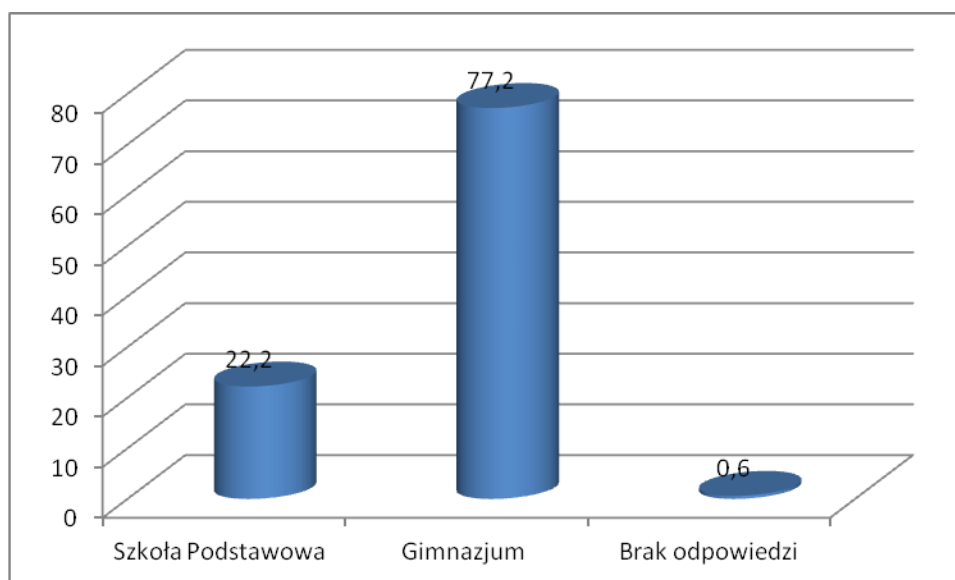
Ogólna liczba rodzin, które zostały objęte procedurą „Niebieskie Karty” wynosiła 13. Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich kart” – C oraz D przez członków Zespołu Interdyscyplinarnego/grupy robocze wynosiła 13. W wyniku ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz zrealizowania indywidualnego planu pomocy zakończono 13 procedur. Z kolei 2 sprawy zakończono bez zasadności podejmowania działań.

Analiza badań ankietowych przeprowadzonych wśród młodzieży szkolnej.

1. Społeczno-demograficzne cechy badanej reprezentacji młodzieży szkolnej Gminy Gać.

Prezentowana diagnoza opiera się na reprezentatywnych badaniach, prowadzonych w szkołach na obszarze Gminy Gać w okresie 01.09.2015- 28.09.2015. Badania zrealizowano wśród uczniów klas szóstych szkół podstawowych oraz pierwszych, drugich oraz trzecich klas gimnazjum.

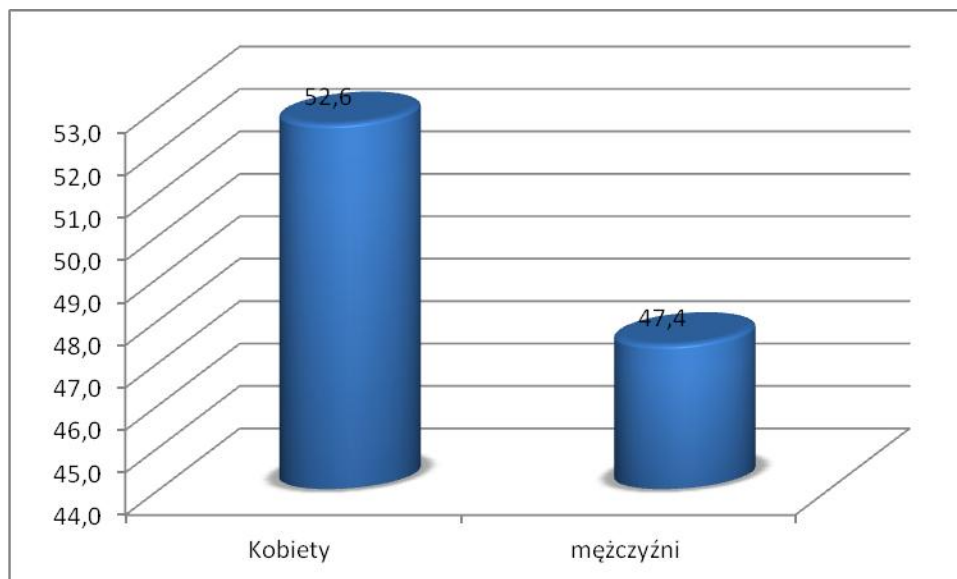
Wykres 8. Udział procentowy reprezentatywnej młodzieży szkolnej szkół podstawowych oraz gimnazjów w Gminie Gać

Źródło: Opracowanie własne

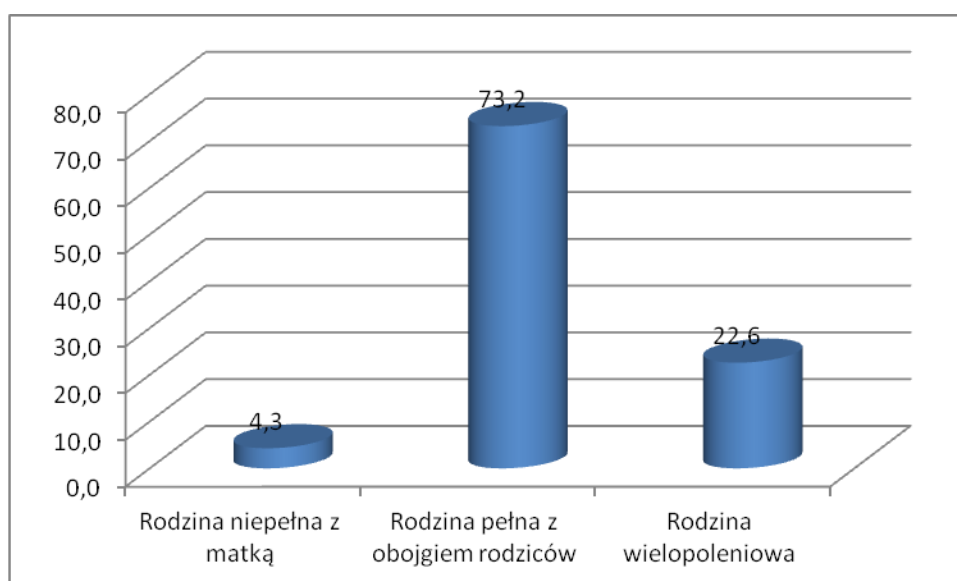
Analiza ankiet CAWI przeprowadzona wśród młodzieży szkolnej w Gminie Gać wskazuje, że uczniowie szkół podstawowych uczestniczących w badaniu stanowili 22,2% reprezentatywnych badań. Natomiast udział procentowy uczniów szkół gimnazjalnych stanowił 77,2%. Ogółem w badanej zbiorowości 170 osób było 52,6% dziewcząt oraz 47,4% stanowili chłopcy.

Wykres 9. Udział procentowy reprezentatywnej młodzieży szkolnej w Gminie Gać.

Źródło: Opracowanie własne

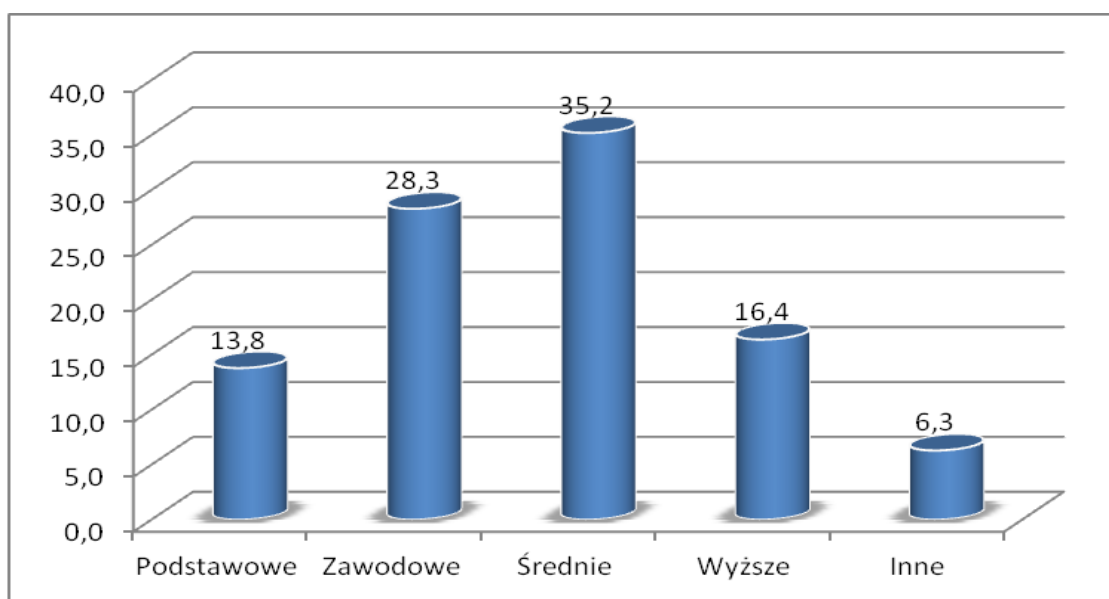
Kolejnym obszarem analizy była struktura rodziny badanej młodzieży szkolnej. Analiza 170 ankiet CAWI wskazała, że dominowały rodziny pełne z obojgiem rodziców, które stanowiły w badanej zbiorowości 73,2%. Rodziny wielopokoleniowe w badanej zbiorowości stanowiły 22,6%. Natomiast rodziny niepełne z matką stanowiły 4,3 % ogółu badanej zbiorowości.

Wykres 10. Struktura rodziny badanej młodzieży szkolnej w Gminie Gać

Źródło: Opracowanie własne

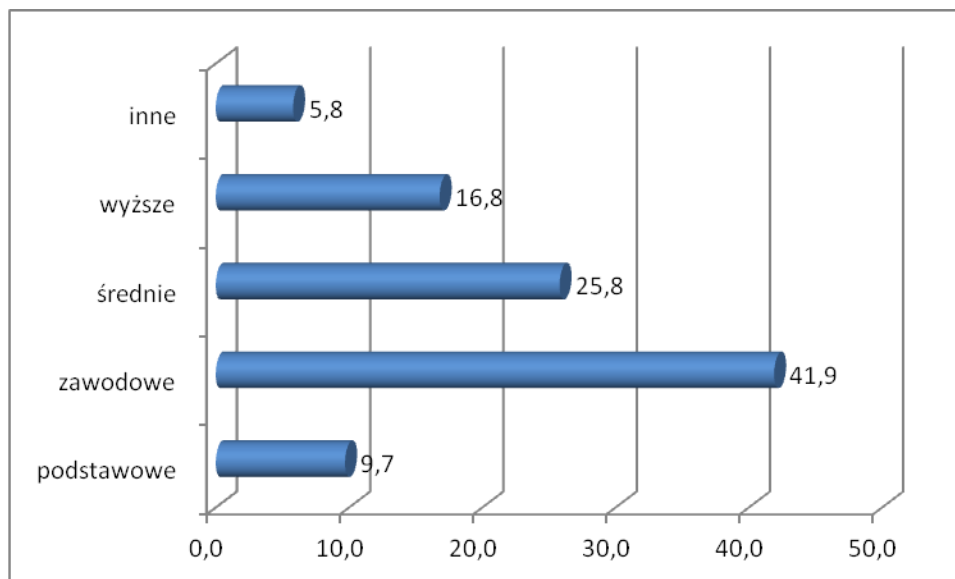
Kolejnym obszarem, który został zbadany było wykształcenie rodziców badanej młodzieży szkolnej. W pierwszej kolejności zapytano o wykształcenie matki ucznia, który został poddany badaniu ankietowemu. Na pytanie „Jakie matka posiada wykształcenie”, 35,2 % badanej młodzieży zadeklarowało, że matka posiada wykształcenie średnie, a wykształcenie zawodowe - 28,3%. Analiza ankiet CAWI wskazała, że 16,4% badanej młodzieży zadeklarowało wykształcenie matki na poziomie wyższym, 13,8% na poziomie podstawowym.

Wykres 11. Wykształcenie matki badanej młodzieży szkolnej.

Źródło: Opracowanie własne

Na pytanie o wykształcenie ojca 49,9% badanej młodzieży zadeklarowała, że ich ojciec posiada wykształcenie zawodowe, zaś wykształcenie średnie 25,8%. Analiza materiału badawczego wskazała, że wedle deklaracji młodzieży wyższe wykształcenie posiada 16,8%. Natomiast wykształcenie podstawowe zidentyfikowano na podstawie ankiet CAWI w przypadku 9,7%.

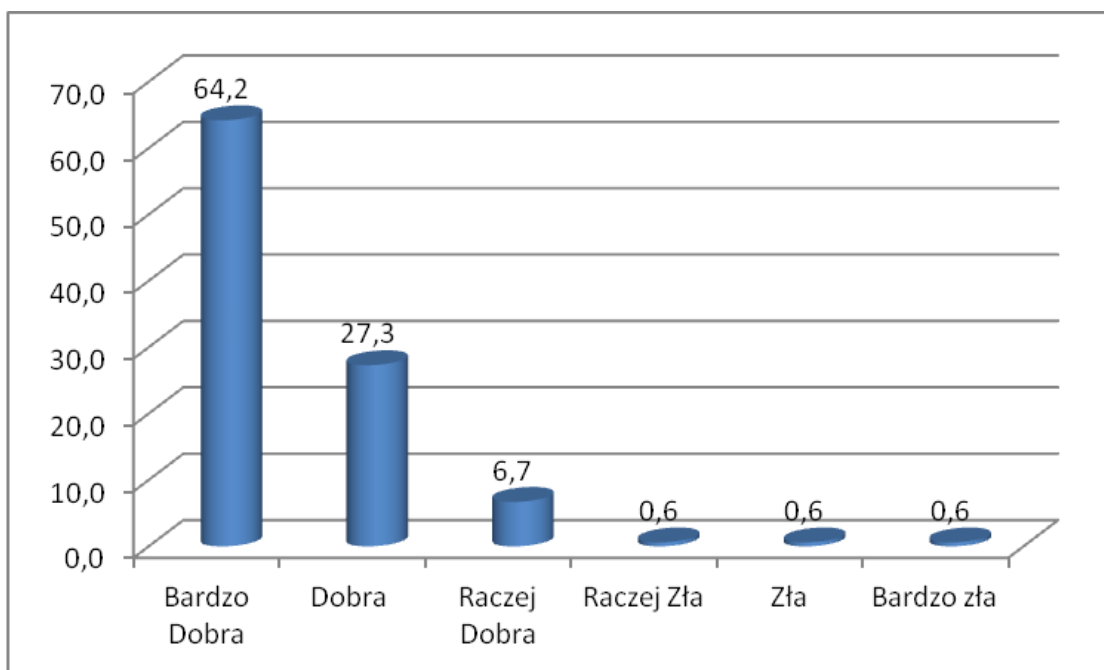
Wykres 12. Wykształcenie ojca badanej młodzieży szkolnej.

Źródło: Opracowanie własne

2. Relacje wewnątrzrodzinne badanej reprezentacji młodzieży szkolnej Gminy Gać.

Reprezentatywne badania wśród młodzieży szkolnej z wykorzystaniem kwestionariusza CAWI pozwoliły ustalić relacje rodzinne między badaną młodzieżą, a dorosłymi członkami rodziny. Ze względu na fakt, że istnieje ścisły związek pomiędzy relacjami rodzinnymi, panującą atmosferą rodzinną, a występowaniem szeroko rozumianego zjawiska społecznego jakim jest przemoc domowa podjęto próbę identyfikacji relacji rodzinnych.

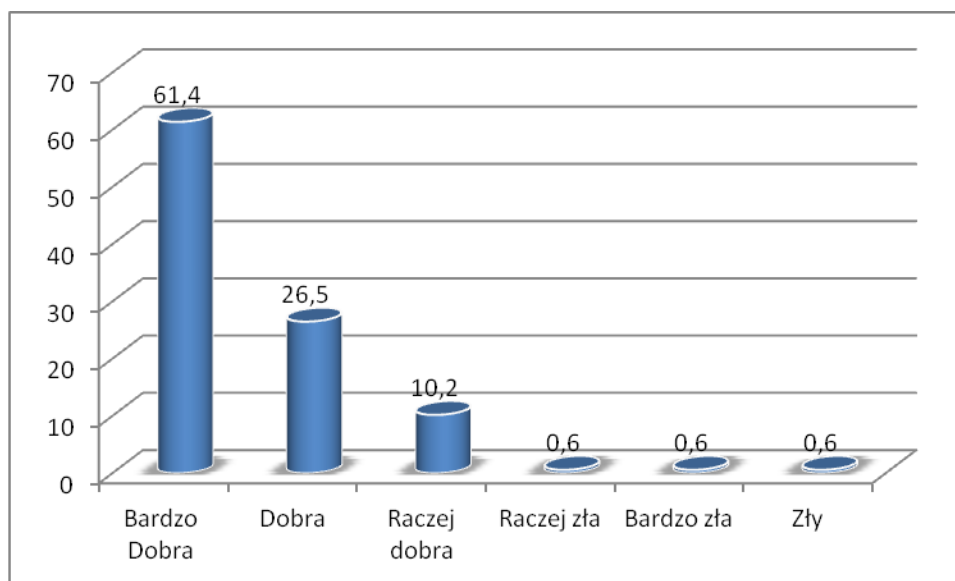
Pierwsze pytanie jakie zostało zadane badanej zbiorowości, było określenie atmosfery jaka panuje w domu rodzinnym. Zadane pytanie miało charakter pytania zamkniętego. Badani zatem mieli możliwość określenia atmosfery w domu jako: bardzo dobra, dobra, raczej dobra, raczej zła, zła, bardzo zła.

Wykres 13. Jak oceniasz atmosferę panującą w domu?

Źródło: Opracowanie własne

Zdecydowana większość badanej młodzieży (64,2%) określiło atmosferę w domu jak bardzo dobrą. Atmosferę jako dobrą w badaniu zadeklarowało 27,3% badanej zbiorowości. Trzecią najczęściej udzielaną odpowiedzią była odpowiedź wskazująca, że atmosfera w rodzinie jest raczej dobra (6,7%). Analiza materiału badawczego wskazała, że tylko nie liczni określili atmosferę w domu jako złą.

Kolejnym pytaniem, które zostało zadane celem określenia relacji w rodzinie było pytanie o kontakt z rodzicami. Pytanie zadano w następującej formie: „Jak oceniasz swój kontakt z rodzicami?” Również w tym przypadku zastosowano pytanie zamknięte. Badany miał możliwość określenia kontaktu z rodzicami jako: bardzo dobry, dobry, raczej dobry, zły, raczej zły, bardzo zły.

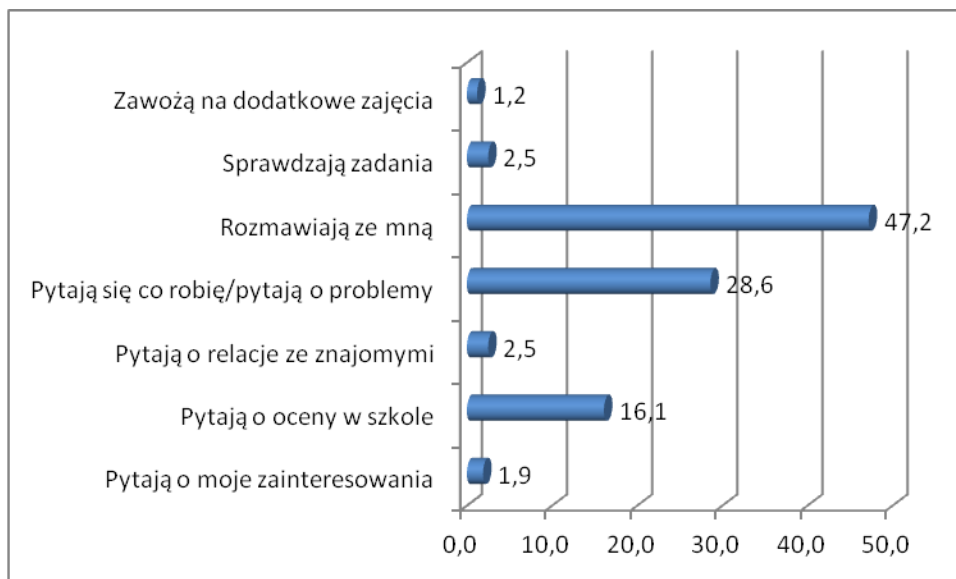
Wykres 14. Jak oceniasz swój kontakt z rodzicami, jako?

Źródło: Opracowanie własne

Udzielone odpowiedzi przez uczniów szkół podstawowych oraz gimnazjalnych wskazały, że co drugi badany określił swój kontakt z rodzicami jako bardzo dobry. Szczegółowo rzecz ujmując 61,4% badanych odpowiedziało, że swój kontakt z rodzicami oceniają bardzo dobrze. Uczniowie, którzy określili w badaniu kontakt z rodzicami jako dobry stanowili 26,5% badanej zbiorowości. Udzielone odpowiedzi wskazujące jako zły kontakt z rodzicami w skali wszystkich odpowiedzi były odpowiedziami marginalnymi, nie przekraczające progu jednego punktu procentowego.

Kolejne pytanie, które zostało zadane na potrzeby badania brzmiało: „W jaki sposób rodzice okazują zainteresowanie Twoimi sprawami?” Młodzież szkolna, w co drugim przypadku (47,2%) udzieliła odpowiedzi, że rodzice okazują im zainteresowanie poprzez rozmowę. Równie często pojawiła się odpowiedź, że rodzice pytają badanego o podejmowane działania oraz pojawiające się problemy. Takich odpowiedzi udzieliło w sumie 28,6% badanej zbiorowości.

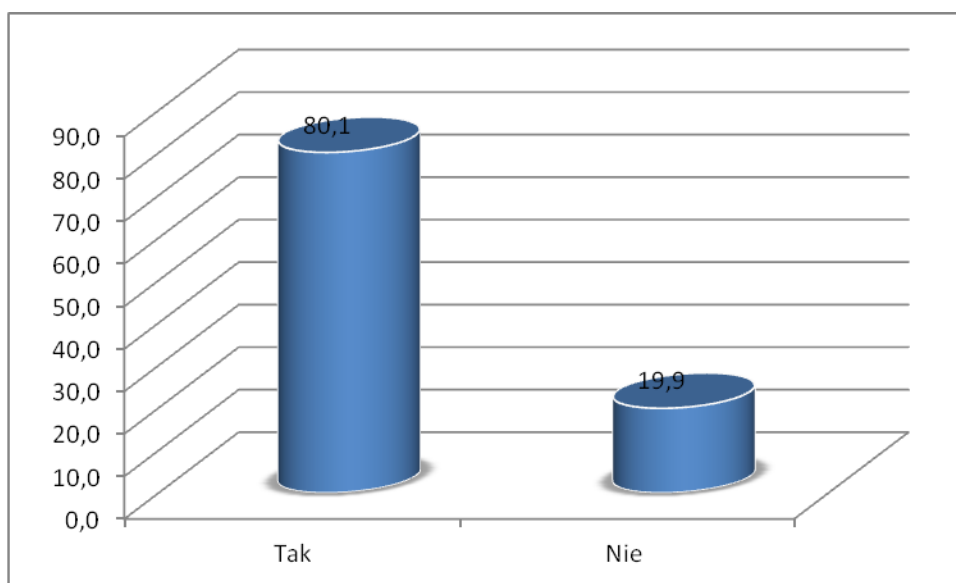
Wykres 15. W jaki sposób rodzice okazują zainteresowanie Twoimi sprawami?

Źródło: Opracowanie własne

Na pytanie „Czy rodzice angażują się w zainteresowania, przyjaźnie, hobby” - 80,1% osób udzieliło pozytywnej odpowiedzi, zaś 19,9% negatywnej odpowiedzi.

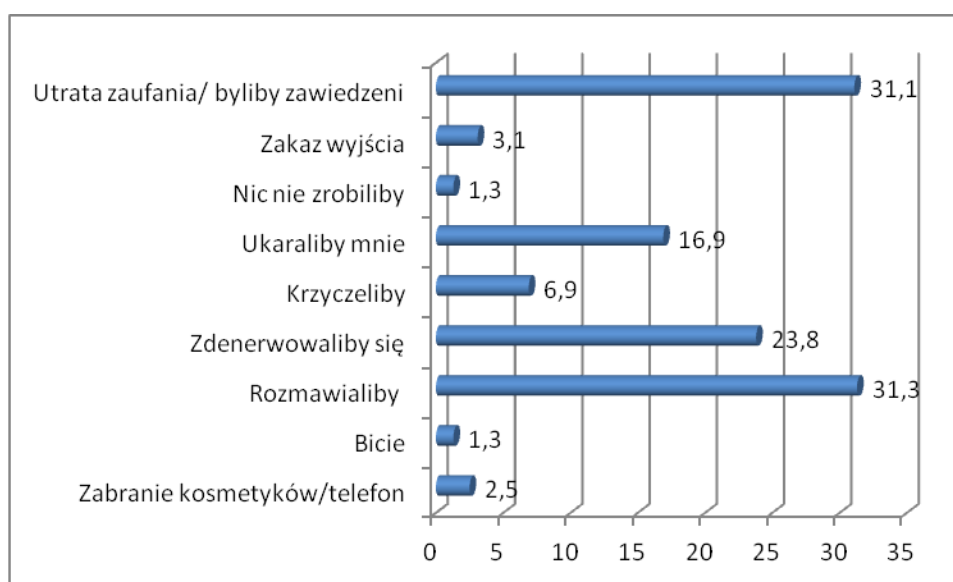
Wykres 16. Czy Rodzice wykazują zaangażowanie w Twoje zainteresowania, przyjaźnie, hobby?

Źródło: Opracowanie własne

Na pytanie „Jak zareagowaliby rodzice, według Ciebie, gdyby dowiedzieli się, że np. piłeś/łaś, paliłeś/łaś?”. Zdecydowana większość (31,3%) wskazała, że ich rodzice podjęliby z nimi rozmowę.

Wykres 17. Jak zareagowaliby rodzice, według Ciebie, gdyby dowiedzieli się, że np. piłeś/łaś, paliłeś/łaś?

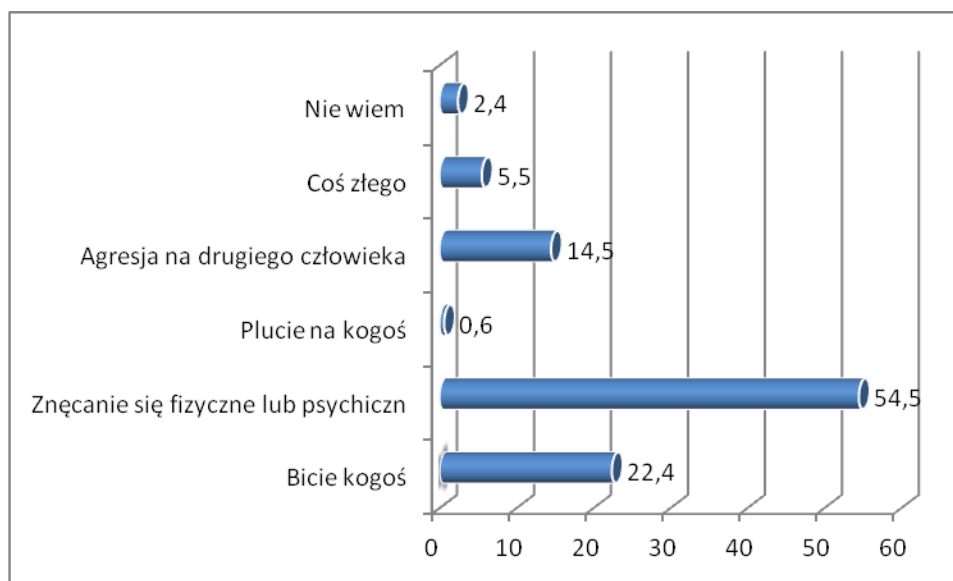
Źródło: Opracowanie własne

Według 31,1% badanych efektem takiego zachowania była utrata zaufania przez rodziców. 23,8% wskazało, że w takiej sytuacji rodzice zdenerwowaliby się, zaś 1,3% wskazało, że rodzice zastosowali by kary cielesne w postaci bicia. Szczegółowa analiza zachowań rodziców została zamieszczona w powyższym wykresie. Należy jednak zaznaczyć, iż stosunkowa duża grupa reakcji rodziców wedle deklaracji badanej młodzieży opiera się na różnego rodzaju agresji (słownej, biciu, stosowanie ograniczenia w dostępie do czasu wolnego czy też dóbr).

3. Przemoc w otoczeniu i doświadczeniu młodzieży

Celem badania było poznanie opinii młodzieży na temat przemocy, a także ich doświadczeń z nią związanych. Młodzież została więc zapytana o określenie, czym jest przemoc w ich otoczeniu. Zestawienie odpowiedzi na to pytanie zawiera poniższy wykres.

Wykres 18. Co oznacza dla Ciebie przemoc?

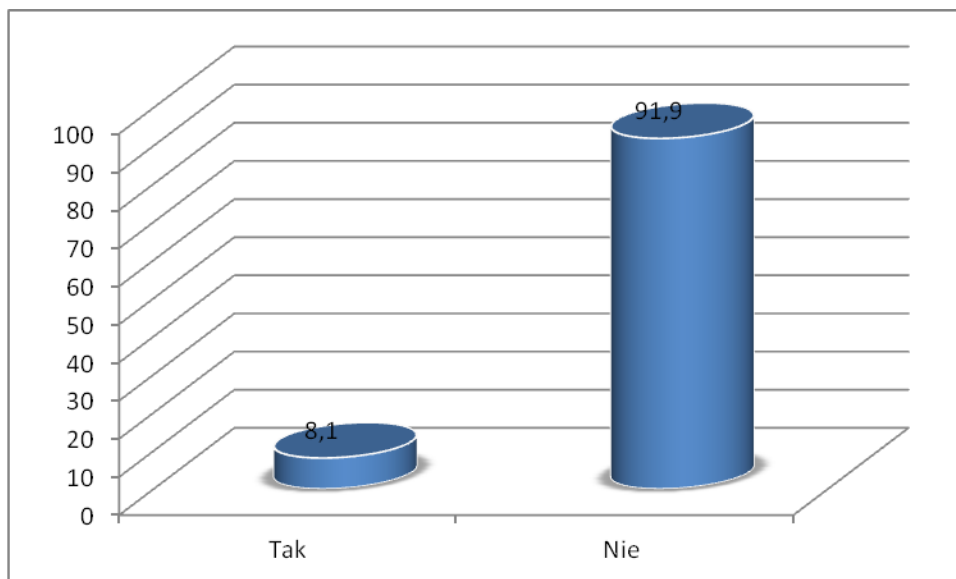
Źródło: Opracowanie własne

Największa grupa badanych (54,5%) wyraziła przekonanie, że przemoc jest znęcaniem się fizycznym lub psychicznym. Z kolei 22,4% badanych uznało, że przemoc jest biciem kogoś, a 14,5% młodych ludzi twierdzi, że jest ona agresją względem drugiego człowieka. W badanej grupie 5,5% uznało, że przemoc to coś złego, a 2,4% wyraziło opinie, iż nie wie co to przemoc. Tak zróżnicowany rozkład odpowiedzi może świadczyć różnymi doświadczeniami badanej młodzieży, związany z pośrednim lub bezpośrednim kontaktem z przemocą.

Młodzieży zadano też pytanie czy doznali przemocy. Zbiorcze zestawienie odpowiedzi zawiera poniższy wykres. Zdecydowana większość badanej młodzieży (91,9%) zadeklarowało, że nie doświadcza przemocy domowej. Natomiast 8,1% udzieliło odpowiedzi, że doznali przemocy w rodzinie.

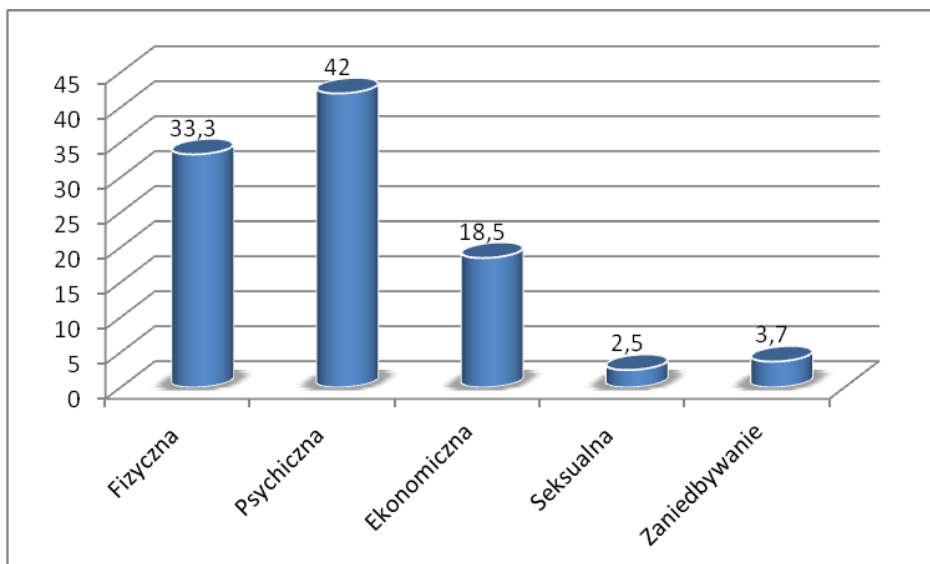
Wykres 19. Czy doświadczyłeś/łaś przemocy w rodzinie?

Źródło: Opracowanie własne

Młodzieży zadano także pytanie o formy doznawanej przemocy. Prawie co drugi badany (42,0%) zadeklarował w trakcie badania, że doznaje przemocy, która ma formę przemocy psychicznej np. zastraszanie, wymuszanie, wyzwiska, wyśmiewanie.

Wykres 20. Wskaż formy doznanej przez Ciebie przemocy

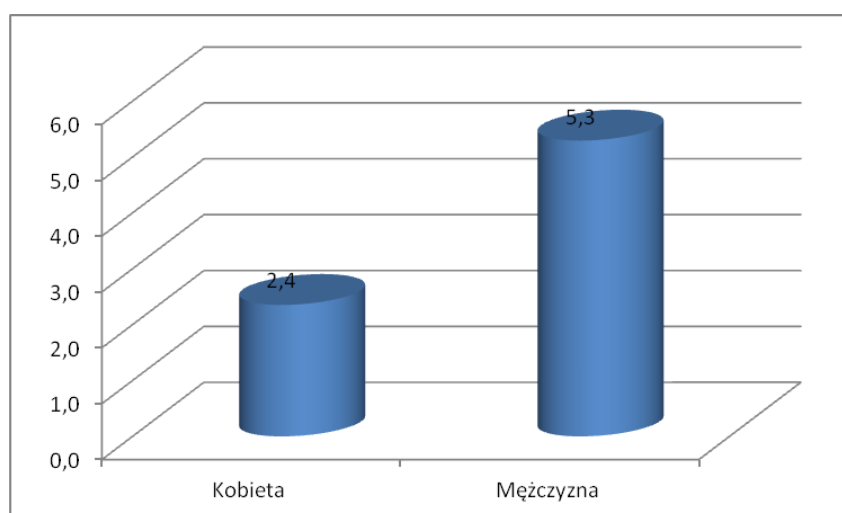

Źródło: Opracowanie własne

Doznawanie przemocy fizycznej, w wyniku przeprowadzonego badania zadeklarowało 33,3% badanych. Młodzież wskazała również formy przemocy ekonomicznej, osoby które wskazały taką odpowiedź stanowiły 18,5% badanej zbiorowości. Zaniedbywanie jako formę przemocy wskazało 3,7% badanej zbiorowości. Niepokojący jest fakt, że 2,5% badanej młodzieży udzieliło odpowiedzi, że doznawała przemocy seksualnej.

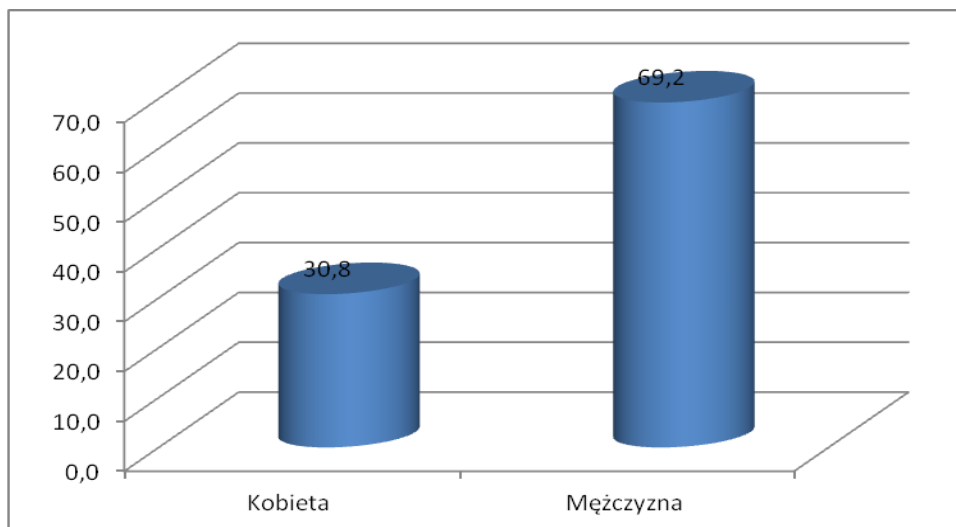
Pogłębiona analiza wskazuje również, że wśród młodzieży, która doświadcza przemocy dominują chłopcy, którzy stanowili 5,3% badanej zbiorowości, zaś dziewczęta stanowiły 2,4%.

Wykres 21. Płeć ofiar przemocy w ogólnej zbiorowości badanych

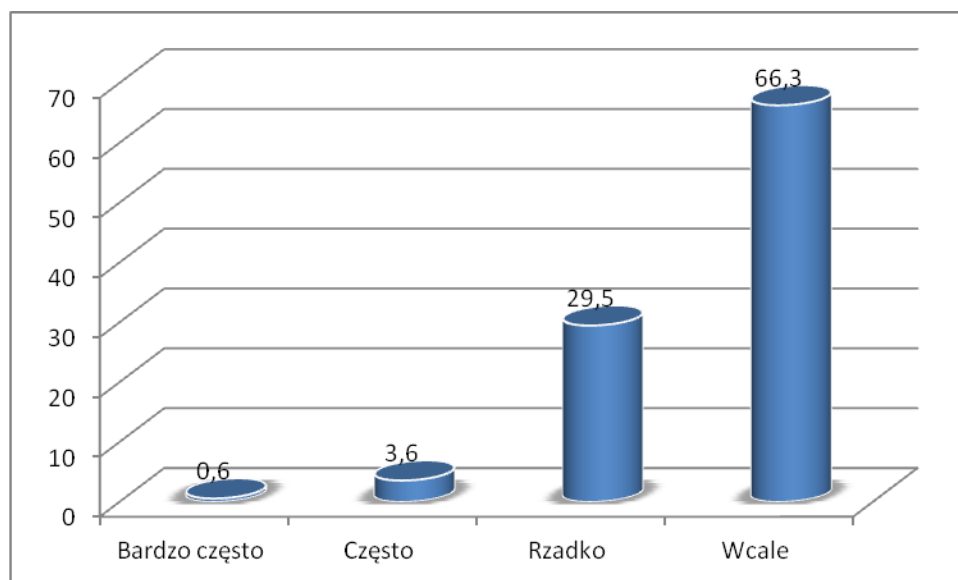
Źródło: Opracowanie własne

Analiza udziału procentowego chłopców i dziewcząt względem ogólnej liczby osób, które zadeklarowały doświadczanie przemocy w rodzinie wskazuje, że chłopcy stanowili 69,2%, zaś dziewczęta 30,8%. Również stopień edukacji różnicuje nasilenie występowania przemocy w rodzinie. Na pytanie czy doznałeś/łaś przemocy domowej uczniowie szkół podstawowych zazwyczaj odpowiadali, że NIE. Tylko jedna osoba udzieliła odpowiedzi twierdzącej TAK. Natomiast uczniowie gimnazjów na to samo pytanie częściej odpowiadali, że TAK. W 12 przypadkach uczniowie gimnazjów powiedzieli, że doświadczali przemocy w rodzinie, w tym 9 przypadków stanowili chłopcy.

Wykres 22. Płeć ofiar przemocy w ogólnej liczbie ofiar przemocy

Źródło: Opracowanie własne

Badanej młodzieży zdano również pytanie o częstotliwość doznawania przemocy.

Wykres 23. Jak często doznajesz przemocy?

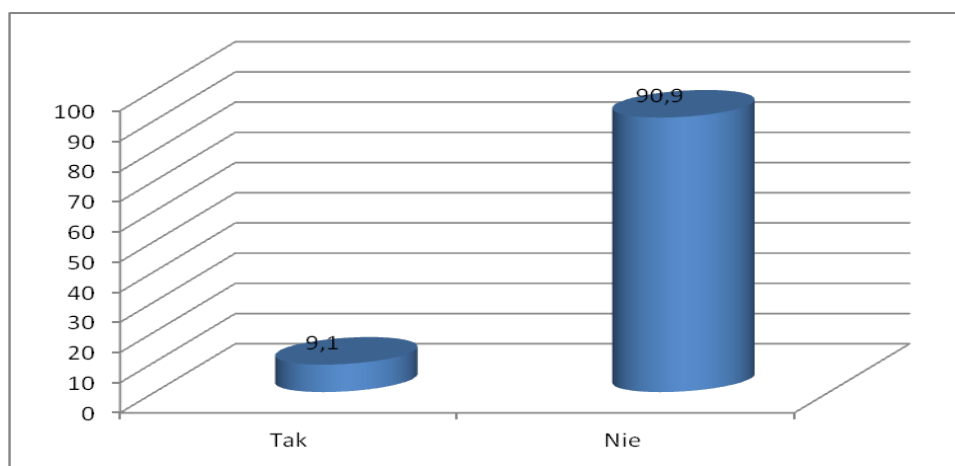
Źródło: Opracowanie własne

Wyniki przeprowadzonych badań wskazały, że zdecydowana większość nie doznawała przemocy w żadnej formie. Deklarację taką złożyło 66,3% badanych. Osoby, które wyraziły przekonanie, że doznają przemocy „Rzadko” - stanowiły 29,5% badanej

zbiorowości. Młodzież, która podczas badania udzieliła odpowiedzi, że doznaje przemocy „Często” - stanowiła 3,6%, zaś „Bardzo często” - 0,6%.

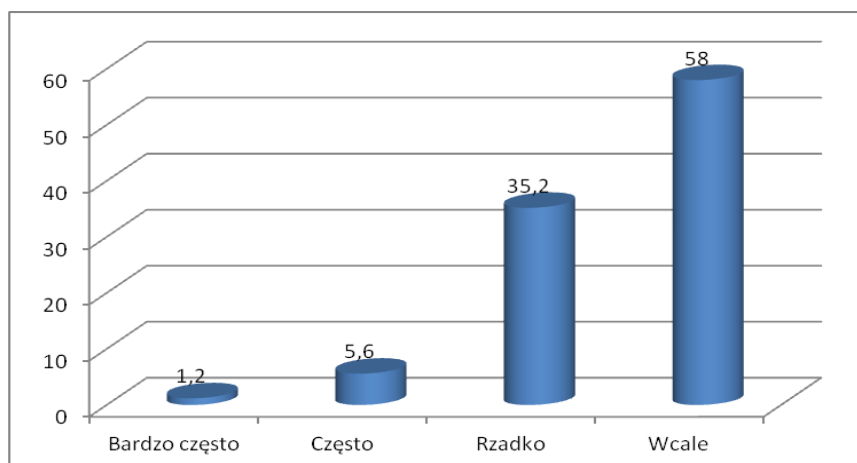
Kolejne pytanie brzmiało: „Czy badany był świadkiem przemocy”. Odpowiedzi twierdzącej – „tak, byłem świadkiem przemocy”, udzieliło 9,1% badanej młodzieży. Natomiast odpowiedzi negatywnej – „nie, nie byłem świadkiem przemocy”, udzieliło 90,9% badanej młodzieży.

Wykres 24. Czy byłeś/łaś świadkiem przemocy w Twojej rodzinie?

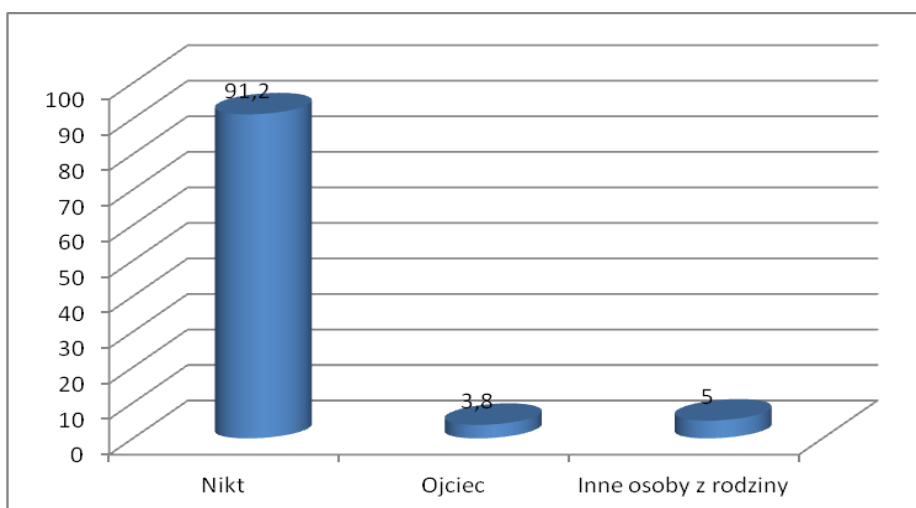
Źródło: Opracowanie własne

Pogłębiona analiza zebranego materiału badawczego wskazała, w odpowiedzi na pytanie „Jak często jesteś świadkiem przemocy w twojej rodzinie?”, że 58,0% badanej młodzieży nie była świadkiem przemocy w rodzinie, 35,2% udzieliło odpowiedzi, że „rzadko”. 5,6% badanej zbiorowości zadeklarowało, że często jest świadkiem przemocy w rodzinie, zaś 1,2% bardzo często.

Wykres 25. Jak często Jesteś świadkiem przemocy w Twojej rodzinie?

Źródło: Opracowanie własne

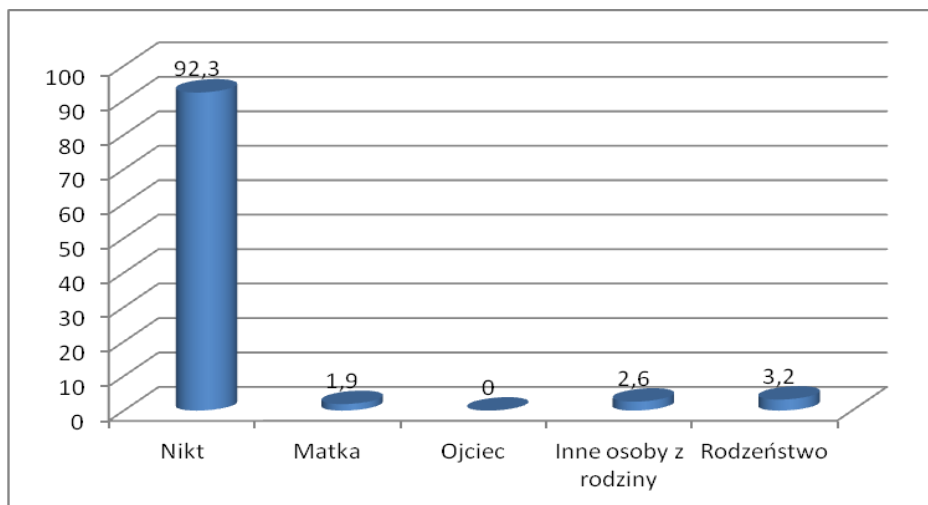
Zdaniem młodzieży szkolnej, najczęściej sprawcą przemocy w rodzinie są inne osoby z rodziny (5,0%), zaś ojciec jest sprawcą przemocy w przypadku 3,8%. 91,2% badanej młodzieży udzieliło odpowiedzi, że w ich rodzinie żaden z członków nie jest sprawcą przemocy domowej.

Wykres 26. Kto był sprawcą przemocy w twojej rodzinie?

Źródło: Opracowanie własne

Wedle uzyskanych danych z badania ankietowego, ofiarami przemocy w rodzinie było najczęściej rodzeństwo (3,2%). Przemoc domowa skierowana przeciwko matce dotyczyła 1,9%.

Wykres 27. Kto był ofiarą przemocy w rodzinie ?

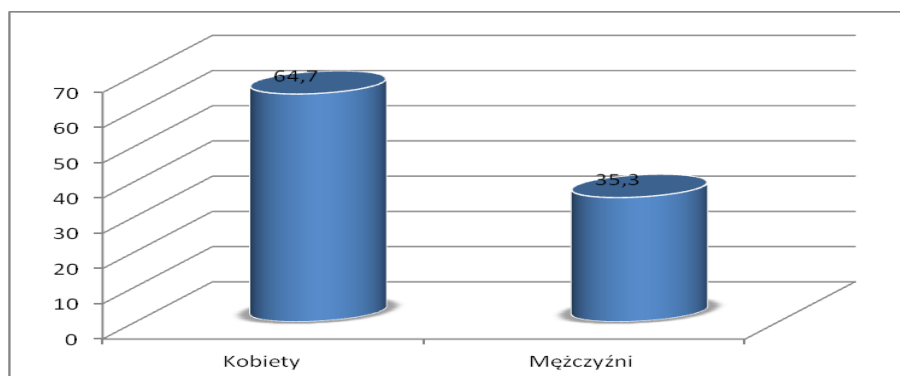
Źródło: Opracowanie własne

Badanie profesjonalistów wsparcia społecznego – szczegółowa analiza wyników badań ankietowych CAWI.

1. Charakterystyka badanej reprezentacji profesjonalistów wsparcia społecznego.

Grupa badanych składała się z 30 osób (N=30). Wśród badanych profesjonalistów występowała dominacja płci damskiej. Kobiety w badanej zbiorowości stanowiły 64,7%, zaś mężczyźni stanowili 35,3%.

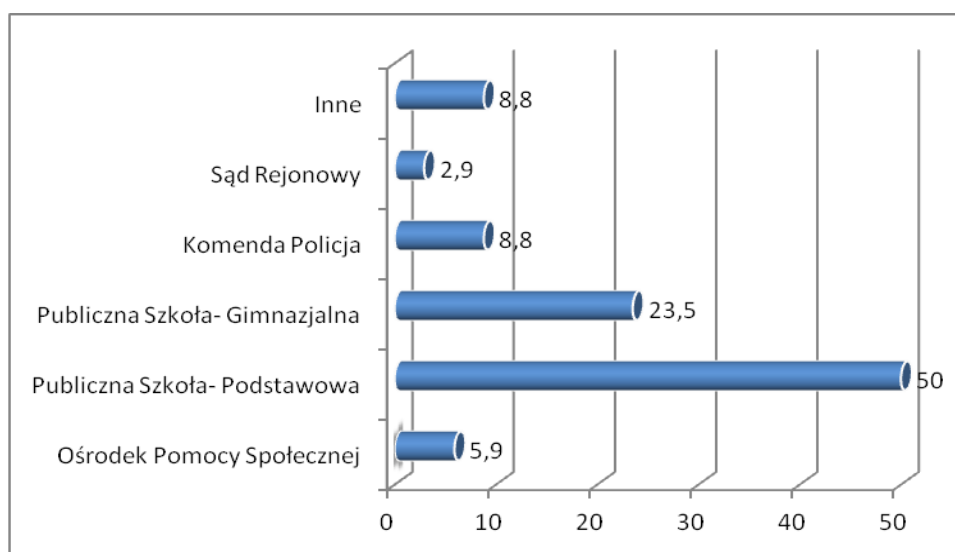
Wykres 28. Płeć Respondenta

Źródło: Opracowanie własne

Rozkład respondentów ze względu na miejsce pracy jest dość różnicowany. Badani najczęściej reprezentowali placówki oświatowe, w tym szkoły podstawowe. Pracownicy szkół podstawowych, którzy uczestniczyli w badaniu stawili 50,0% badanej zbiorowości. Pracownicy szkół gimnazjalnych stanowili 23,5%. Natomiast udział procentowy w ogólnym rozkładzie badanych pracowników Policji wynosił 8,8%, zaś pracowników Sądu Rejonowego 2,9%. Pracownicy publicznej pomocy społecznej (Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej) stanowili w badanej zbiorowości 5,9%.

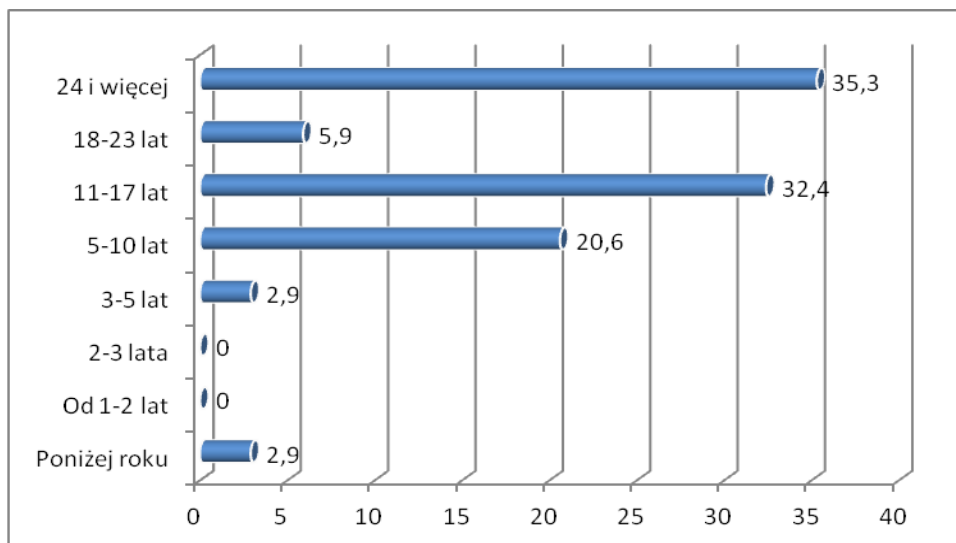
Wykres 29. Miejsce pracy respondentów

Źródło: Opracowanie własne

Rozkład respondentów, ze względu na staż pracy także był nierównomierny. Najliczniej reprezentowane były osoby, które posiadały staż pracy powyżej 24 lat. Ich udział procentowy w badanej zbiorowości wynosił 35,3%. Osoby, które legitymowały się stażem pracy w przedziałach 5-10 lat stanowiły 20,6%, zaś w przedziałach 11-17 lat stanowiły 32,4%.

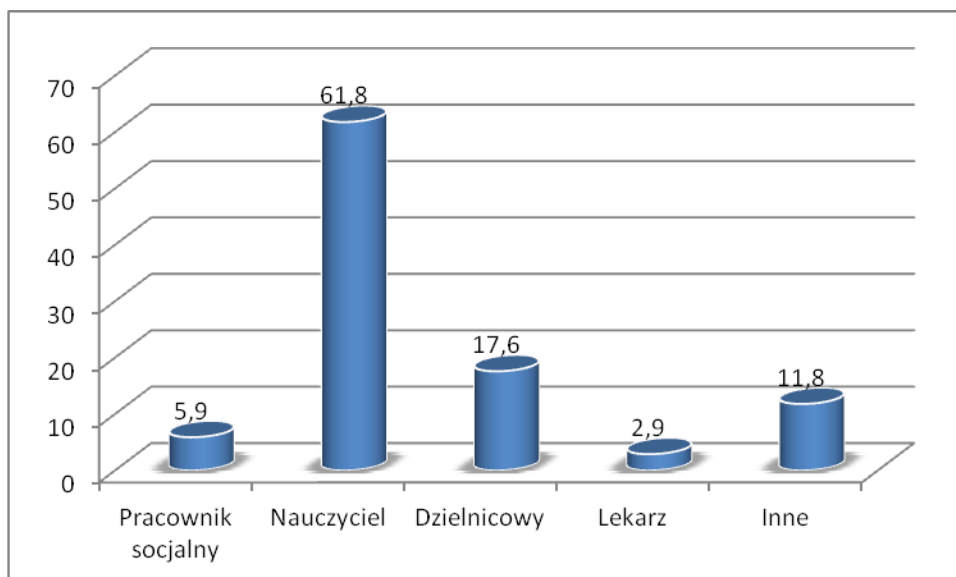
Wykres 30. Staż pracy respondentów

Źródło: Opracowanie własne

Grupą zawodową, która była najliczniejsza w badanej zbiorowości byli nauczyciele szkół podstawowych oraz gimnazjalnych. Stanowili oni 61,8% badanej zbiorowości.

Wykres 31. Zawód wykonywany przez respondenta

Źródło: Opracowanie własne

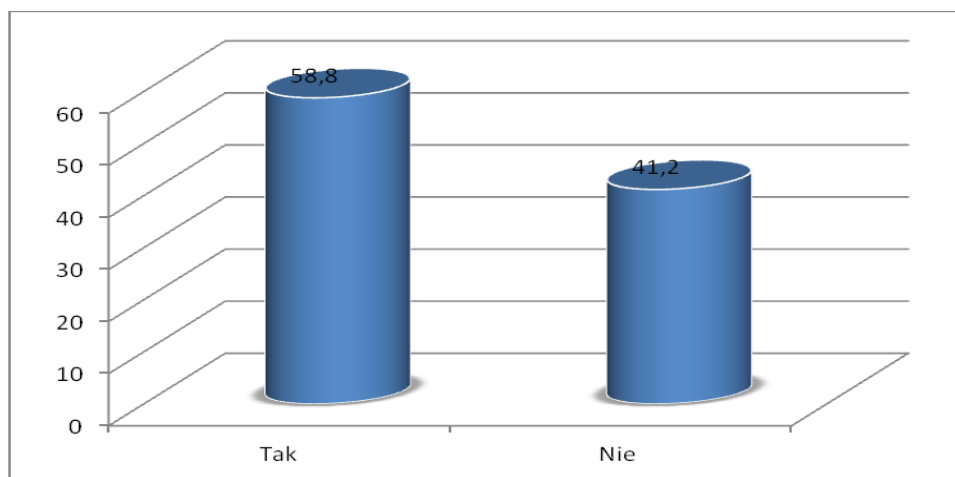
Natomiast przedstawiciele Policji (Dzielnicowi) stanowili w ogólnym rozkładzie badanych 17,6%. W badaniu uczestniczyli również pracownicy socjalni, którzy stanowili 5,9%, zaś lekarze 2,9%.

Postrzeżenie przemocy przez profesjonalistów wsparcia społecznego.

Celem badania było poznanie opinii profesjonalistów na temat przemocy, a także ich doświadczeń zawodowych z nią związanych.

Pierwszym pytaniem, które zostało zadane przedstawicielom służb wsparcia społecznego, było pytanie „Czy w wykonywanej pracy zawodowej spotykają się z przypadkami przemocy domowej?”. Rozkład udzielonych odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 32. Czy Pan(i) w wykonywanej pracy zawodowej spotyka się z przypadkami przemocy w rodzinie?

Źródło: Opracowanie własne

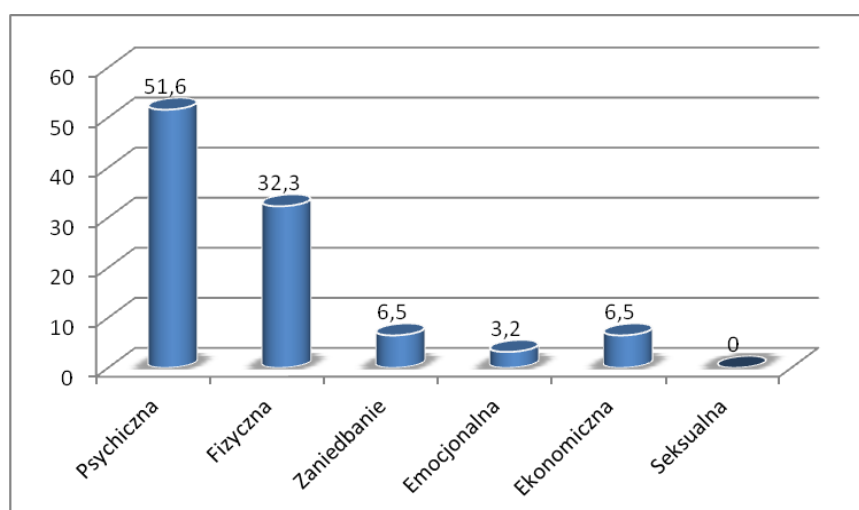
Rozkład udzielonych był dość zróżnicowany – 58,8% badanych udzieliło odpowiedzi, że w pracy zawodowej spotykają się z przypadkami przemocy w rodzinie, zaś 41,2% udzieliło odpowiedzi negatywnej.

Celem potwierdzenia czy pracownicy wsparcia społecznego w swojej aktywności zawodowej spotykają się ze zjawiskiem przemocy zadano następujące

pytanie: „Czy miał Pan(i) kontakt z przypadkiem przemocy w dotychczasowej pracy zawodowej?” Przedstawiciele badanych instytucji w 64,7% udzieli odpowiedzi twierdzących, zaś negatywne odpowiedzi stanowiły 35,3%.

Przedstawiciele instytucji zostali zapytani o: „Rodzaj zdiagnozowanej przemocy w toku działań zawodowych?” Respondenci w 51,6% wskazali, że najczęściej diagnozują przemoc psychiczną. Natomiast przemoc fizyczna wedle udzielonych odpowiedzi stanowiła 32,3%. Przemoc ekonomiczna jako zaniedbywanie stanowiła 6,5%, zaś przemoc ekonomiczna 6,5%. Najniższe udziały procentowe udzielonych odpowiedzi dotyczyły przemocy emocjonalnej 3,2%.

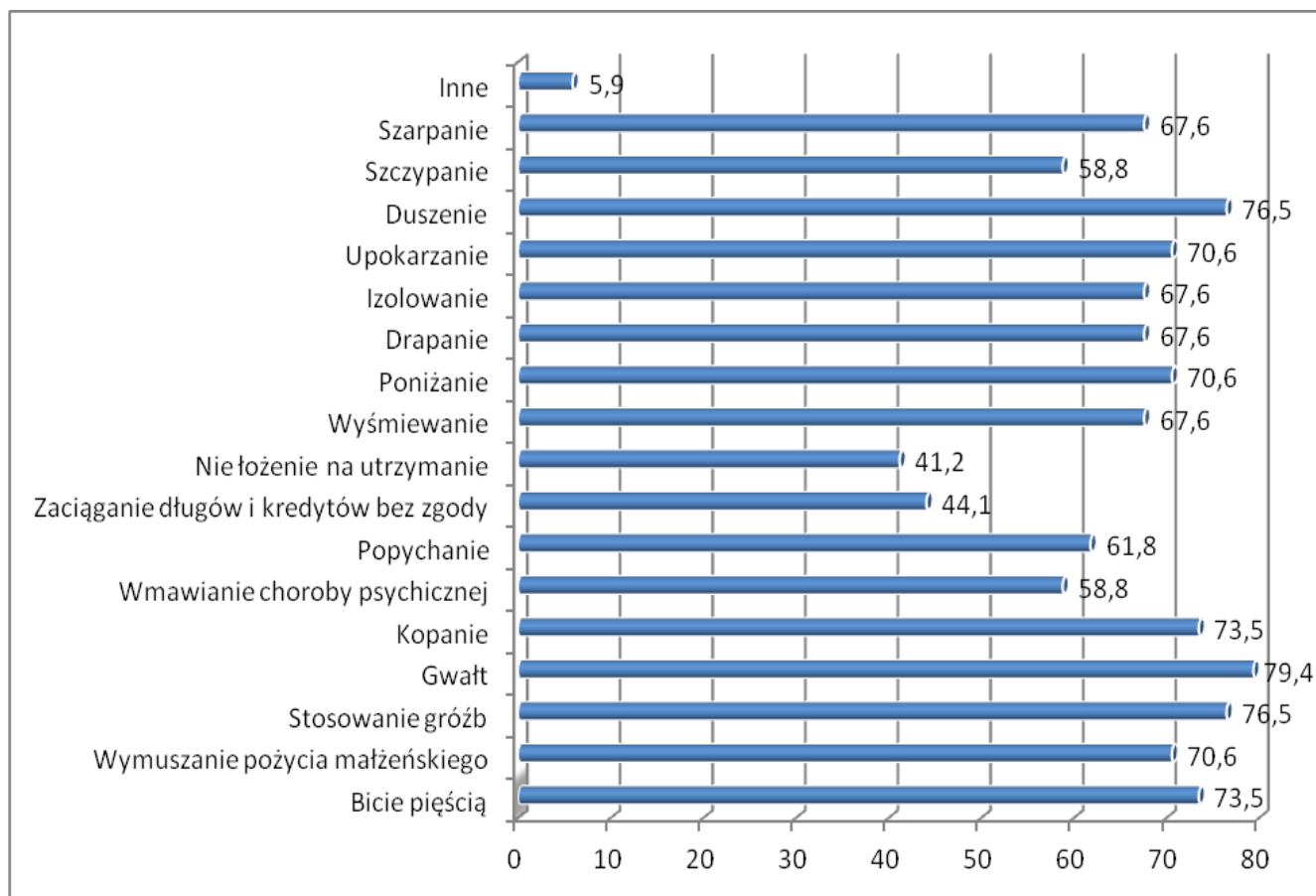
Wykres 33. Rodzaj zdiagnozowanej przemocy w toku działań zawodowych.

Źródło: Opracowanie własne

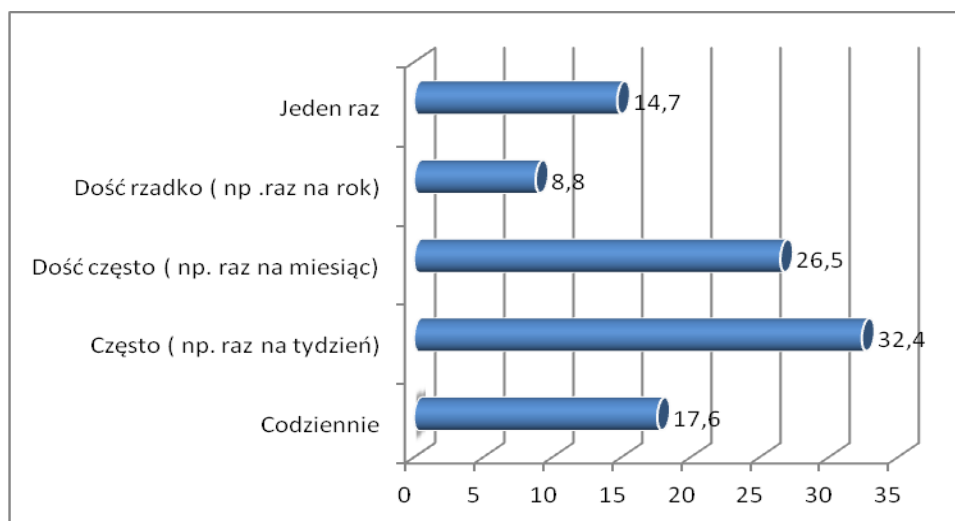
Przedstawiciele instytucji zapytano również o wyrażenie opinii na temat, co można uznać za zachowanie przemocowe? Pytanie miało charakter pytania z możliwością udzielenia kilku odpowiedzi. Szczegółowy rozkład odpowiedzi został zawarty w poniższym wykresie.

Wykres 34. Jakie według Pana(i) zachowanie można uznać za zachowanie przemocowe

Źródło: Opracowanie własne

Wykres 35. Jaką częstotliwość zachowań uznaje Pan(i) za przemoc?

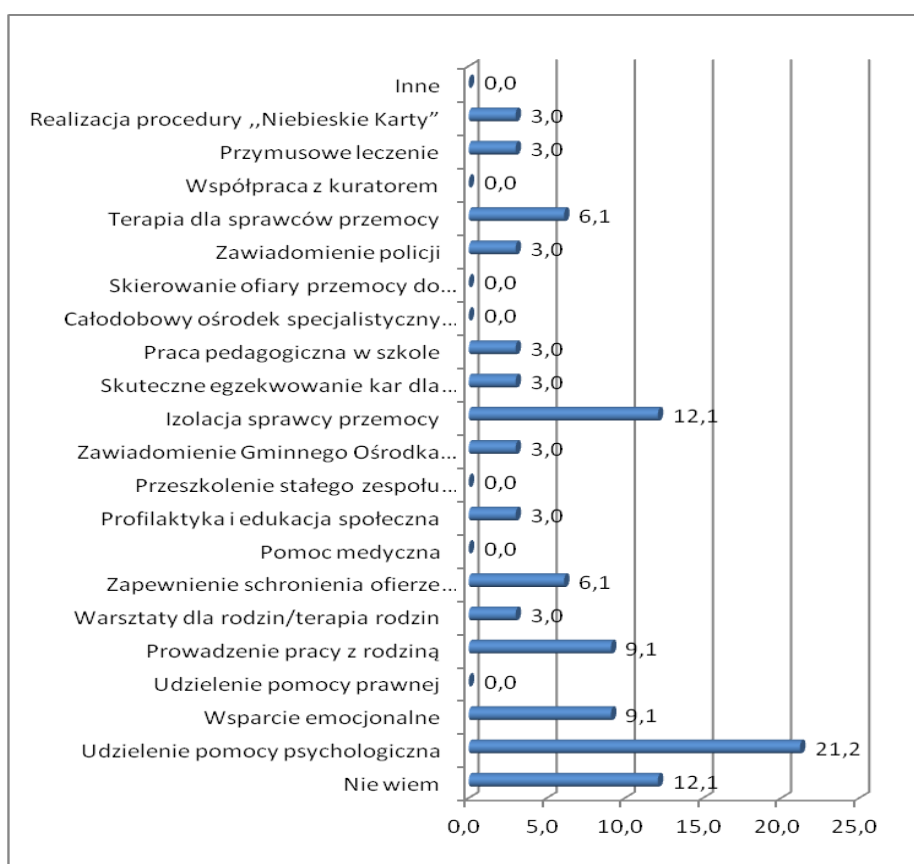

Źródło: Opracowanie własne

Równie ciekawe odpowiedzi uzyskano na pytanie „Jaką częstotliwość zachowań uznaje Pan(i) za przemoc?” Przedstawiciele badanych instytucji w przeważającej większości uznali, że zachowaniem przemocowym jest występowanie przemocy, co najmniej raz na tydzień (32,4%). Wedle 26,5% zachowaniem przemocowym jest występowanie przemocy raz w miesiącu. 17,6% uznało, że przejawem zachowań przemocowych jest występowanie przemocy codziennie. Natomiast wartym szczególnej uwagi jest opinia, że zjawisko przemocy występuje wtedy, gdy wystąpi ona „RAZ” – takie odpowiedzi udzieliło zaledwie 14,7% (5 osób).

Na pytanie dotyczące skutecznych działań w pomocy ofiarom przemocy w rodzinie, najczęściej wymieniano: udzielanie pomocy psychologicznej, w przypadku 21,2% osób. Przedstawiciele instytucji odpowiadali również, że nie wiedzą jakie są tego typu działania (12,1%) oraz że skutecznym działaniem w pomocy ofiarom przemocy jest izolacja sprawców przemocy (12,1%).

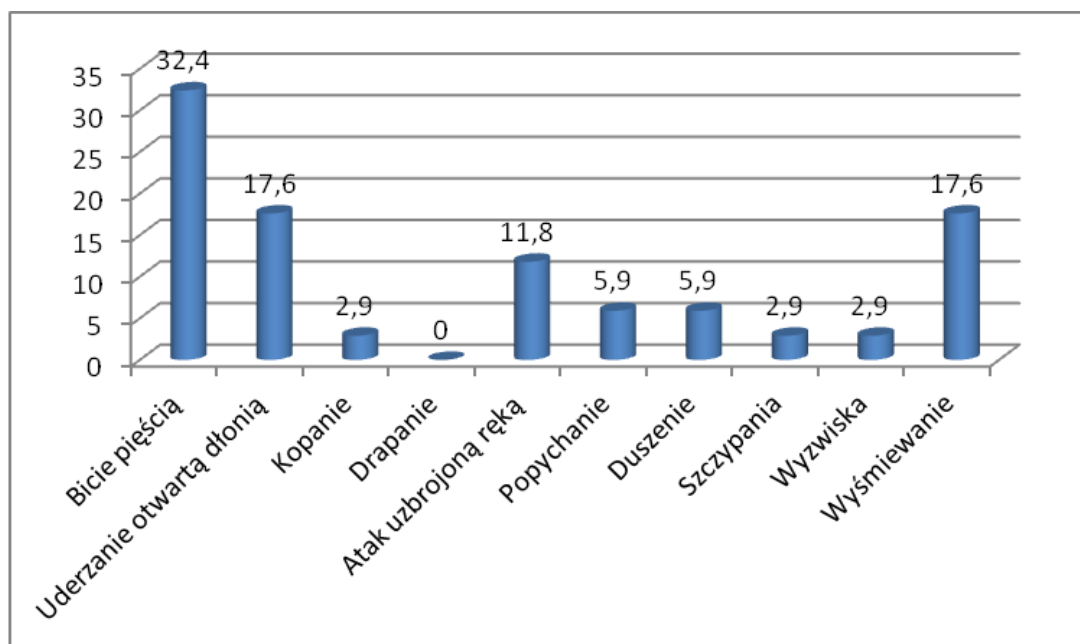
Wykres 36. Jakie są Pan(i) zdaniem najbardziej skuteczne działania w pomocy ofiarom przemocy w rodzinie?

Źródło: Opracowanie własne

Na pytanie do specjalistów instytucji, dotyczące zachowań rodzeństwa, które mogłyby można byłoby nazwać przemocą, najwięcej bo 32,4% badanych uznało bicie pięścią za takie zachowanie. Uderzanie otwartą dłonią oraz wyśmiewanie uznano wśród 17,6% badanych. Szczegóły pokazano na wykresie.

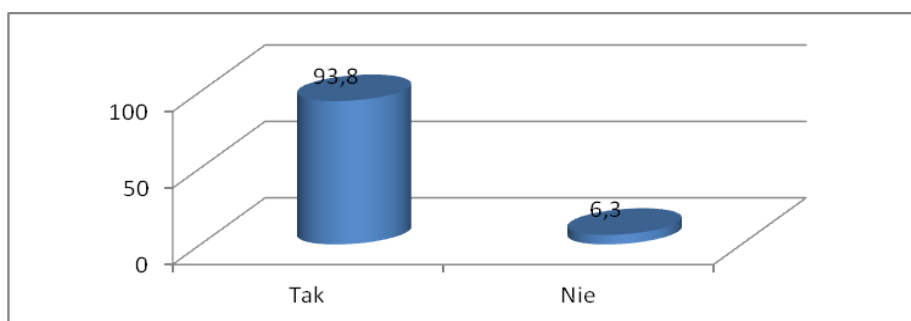
Wykres 37. Jakie zachowania rodzeństwa wobec siebie spełniają Twoim zdaniem kryteria, aby nazwać je przemocą?

Źródło: Opracowanie własne

Pracowników instytucji zapytano, czy widzą potrzebę nawiązania współpracy z innymi służbami w celu lepszego przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zdaniem 93,8% pytanych uznało że widzi taką potrzebę.

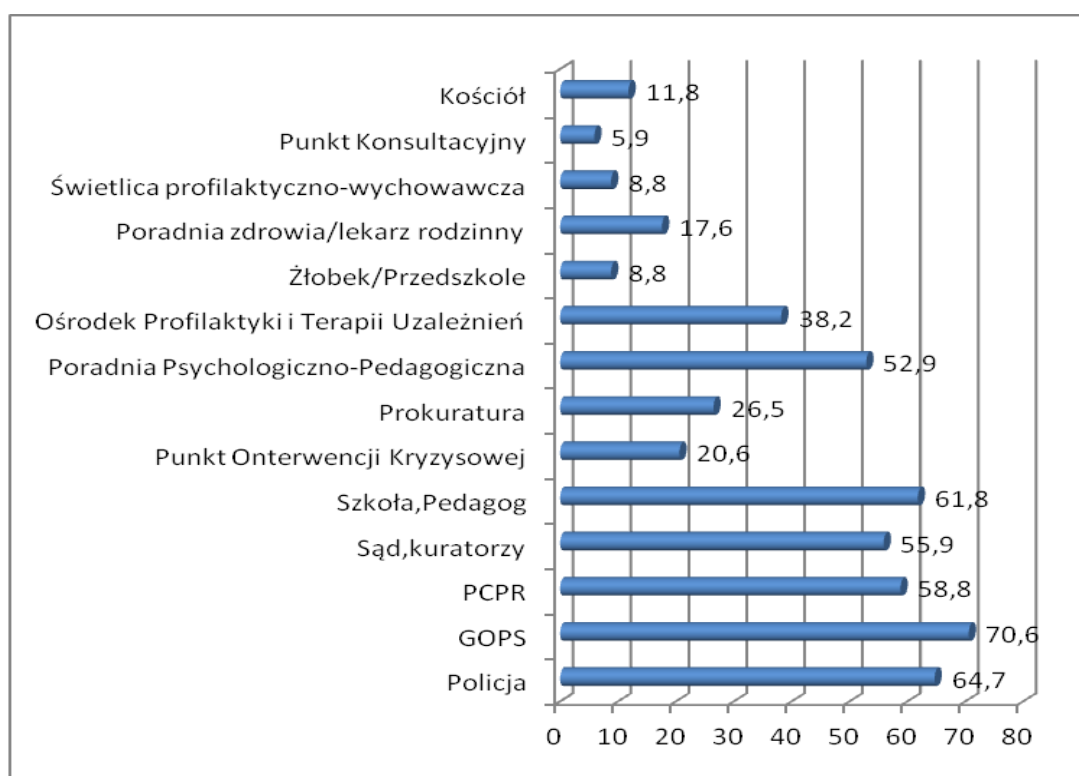
Wykres 38. Czy widzisz potrzebę nawiązania współpracy z innymi służbami w celu lepszego przeciwdziałania przemocy w rodzinie?

Źródło: Opracowanie własne

Uszczegółowienie powyższego pytania dotyczyło konkretnych instytucji, z którymi respondenci widzieli potrzebę nawiązania współpracy. Pracownicy instytucji odpowiadali najczęściej, że podjęliby współpracę z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej - w przypadku 70,5%, z Policją w przypadku 64,7%. W tym pytaniu, respondenci mogli udzielać odpowiedzi wielokrotnego wyboru.

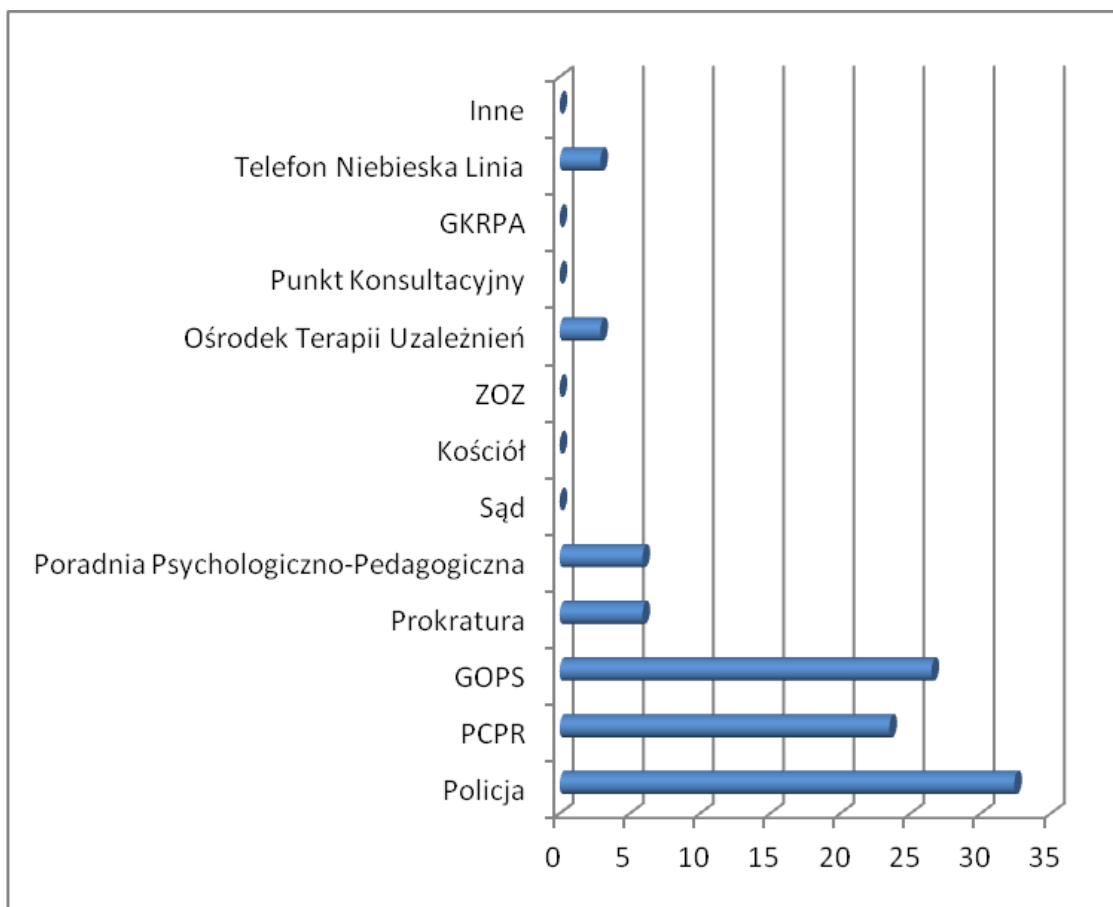
Wykres 39. Z jakimi instytucjami widzi Pan(i) potrzebę nawiązania współpracy?

Źródło: Opracowanie własne

Profesjonałści wsparcia społecznego najczęściej kierowałiby ofiarę przemocy domowej w celu uzyskania pomocy - do Policji. Taką odpowiedź udzieliło 32,4% badanych osób. Z kolei do ośrodka pomocy społecznej kierowałoby 26,5% badanych. Żadna osoba nie kierowałaby ofiary przemocy do Punktu Konsultacyjnego i Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

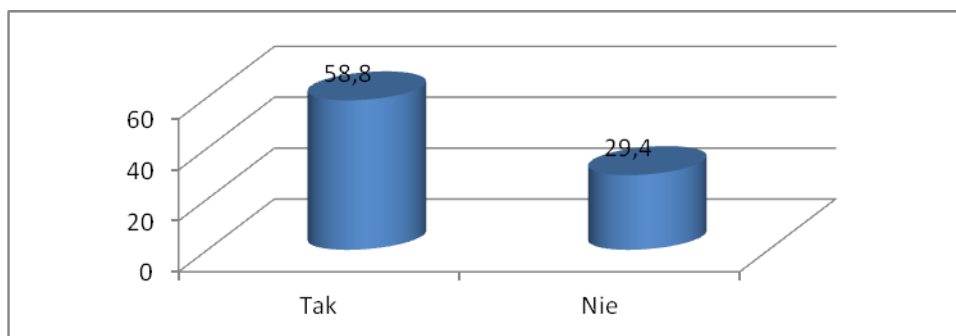
Wykres 40. Do jakiej instytucji skierowałoby Pan(i) ofiarę przemocy domowej w celu uzyskania pomocy ?

Źródło: Opracowanie własne

Ponad połowa odpowiedzi dotycząca wypracowanej w zakładzie pracy procedury postępowania z ofiarami przemocy była pozytywna. Jednak w przypadku niemal 30% badanych osób, odpowiedziało że nie ma wypracowanej tego typu procedury.

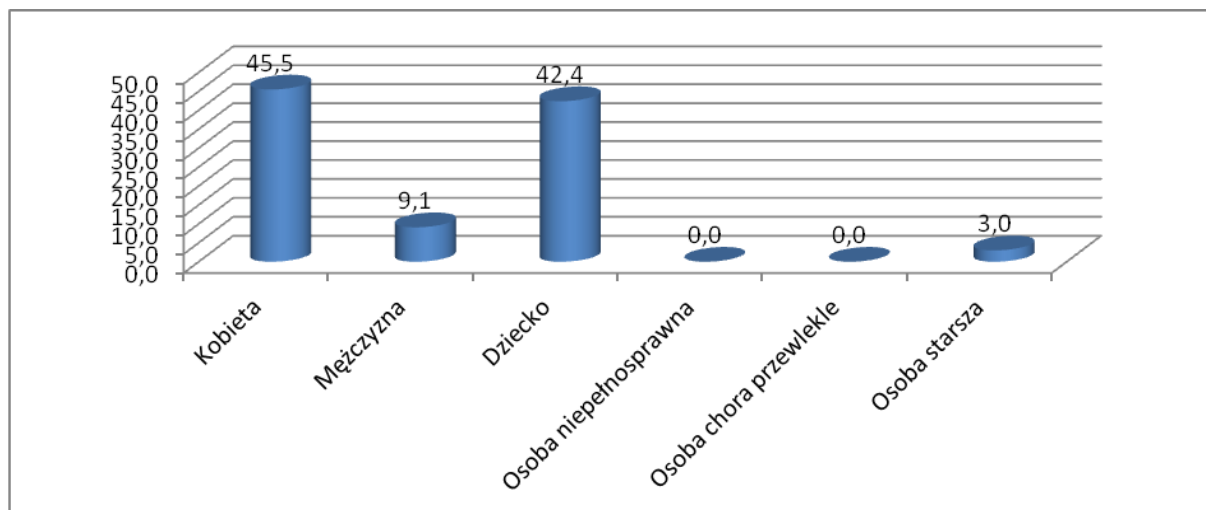
Wykres 41. Czy w Twoim zakładzie pracy istnieje wypracowana procedura postępowania z osobami, które są ofiarami przemocy?

Źródło: Opracowanie własne

Przedstawiciele instytucji zostali zapytani o kontakty z przypadkami przemocy domowej w swojej pracy zawodowej. Uzyskano odpowiedź pozytywną w przypadku 64,7% badanych. Z kolei na pytanie, które osoby doświadczają najczęściej przemocy, tj. ze względu na wiek oraz osoby niepełnosprawne, starsze i chore, 45,5% osób odpowiedziało, że ofiarami przemocy są najczęściej kobiety, a 42,4% odpowiedziało, że dzieci.

Wykres 42. Na podstawie praktyki zawodowej, które osoby doświadczają najczęściej przemocy?

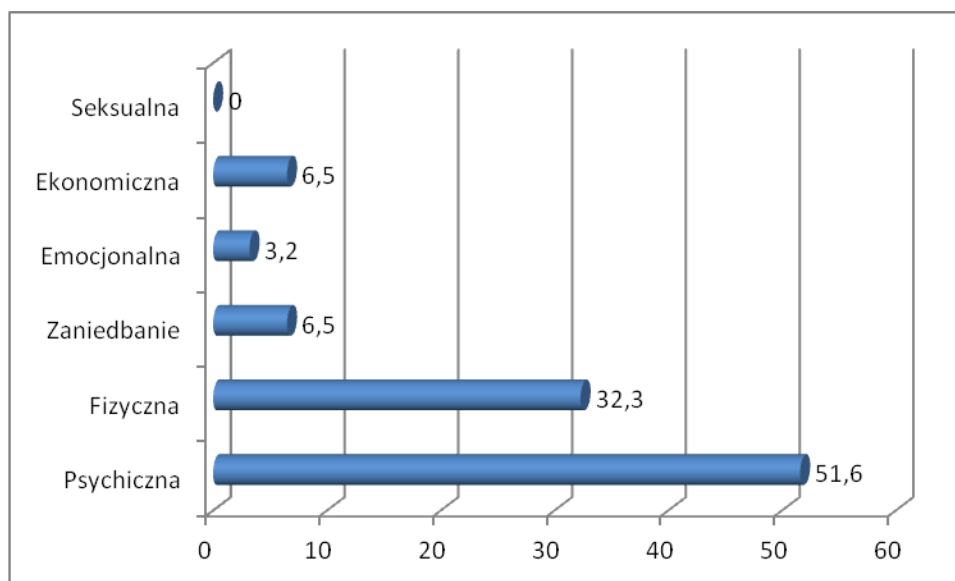

Źródło: Opracowanie własne

w swojej pracy zawodowej, pracownicy instytucji spotykały się z przemocą psychiczną – tak odpowiedziało ponad połowa badanych (51,6%), oraz fizyczną – 32,3% badanych. W swojej pracy zawodowej badani nie spotkali się z przemocą seksualną, a tylko w przypadku 3,2% spotkano się z przemocą emocjonalną.

Wykres 43. Rodzaj zdiagnozowanej przemocy w toku działań zawodowych?

Źródło: Opracowanie własne

11. Problem alkoholowy i narkomania

Narodowy Program Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych definiuje uzależnienie od alkoholu, jako kompleks zjawisk fizjologicznych, behawioralnych i poznawczych, wśród których picie alkoholu dominuje nad innymi zachowaniami, które miały dla pacjenta poprzednio większą wartość. Głównym objawem zespołu uzależnienia jest pragnienie alkoholu (często silne, czasami przemożne).

Na ostateczne rozpoznanie uzależnienia, pozwala identyfikacja trzech lub więcej następujących cech lub objawów występujących łącznie przez pewien czas w ciągu ostatniego roku (picia):

1. Silne pragnienie lub poczucie przymusu picia („głód alkoholowy”).
2. Upośledzona zdolność kontrolowania zachowań związanych z pićm (trudności w unikaniu rozpoczęcia picia, trudności w zakończeniu picia do wcześniej założonego poziomu, nieskuteczność wysiłków zamierzających do zmniejszenia lub kontrolowania picia).
3. Fizjologiczne objawy stanu odstawienia pojawiającego się, gdy picie alkoholu jest ograniczone lub przerywane albo używanie alkoholu lub pokrewnie działających substancji (np. leków) w celu złagodzenia ww. objawów, uwolnienie się od nich lub uniknięcia ich.
4. Zmieniona (najczęściej zwiększona) tolerancja alkoholu, potrzeba spożycia większych dawek dla wywołania oczekiwanego efektu.
5. Z powodu picia alkoholu narastające zaniedbywanie alternatywnych źródeł przyjemności lub zainteresowań, zwiększona ilość czasu przeznaczona na zdobywanie alkoholu lub jego picie, bądź uwolnienia się od następstw jego działania.
6. Uporczywe picie alkoholu mimo oczywistych dowodów występowania szkodliwych następstw picia.

Rada Gminy Gać w 2014 roku przyjęła Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomani na rok 2015. Do głównych zadań na 2015 rok, wymienionych w programie należą:

1. *zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu*
2. *Udzielenie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie*
3. *Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomani oraz przeciwdziałania przemocy.*
4. *Podjęcie interwencji w związku z naruszeniem przepisów w art. 13 i 15 ustawy o wychowaniu trzeźwości oraz występowania przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.*

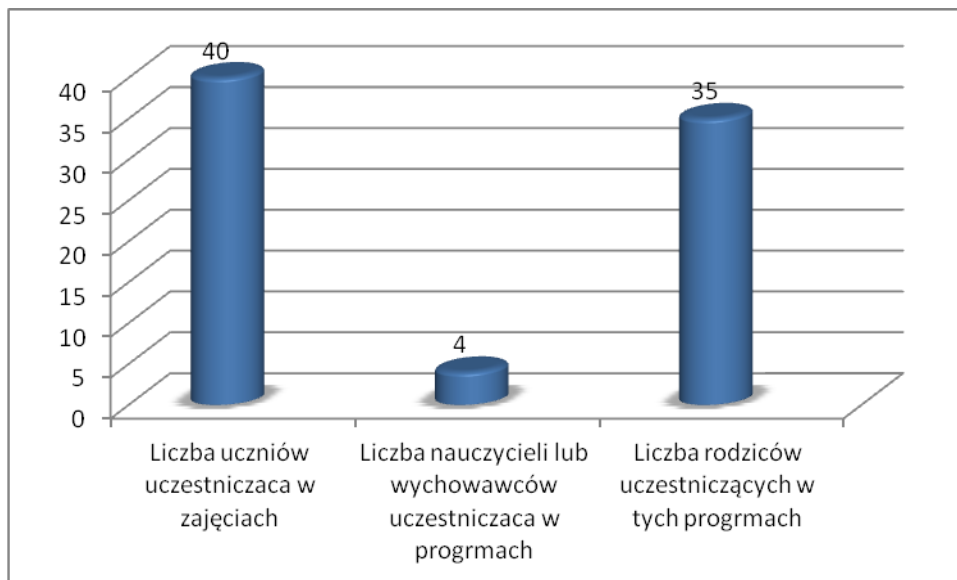
Wg danych ze sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych – PARPA-G1 na rok 2014, łączny limit punktów sprzedaży napojów alkoholowych uchwalony przez radę gminy wynosił 10, w tym limit punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) – 8, a w miejscu sprzedaży 2 (lokale gastronomiczne). Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych wynosiła w gminie łącznie 13, w tym 7 to sklepy, a 2 to lokale gastronomiczne.

Wg stanu na koniec 2014 roku, liczba członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wynosiła 5. W badanym roku Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, przeprowadziła rozmowy z 3 członkami rodzin, w których występował problem alkoholowy. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywujące, w związku z nadużywaniem alkoholu wśród 3 osób. Członkowie gminnej komisji udzielili pomocy w ramach grup roboczych dziesięciu rodzinom w tym trzy osoby doznające przemocy domowej oraz siedem osób stosujące przemoc. Ponadto Członkowie komisji przeprowadzili rozmowy interwencyjne z trzema osobami nadużywającymi alkoholu w związku ze stosowaniem przemocy.

W ramach 2014 roku w Gminie Gać były prowadzone programy profilaktyczne rekomendowane przez Krajowe Biuro Przeciwdziałania Narkomani, Ośrodek Rozwoju Edukacji oraz Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Analiza sprawozdania za 2014 rok wskazuje, że w tego typu programach uczestniczyło 40

uczniów, 4 nauczycieli oraz 35 rodziców. Szczegółowa analiza została przedstawiona w poniższym wykresie.

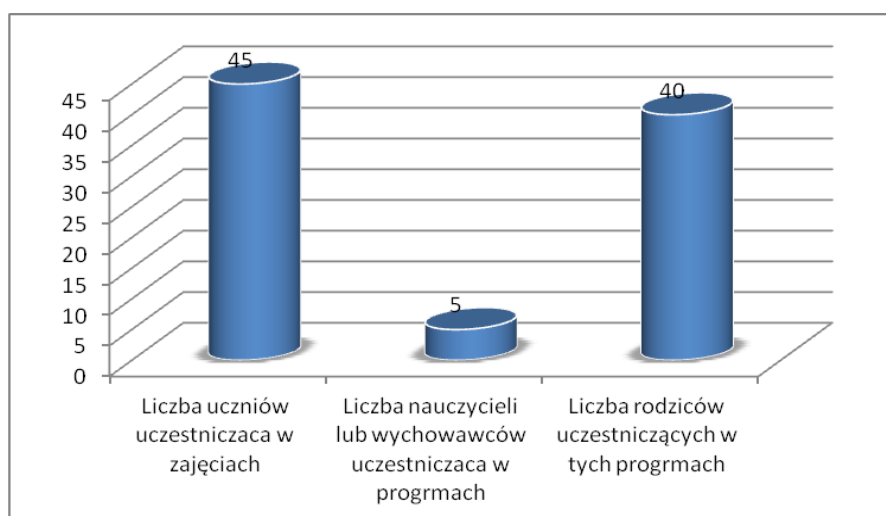
Wykres 44. Liczba uczestników programów profilaktycznych rekomendowanych przez Krajowe Biuro Przeciwdziałania Narkomani, Ośrodek Rozwoju Edukacji oraz Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w 2014 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania PARPA-G1

W Gminie Gać były również realizowane inne programy profilaktyczne. W 2014 roku w tego typu programach uczestniczyło 45 uczniów, 5 nauczycieli oraz 40 rodziców.

Wykres 45. Liczba uczestników innych programów profilaktycznych realizowanych w Gminie Gać w 2014 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania PARPA-G1

W Gminie Gać realizowane były również liczne działania profilaktyczne. Przeprowadzono oraz warsztaty dla rodziców oraz nauczycieli. Ponadto zostały przeprowadzone festyny i inne imprezy plenerowe o charakterze profilaktycznych. Szczegółowa analiza tychże wydarzeń została zawarta w poniższej tabeli.

Tabela 28. Liczba uczestników przeprowadzonych działań profilaktycznych na terenie Gminy Gać w 2014 roku.

Formy działań profilaktycznych	Liczba uczestników
Prelekcje	50
Festyny i inne imprezy plenerowe (poza sportem)	100
Konkursy	30
Szkolenia/warsztaty dla rodziców	20
Szkolenia/warsztaty dla nauczycieli/wychowawców	15

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania PARPA-G1

12. Pomoc społeczna. Zagrożenie marginalizacją i wykluczeniem społecznym

Zadania z zakresu pomocy społecznej w Gminie Gać realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Został on utworzony jako jednostka organizacyjna i budżetowa gminy do realizowania zadań w zakresie pomocy społecznej. GOPS działa na podstawie Ustawy o Pomocy Społecznej z dnia 12 marca 2004 roku. Ustawodawca poprzez niniejszą ustawę o określił zadania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej względem mieszkańców, których należy wesprzeć świadczeniami socjalnymi oraz pracą socjalną. Osoby/rodziny ubiegające się o pomoc społeczną, w tym wsparcie finansowe (udzielenie zasiłku w postaci pomocy finansowej), powinny spełniać warunki określone przez w/w ustawę. Mowa tu o narzuconym przez Ustawodawcę kryterium dochodowym na osobę w gospodarstwie domowym, w rozumieniu ustawy oraz kryterium dochodowym na osobę samotnie prowadzącą gospodarstwo domowe. Ustawodawca określił również inne przesłanki, które uprawniają do korzystania z systemu pomocy społecznej – zostały, bowiem wskazane przyczyny przyznania pomocy społecznej. Ustawodawca określił w formie katalogu zamkniętego problemy społeczne, które uprawniają do korzystania ze świadczeń socjalnych. Zgodnie z art. 7 ustawy o pomocy społecznej pomoc udziela się osobom/rodzinom z powodu:

- 1) ubóstwa;**
- 2) sieroctwa;**
- 3) bezdomności;**
- 4) bezrobocia;**
- 5) niepełnosprawności;**
- 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby;**
- 7) przemocy w rodzinie;**
- 8) potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;**
- 9) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;**
- 10) bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;**
- 11) trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą;**
- 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;**

- 13) **alkoholizmu lub narkomanii;**
- 14) **zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;**
- 15) **klęski żywiołowej lub ekologicznej.**

Wyznaczenie powyższego katalogu wiąże się z koniecznością badania i monitorowania, w większości przypadków wykorzystując instrumenty badań społecznych. Badania podstawowe wykonane na potrzeby Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Gać, pozwalają poznać główne dysfunkcje rodzin oraz osób otrzymujących pomoc socjalną w obszarze świadczonej pomocy społecznej przez tutejszy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Zadanie to zostało wykonane poprzez analizę danych zawartych w systemie informatycznym „Pomost” oraz analizę dokumentów wytworzonych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

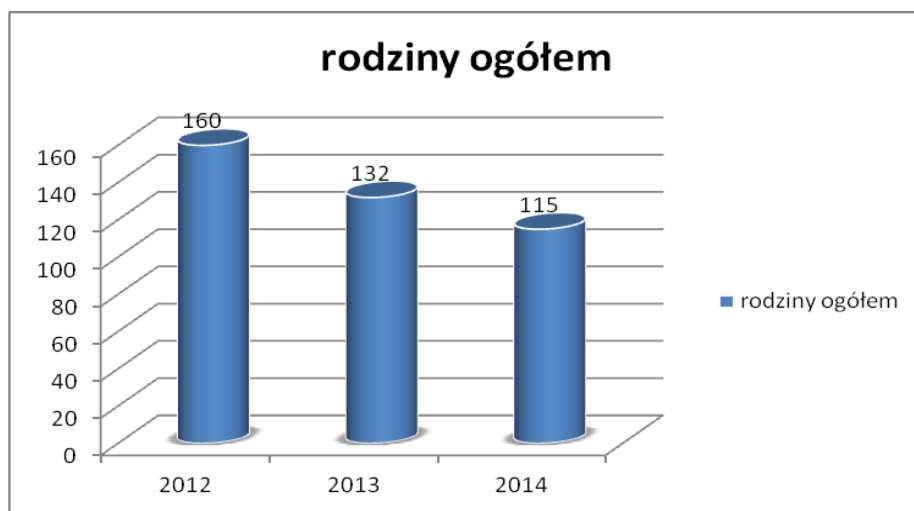
1. Analiza gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną w latach 2012-2014

Prezentację wyników przeprowadzonego badania dotyczącego mieszkańców tutejszej gminy, którzy zostali objęci wsparciem przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej rozpoczyna charakterystyka gospodarstw domowych oraz analiza dynamiki zjawiska w latach 2012-2014. Zbiór danych, którym zespół badawczy posługiwał się w trakcie studiów, to sprawozdania Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej (MPiPS), sprawozdania z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, sprawozdania z realizacji zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, oraz danych dostępnych w ramach systemu informatycznego „Pomost”. Z założeń diagnozy społecznej, na potrzeby niniejszego dokumentu strategicznego wynika, że rok 2012 wyznaczono jako podstawowy, w aspekcie przeprowadzonej analizy dynamiki badanych zjawisk i problemów społecznych w czasookresie 2012-2014.

Badania zasobów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej umożliwiły uzyskanie odpowiedzi na pytania dotyczące liczby gospodarstw domowych objętych wsparciem pomocy społecznej, strukturę gospodarstw domowych, liczbę dzieci w gospodarstwach domowych, która korzysta z pomocy społecznej oraz powody ubiegania się o pomoc społeczną.

Poniższy wykres przedstawia pierwszy z badanych wskaźników tj. liczebność gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną w latach 2012-2014.

Wykres 46. Liczba gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną w Gminie Gać w latach 2012-2014.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Charakterystyka gospodarstw domowych korzystających ze wsparcia publicznej pomocy społecznej wskazuje, iż w 2012 roku systemie pomocy społecznej funkcjonowało 160 rodzin, w 2013 roku liczba ich spadła do 132, a w 2014 roku wynosiła 115.

W analizowanym przedziale czasu nastąpiło zmniejszenie się liczby gospodarstw objętych pomocą społeczną między 2012 a 2014 rokiem o 45 rodzin.

Tabela 29. Udział procentowy (%) osób korzystających ze wsparcia GOPS w Gminie Gać ze względu na liczbę osób w rodzinie w latach 2012-2014.

	2012	%	2013	%	2014	%
1 osoba w rodzinie	50	31,3	24	18,2	30	26,1
2 osoby w rodzinie	18	11,3	24	18,2	17	14,8
3 osoby w rodzinie	23	14,4	30	22,7	9	7,8
4 osoby w rodzinie	24	15,0	26	19,7	16	13,9
5 osób w rodzinie	18	11,3	18	13,6	19	16,5
6 i więcej osób w rodzinie	27	16,9	10	7,6	24	20,9
Razem	160	100,0	132	100,0	115	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

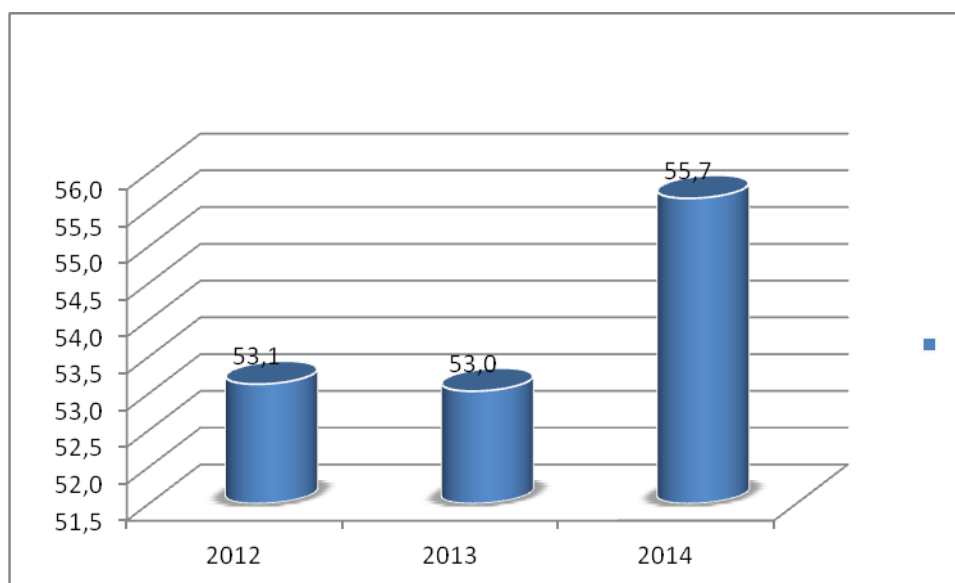

W latach 2012-2013 w Gminie Gać, największą liczbę rodzin stanowiły te, które posiadały w swoim składzie jedną osobę. W 2014 roku sytuacja zmieniła się nieco, bowiem dominowały gospodarstwa o składzie 6 osób i więcej w rodzinie. W 2012 roku liczba gospodarstw jednoosobowych wynosiła 50, co stanowiło 31,3 % wszystkich rodzin korzystających z pomocy społecznej (w dalszej analizie dotyczącej składu gospodarstwa, udział procentowy odnosić się będzie do ogółu rodzin korzystających z tutejszego ośrodka). Na drugim miejscu znalazły się rodziny w składzie sześć osób i więcej (27 rodziny), których udział wyniósł 16,9% ogółu. Na trzecim miejscu z dość wysokim udziałem znalazły się rodziny czteroosobowe 15,0% (24 rodzin). Analiza dynamiki zjawiska wskazała, że w ostatnim roku badania tj. 2014 dominowały gospodarstwa jednoosobowe, stanowiły one 26,1%, zaś gospodarstwa z sześcioma członkami i więcej 20,9%.

W oparciu o dane pozyskane z GOPS, można dokonać także analizy dynamiki badanego zjawiska. Analiza ta wskazała, iż w badanym okresie największy wzrost udziału procentowego odnotowano w przypadku gospodarstw pięcioosobowych o 5,8 punktów procentowych. W przypadku gospodarstw pięcioosobowych nastąpił wzrost o 5,3 punktów procentowych. Również w przypadku gospodarstw sześciuosobowych odnotowano wzrost o 4,0 punkty procentowe. Największy spadek udziału wystąpił u rodzin trzyosobowych o 6,5 punktów procentowych oraz takich, w których funkcjonuje jedna osoba o 5,2 punktów procentowych.

W tworzeniu obrazu gospodarstw korzystających ze wsparcia pomocy społecznej w Gminie Gać, kolejną istotną cechą jest liczba rodzin z dziećmi oraz liczba dzieci w rodzinie. Przeprowadzona analiza danych wskazuje, iż w 2012 roku udział rodzin z dziećmi względem ogółu rodzin objętych pomocą GOPS-u stanowił 53,1% (85 rodzin), w 2013 roku 53,0% (70 rodziny), w 2014 roku 55,7% (64 rodzin).

Wykres 47. Procentowy (%) udział rodzin z dziećmi w stosunku do ogółu rodzin objętych wsparciem GOPS w Gminie Gać w latach 2012-2014.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Przedstawiona analiza wskazuje na niewielki wzrost udziału rodzin z dziećmi pomiędzy 2012 a 2014 rokiem o 2,5 punktów procentowych.

Tabela 30. Liczba oraz udział procentowy dzieci w rodzinach korzystających z pomocy GOPS w Gać w latach 2012-2014

Liczba dzieci w rodzinie	2012		2013		2014	
	L.B	%	L.B	%	L.B	%
1 dziecko	30	35,3	19	27,1	16	25,0
2 dzieci	27	31,8	23	32,9	23	35,9
3 dzieci	13	15,3	15	21,4	14	21,9
4 dzieci	9	10,6	8	11,4	4	6,3
5 dzieci	4	4,7	3	4,3	4	6,3
6 dzieci	1	1,2	2	2,9	2	3,1
7 i więcej	1	1,2	0	0,0	1	1,6
Razem	85	100,0	70	100,0	64	100,0

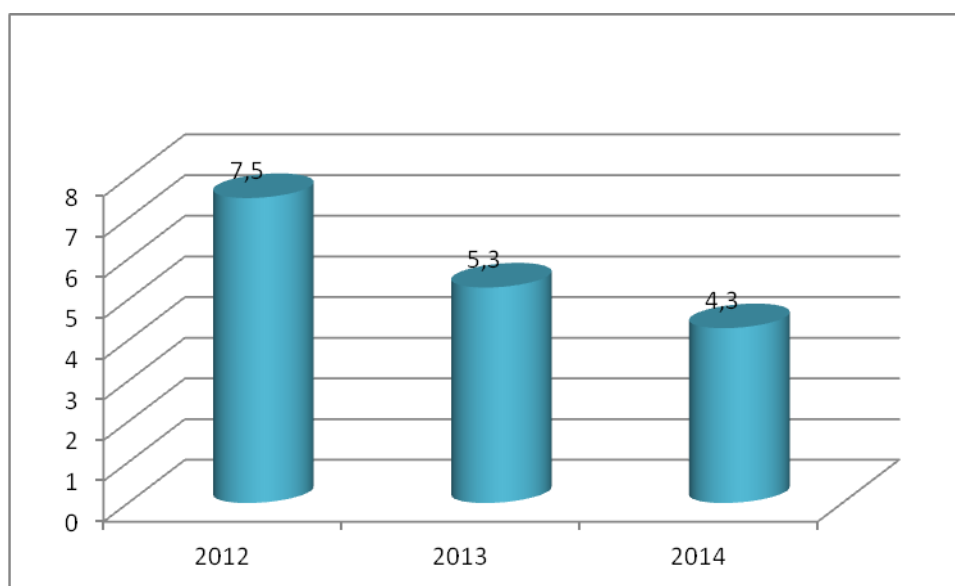
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GOPS

Analiza struktury rodziny wykazała, że gospodarstwa domowe z jednym dzieckiem występują najczęściej. W 2012 roku liczba rodzin z jednym dzieckiem wynosiła 30, co stanowiło 35,3% ogółu rodzin z dziećmi, w 2013 roku liczba zmalała się do 19 rodzin, co stanowiło 27,1%, a w 2014 roku ich liczba spadła do 16 rodzin, a udział wyniósł 25,0%. Gospodarstwa domowe z dwójką dzieci wynosiły w 2012 roku

27, co stanowiło 31,8% ogółu rodzin z dziećmi, w kolejnym roku liczba ich zmniejszyła się do 23 rodzin, co stanowiło udział 32,9%, a w 2014 roku spadła do 23 rodzin (udział 35,9%). Spory udział procentowy posiadały w badanych latach rodziny objęte wsparciem ośrodka pomocy, w których żyła trójka dzieci. Udział procentowy tych rodzin wynosił w 2012 roku 15,3% (13 rodzin), natomiast w 2014 roku wzrósł do 21,9% (14 rodziny). Szczegółowa analiza gospodarstw z dziećmi została zawarta w powyższej tabeli.

Kolejną cechą, która została poddana analizie statystyczno-socjologicznej jest skład gospodarstwa domowego, uznawany za jeden z zasadniczych determinant sytuacji życiowej dziecka. W tym przypadku szczególną uwagę zwrócono na to, czy rodzina jest pełna, czy niepełna podkreślając znaczenie socjalizacji do ról rodzinnych (ojca, matki).

Wykres 48. Procentowy (%) udział rodzin niepełnych względem ogólnej liczby rodzin objętych wsparciem GOPS w Gać w latach 2012-2014.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Liczba rodzin niepełnych w 2012 roku stanowiła 7,5% ogółu rodzin objętych wsparciem GOPS. W 2013 roku liczba rodzin niepełnych spadła do 5,3% ogółu rodzi, a w 2014 roku ich odsetek wynosił 4,3%.

Poniższa analiza dotycząca rodzin niepełnych dotyczy także ich składu, pod kątem liczby dzieci.

Tabela 31. Liczba dzieci w rodzinach niepełnych objętych wsparciem GOPS w Gaci w latach 2012-2014

Liczba dzieci w rodzinie	2012		2013		2014	
	L.B	%	L.B	%	L.B	%
1 dziecko	8	66,7	3	42,9	1	20,0
2 dzieci	3	25,0	2	28,6	3	60,0
3 dzieci	1	8,3	2	28,6	1	20,0
4 dzieci i więcej	0	0,0	0	0,0	0	0,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Charakterystyka dominujących problemów społecznych gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną.

Kolejnym elementem przeprowadzonej diagnozy jest próba określenia, w jakim stopniu odnotowane w ustawie o pomocy społecznej dysfunkcje i problemy społeczne dotyczyły mieszkańców Gminy Gać w latach 2012-2014. Ustawa ta precyzuje piętnaście przyczyn ubiegania się o pomoc społeczną. Ich struktura w zbiorowości rodzin GOPS w została zamieszczona w poniższej tabeli.

Wykres 49. Dominujące powody przyznania pomocy społecznej w Gminie Gać w latach 2012-2014.

Przyczyna przyznania pomocy społecznej	2012		2013		2014	
	liczba rodzin	%	liczba rodzin	%	liczba rodzin	%
Ubóstwo	83	51,9	65	49,2	42	36,5
Bezdomność	1	0,6	2	1,5	2	1,7
Bezrobocie	81	50,6	74	56,1	71	61,7
Niepełnosprawność	45	28,1	39	29,5	41	35,7
Długotrwała lub ciężka choroba	32	20,0	25	18,9	25	21,7
Potrzeba ochrony macierzyństwa	38	23,8	33	25,0	31	27,0
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych (ogółem)	20	12,5	16	12,1	13	11,3
w tym rodziny niepełne	12	7,5	7	5,3	5	4,3
w tym rodziny wielodzietne	1	0,6	2	1,5	3	2,6
Alkoholizm	13	8,1	7	5,3	7	6,1
Przemoc w rodzinie	1	0,6	1	0,8	1	0,9
Zdarzenie losowe	1	0,6	0	0,0	2	1,7
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Najczęściej spotykanym powodem ubiegania się o pomoc społeczną w latach 2012-2014 były uciążliwości wynikające z ubóstwa oraz bezrobocia. Z tytułu ubóstwa pomocą GOPS-u w 2012 roku objętych zostało 83 rodzin tj. 51,9% względem ogólnej liczby rodzin, w 2013 roku 65 rodzin, tj. 49,2% ogółu rodzin, a w 2014 roku również 42 rodzin, stanowiąc udział 36,5%. Pozostawanie poza rynkiem pracy przez klientów GOPS jest równie częstą przyczyną przyzwania pomocy. Bezrobotni klienci w 2012 roku stanowili 50,6% ogółu klientów, zaś w 2014 roku 61,7%. W Z tytułu niepełnosprawności w 2012 objętych było 45 rodzin – 28,1% ogółu rodzin korzystających z pomocy społecznej, zaś 2014 roku niepełnosprawni wśród ogółu klientów stanowili 35,7%.

Spoleczno – demograficzna charakterystyka osób objętych świadczeniem z pomocy społecznej.

Istotnym uzupełnieniem diagnozy problemów społecznych w Gminie Gać jest analiza osób funkcjonujących w rodzinach objętych pomocą społeczną. Ta część diagnozy obejmuje 2014 rok, w zakresie charakterystyki społeczno – demograficznej osób żyjących w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy GOPS, którzy otrzymali pośrednie lub bezpośrednie wsparcie z tej instytucji.

Wg danych uzyskanych z systemu informatycznego „Pomost”, ogólna liczba osób korzystających z pomocy społecznej wynosiła 123 osoby, co stanowiło 2,6% mieszkańców gminy.

Tabela 32. Zbiorowość klientów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej według płci.

Ogółem		Liczba Klientów GOPS ze względu na płeć			
		Kobiety		Mężczyźni	
L.B	%	L.B		L.B	
123	100	78	63,41	45	36,6

Źródło: opracowanie własne

Przeprowadzona analiza wtórna zebrano materiału wskazało, że w badanej zbiorowości dominowały kobiety. Stanowiły one w 2014 roku 63,41% badanej zbiorowości. Natomiast mężczyźni w ogólnej zbiorowości klientów GOPS stanowili 36,6%.

Wiek osób potrzebujących pomocy w Gminie Gać był drugą cechą, która weszła do charakterystyki klientów GOPS, uwzględnionych w procesie analizy danych.

Tabela 33. Zbiorowość klientów GOPS w podziale na wiek w 2014 roku.

Wiek	Kobiety		Mężczyźni		Ogółem	
	L.B	%	L.B	%	L.B	%
18-25	7	9,0	1	2,2	8	6,5
26-35	18	23,1	3	6,7	21	17,1
36-45	35	44,9	7	15,6	42	34,1
46-55	13	16,7	16	35,6	29	23,6
56-65	4	5,1	18	40,0	22	17,9
66 lat i więcej	1	1,3	0	0,0	1	0,8

Źródło: opracowanie własne

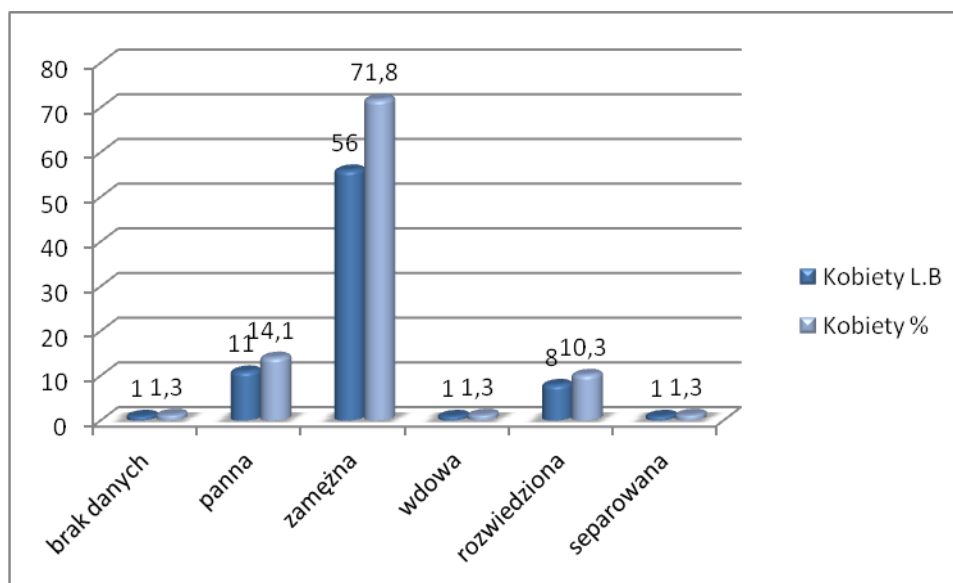
Wśród wszystkich osób, które były objęte wsparciem GOPS-u w Gminie Gać w 2014 roku, najbardziej liczne były kategorie klientów w wieku 36-45 lat. Stanowili oni w badanej zbiorowości ponad 34% wszystkich mieszkańców, którym pomoc świadczył GOPS w Gaci w omawianym roku. Następną kategorią klientów systemu pomocy społecznej to osoby w wieku 46-55 lat (23,6%). Łącznie zatem te dwie kategorie wiekowe klientów GOPS stanowiły 57,7% wszystkich klientów GOPS w Gaci w 2014 roku. Najstarsi klienci GOPS w wieku 56-65 lat stanowili w ogólnej liczbie beneficjentów systemu 17,9%. Natomiast reprezentacja klientów w wieku 26-35 lat w ogólnej liczbie beneficjentów systemu osiągnęła poziom 17,1%. Osoby młode (18-25 lat) objęte wsparciem pomocy społecznej w 2014 roku stanowiły 6,5%.

Powyższe dane dotyczące wieku osób, do których dotarła pomoc społeczna GOPS w Gminie Gać prowadzą do bardzo istotnych dyrektyw dla strategii rozwiązywania problemów społecznych. Bez wątpienia jedną z ważniejszych uwag jest konieczność, jak najszybszego wyprowadzenia w grono beneficjentów GOPS najmłodszych roczników mieszkańców Gminy.

Udział kobiet i mężczyzn w poszczególnych przedziałach wiekowych jest związany i wynika z prawidłowości demograficznych, które wskazują generacje pokoleniowe. Kobiety w wieku 36-45 lat w 2014 roku stanowiły 44,9% ogółu badanej zbiorowości, zaś mężczyźni 15,6%. Kolejną generacją osób są klienci GOPS w wieku 26-36 lat. Kobiety w tej kategorii wiekowej stanowiły 23,1%, zaś mężczyźni 6,7%.

Kolejna grupa wiekową, która została poddana szczegółowej analizie są osoby w wieku 46-55 lat. Udział procentowy kobiet wynosił 16,7%, zaś mężczyzn 35,6%. W kategorii wiekowej 56-65 lat kobiety stanowiły zaledwie 5,1%, zaś mężczyźni aż 40%.

Wykres 50. Zbiorowość klientów GOPS w Gminie Gać ze względu na stan cywilny w roku 2014.

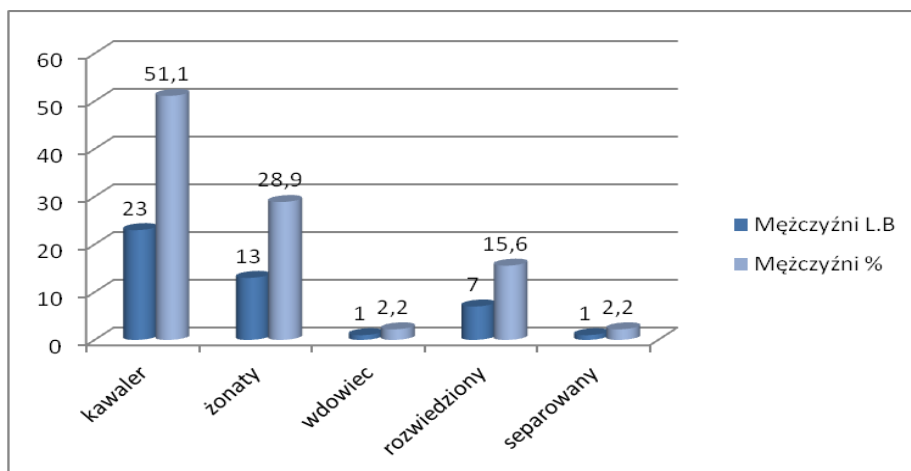

Źródło: opracowanie własne

Kolejną cechą, jaką wzięto pod uwagę, analizując dane z systemu informatycznego „POMOST” jest stan cywilny.

Szczegółowa analiza wykresu, pozwala określić główne kategorie klientów, kobiet objętych wsparciem GOPS w Gaci. Dominującą grupą świadczeniobiorców w Gminie w 2014 roku były kobiety pozostające w związku małżeńskim, stanowiły one 71,8%. Kobiety stanu wolnego w badanym okresie czasu stanowiły 14,1%, zaś kobiety rozwiedzione stanowiły badanym okresie czasu 10,3%.

Wykres 51. Zbiorowość klientów GOPS w Gminie Gać ze względu na stan cywilny w roku 2014.

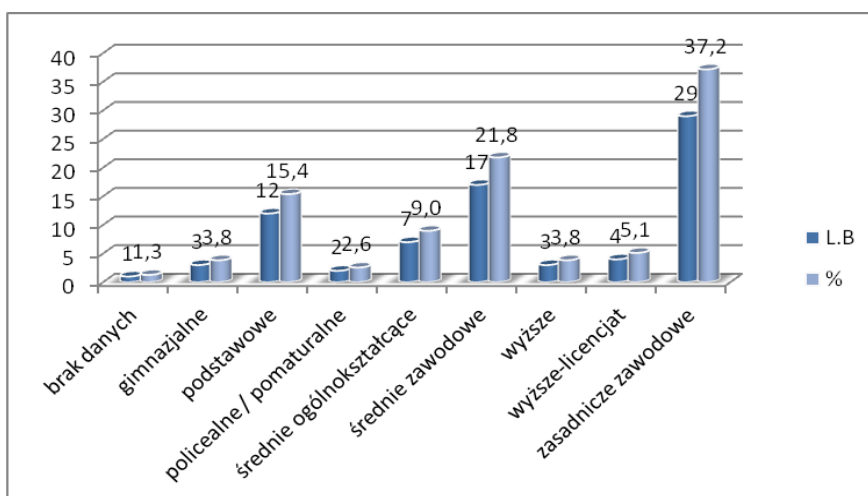

Źródło: opracowanie własne

Wśród mężczyzn objętych wsparciem pomocą Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej dominowały osoby stanu wolnego 51,1%. Mężczyźni pozostający w związku małżeńskim w badanej grupie stanowili 28,9%. Natomiast rozwodnicy stanowili 15,6%.

W tworzeniu obrazu klientów pomocy społecznej w Gminie Gać, należy obecnie zwrócić uwagę na inną istotną cechę, jaką jest poziom wykształcenia. Charakterystyka ta, może być użyteczna przy konstruowaniu projektów socjalnych, zmierzających do rozwiązywania problemów społecznych w gminie.

Wykres 52. Zbiorowość klientów GOPS (kobiety) w Gminie Gać ze względu na wykształcenie w 2014 roku.

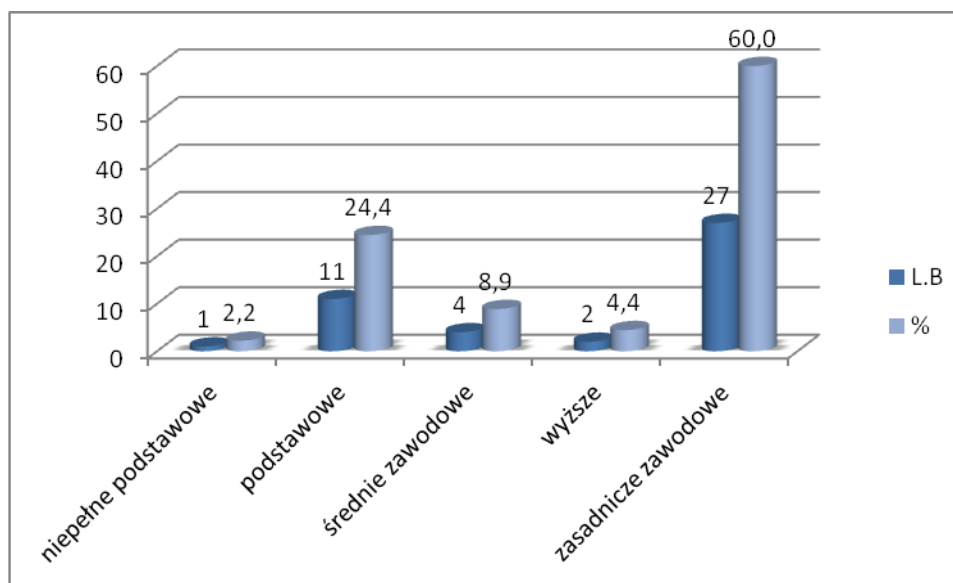
Źródło: opracowanie własne

Analiza danych w zbiorowości kobiet objętych wsparciem GOPS pozwoliła na odnotowanie istotnych obserwacji, odnośnie klientów GOPS w Gminie Gać w 2014 roku. Klientki GOPS, które zakończyły swój poziom edukacji na poziomie wykształcenia zawodowego stanowiły 37,2%. Natomiast klientki z wykształceniem średnim zawodowym stanowiły 21,8%. Wykształcenie podstawowe wśród klientek GOPS posiadało w 2014 roku 15,4%, zaś wykształcenie średnie ogólnokształcące posiadało 9,0% klientek. Szczegółowa analiza wykształcenia kobiet objętych wsparciem GOPS została zawarta na powyższym wykresie.

Analiza wykształcenia mężczyzn objętych wsparciem GOPS w 2014 roku wskazuje, iż dominowali klienci z wykształceniem zawodowym, stanowili oni 60,0% badanej zbiorowości. Natomiast mężczyźni, którzy zakończyli edukację na poziomie szkoły podstawowej to 24,4%, zaś wykształcenie podstawowe niepełne posiadało 2,2 %.

Wykres 53. Zbiorowość klientów GOPS (mężczyźni) w Gminie Gać ze względu na wykształcenie w 2014 roku.

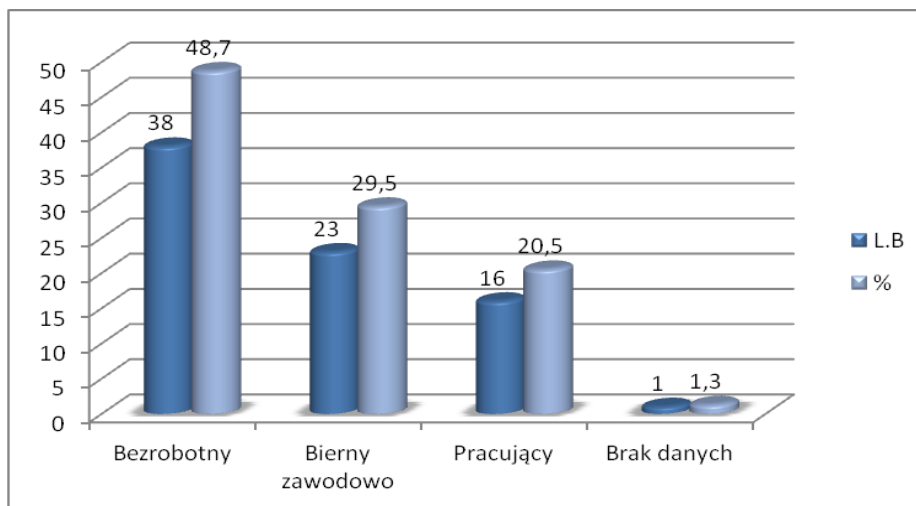

Źródło: opracowanie własne

Aktywność zawodowa to kolejny, bardzo ważny wskaźnik, dla zbiorowości klientów pomocy społecznej w Gminie Gać. Umożliwia to identyfikację głównego problemu społecznego w Gminie i wskazuje kierunek strategicznych działań

planistycznych odnośnie propozycji jego rozwiązania. Rozkład statystyczny cechy wśród kobiet tj. aktywności zawodowej został przedstawiony na poniższym wykresie.

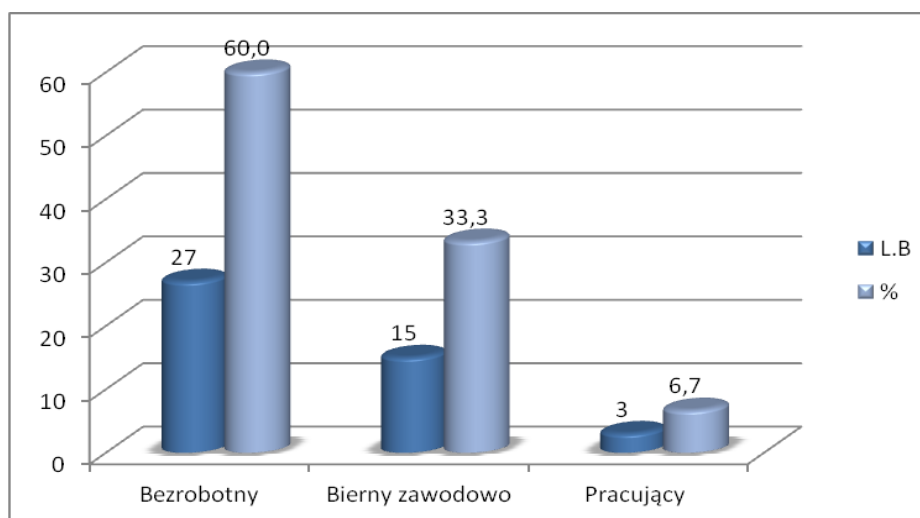
Wykres 54. Zbiorowość klientów GOPS (kobiety) w Gminie Gać ze względu na aktywność zawodową w 2014 roku.

Źródło: opracowanie własne

Analiza danych, zamieszczona w wykresie, pozwala sformułować kilka ogólnych uwag. W populacji klientek GOPS w 2014 roku najczęściej reprezentowane były osoby niegdzie nie pracujące (48,7% wszystkich klientów GOPS). Klientki, które widniały w ewidencji GOPS o statusie osoby biernej zawodowo stanowiły 29,5%. Natomiast klientki, które pracowały stanowiły zaledwie 20,5%.

Wykres 55. Zbiorowość klientów GOPS w Gminie Gać- mężczyźni ze względu na aktywność zawodową w 2014 roku.

Źródło: opracowanie własne

Rozkład statystyczny aktywności zawodowej mężczyzn wśród klientów GOPS jest bardzo podobny jak w przypadku kobiet. Bezrobotni mężczyźni pozostający w rejestrze GOPS w 2014 roku stanowili 60,0% wszystkich klientów, zaś bierni zawodowo 33,3%. Najmniejszy udział procentowy odnotowano wśród pracujących klientów GOPS, stanowili oni zaledwie 6,7%.

Uzupełnieniem analizy społeczno-demograficznej klientów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gminie Gać jest analiza przestrzennej koncentracji świadczeniobiorców w przestrzeni Gminy.

Tabela 34. Miejscowości, w których najliczniej zamieszkiwali klienci Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gminie Gać w 2014 roku

Miejscowość	Liczba mieszkańców korzystających z pomocy GOPS	Ogólna liczba mieszkańców miejscowości	% ogólnej liczby mieszkańców miejscowości
Białoboki	20	711	2,8
Gać	50	1570	3,2
Ostrów	14	397	3,5
Wolica	10	251	4,0
Mikulice	10	513	1,9
Dębów	19	1244	1,5

Źródło: opracowanie własne

Przeprowadzona analiza przestrzennej dystrybucji świadczeniobiorców GOPS wskazuje, że w Gminie występuje pod względem przestrzenne zróżnicowanie. Największy odsetek klientów GOPS w 2014 roku odnotowano w Wolicy 4,0%, zaś w Ostrowie ich udział procentowy wynosił 3,5%. Natomiast w Gaci analiza przestrzenna wskazała, że udział klientów wynosił 3,2%. W Białobokach w 2014 roku klienci GOPS stanowili 2,8%, zaś Dębowie 1,5%.

13. Prognoza problemów społecznych

Zmieniająca się sytuacja demograficzna oznacza - w perspektywie do roku 2021 wzrost osób w wieku senioralnym. Należy podejmować działania zarówno w obszarze opieki jak i aktywizacji osób w wieku senioralnym. W zakresie opieki decydujące o możliwości jak najdłuższego przebywania w dotychczasowym środowisku, poprzez realizację szeroko rozumianej pracy socjalnej z tą grupą społeczną. Osoba, która z powodu stanu zdrowia, nie może przebywać w miejscu zamieszkania winna trafić do placówki całodobowej dostosowanej do jej indywidualnych potrzeb. Mając na uwadze wzrost liczby osób starszych w najbliższych latach należy zadbać o rozwój współpracy z placówkami tego typu. Konieczne jest też systematyczne monitorowanie sytuacji demograficznej i ich trendów w gminie – celem dokonania bieżącej sytuacji demograficznej gminy.

W obszarze aktywizacji należy zadbać o wyrównanie dostępu do usług społecznych, np. klubów, placówek edukacyjnych, kulturalnych i rekreacyjno-sportowych. Uwaga lokalnych polityków społecznych winna koncentrować się nie tylko na pomocy dla samych seniorów, ale także ich rodzin.

Sytuacja materialna osób w wieku senioralnym wymaga wsparcia ze strony publicznej pomocy społecznej. Wraz ze starzeniem się populacji wzrasta liczba osób niepełnosprawnych. Osoby niepełnosprawne są bardzo zróżnicowaną grupą, konieczna jest zatem polityka, która będzie respektować tę różnorodność. Szczególnej uwagi wymagają osoby o złożonych, wielorakich potrzebach uzależniających je od pomocy innych oraz ich rodziny. Niepełnosprawni są często gorzej wykształceni, co zdecydowanie utrudnia ich funkcjonowanie na rynku pracy.

Rodziny posiadające niepełnosprawne dzieci wymagają szczególnej uwagi jeżeli chodzi o ich edukację i aktywny udział w społeczeństwie. Sporych wysiłków wymaga rehabilitacja społeczna i zawodowa osób chorych psychicznie, których systematycznie przybywa, oraz budowa dla tej grupy osób systemu wsparcia.

Równie istotnym elementem wsparcia osób niepełnosprawnych jest kwestia wsparcia materialnego przez publiczną pomoc społeczną w postaci świadczeń materialnych. System opieki nad dzieckiem pozbawionym właściwej opieki rodziców

winien dalej rozwijać się zgodnie z potrzebami społecznymi, czyli m.in. proponować działania profilaktyczne i osłonowe dla rodzin niewydolnych wychowawczo, tak by jak najdłużej utrzymać dziecko w środowisku rodzinnym poprzez wsparcie systemowe w formie asystenta rodziny oraz specjalistyczne poradnictwo w formach indywidualnych oraz grupowych. Kryzys rodziny przekładający się na upośledzenie jej funkcji wychowawczych winien zaktywizować system pomocy społecznej do aktywności szczególnie w rozwoju pracy socjalnej oraz asystentury rodzin. Wzmacnianie rodziny, wraz z rozwojem atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego adresowanych do dzieci i młodzieży, winno przełożyć się na ograniczenie rozwoju zachowań o charakterze niedostosowania społecznego oraz patologii społecznej.

Analiza przemocy w rodzinie w oparciu o dostępne dane zastane, wskazuje że jej poziom nie będzie w najbliższych latach wzrastał, ale wraz ze wzrostem świadomości społecznej, coraz więcej przypadków przemocy będzie ulegało ujawnieniu. W związku z powyższym instytucje samorządu lokalnego muszą wykazać aktywność w przychodzeniu z pomocą zarówno ofiarom przemocy, jak i poprzez promowanie dostępnych form pomocy dla osób doznających przemocy. Konieczna jest realizacja i rozwój działań profilaktycznych w tym obszarze w ramach realizowanych programów.

Pozycja członków rodziny na rynku pracy silnie wpływa na sytuację finansową gospodarstw domowych. Sytuacja danej osoby na rynku pracy jest uzależniona od poziomu wykształcenia, płci i wieku. Bardzo wyraźnie widać, że wraz ze wzrostem poziomu wykształcenia maleje zagrożenie ubóstwem oraz wykluczeniem społecznym. Posiadane kwalifikacje oraz kompetencje społeczne zwiększają szansę osób wykluczonych na aktywny udział na otwartym rynku pracy. Tym samym beneficjenci pomocy społecznej wymagają profesjonalnego wsparcia w ramach realizowanej pracy socjalnej przez pracowników socjalnych. Konieczne zatem jest doksztalcanie kadry w tym zakresie. Niezbędne jest również aby były podejmowane aktywne działania GOPS-u na rzecz ich klientów w szczególności osób pozostających bez pracy w ramach realizowanych projektów Unijnych.

Również zabezpieczenie socjalne (świadczenia materialne) stają się niezbędnym elementem systemu pomocy celem zmiany ich sytuacji materialnej jak również społeczno- zawodowej i tym samym rodzinnej. Bez tego typu forma wsparcia liczba rodzin wykluczonych społecznie będzie systematycznie rosła. Konieczne jest też

systematyczne monitorowanie występujących problemów społecznych na obszarze gminy.

**14. Ramy finansowania działań określonych
w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
dla Gminy Gać na lata 2016-2021**

ROK	RAMA FINASOWA
CEL I - ZINTEGROWANYN SYSTEM POMOCY SPOŁECZNEJ	
2016	2 827 916
2017	2 827 916
2018	2 827 916
2019	2 827 916
2020	2 827 916
2021	2 827 916
CEL II - TWORZENIE WARUNKÓW SPRZYJAJĄCYCH UMACNIANIU RODZINY	
2016	22 568
2017	22 568
2018	22 568
2019	22 568
2020	22 568
2021	22 568
CEL III- TWORZENIE WARUNKÓW SPRZYJAJĄCYCH ZDROWIU	
2016	4 105
2017	4 105
2018	4 105
2019	4 105
2020	4 105
2021	4 105
CEL IV – TWORZENIE GODNYCH WARUNKÓW ZAMIESZKANIA	
2016	0

2017	0
2018	0
2019	0
2020	0
2021	0
CEL V-TWORZENIE WARUNKÓW DLA ROZWOJU KAPITAŁU KULTUROWEGO ORAZ EDUKACYJNEGO	
2016	0
2017	0
2018	0
2019	0
2020	0
2021	0

Ramy finansowe będą aktualizowane corocznie w oparciu o dostępne środki budżetu Gminy Gać oraz dostępne środki zewnętrzne.

15. Monitoring i ewaluacja

Monitoring to systematyczne określanie dynamiki zmian danego zjawiska. Monitoring rozumiany jest jako proces systematycznego zbierania i analizowania danych ilościowych i jakościowych dotyczących prowadzonych działań, wdrażanych projektów bądź całej strategii, tak w aspekcie finansowym jak i rzeczowym. Jego celem jest zapewnienie zgodności realizacji strategii z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i wytyczonymi celami.

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych.

Ewaluacja jest częścią procesu podejmowania decyzji, który to polega na wydawaniu opinii o wartości działania poprzez systematyczne, jawne zbieranie i analizowanie o nim informacji w odniesieniu do przyjętych celów, kryteriów wartości. Ewaluację strategii należy rozumieć jako systematyczne zbieranie informacji na temat działań, charakterystyki i efektów programu w celu ocenienia strategii, poprawy jej skuteczności oraz/lub wsparcia procesu decyzyjnego dotyczącego przyszłego programowania⁶.

Cele prowadzenia ewaluacji można ująć w czterech zasadniczych punktach:

1. kontrola nad działaniem władz publicznych oraz zwiększanie przejrzystości tych działań,
2. zwiększanie skuteczności i efektywności projektów i programów podejmowanych przez sektor publiczny;
3. kształtowanie kierunków i priorytetów działalności sektora publicznego,
4. poznawanie mechanizmów programów i projektów⁷.

Realizacja działań przewidzianych w celach operacyjnych niniejszej strategii odbywać się będzie, w ramach kompetencji poszczególnych komórek organizacyjnych gminy. Potwierdzeniem osiągnięcia wskaźników realizacji działań, o których mowa

---

⁶ T. Kierzkowski, Ocena (ewaluacja) programów i projektów o charakterze społeczno-gospodarczym w kontekście przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, Warszawa 2002, s. 19–20.

⁷ Tamże, str. 11

w niniejszym dokumencie, będzie coroczne sprawozdanie z realizacji strategii. Elementami skutecznego monitoringu i ewaluacji będą przede wszystkim:

– **Zespół wdrażający strategię.**

Zespół powinien zostać powołany przez Wójta odrębnym zarządzeniem, a w jego skład mogą wejść m.in.: Sekretarz Gminy, Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz inne osoby wskazane przez Wójta

– **Roczna ocena wdrażania strategii.**

Zespół wdrażający Strategię winien się zbierać przynajmniej raz w roku w celu oceny poziomu wdrożenia poszczególnych celów i kierunków działań zawartych w niniejszym dokumencie. Zespół powinien przedstawić swoją ocenę Wójtowi i Radzie, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań, np. programów celowych.

16. Planowanie społeczne w gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych

Nowe podejście do polityki gminnej wymaga profesjonalnego zarządzania zasobami administracji gminnej oraz realizacji aktywnej polityki społecznej na poziomie samorządu terytorialnego. Realizacja przez gminę lokalnej polityki społecznej odbywa się na podstawie dokumentów strategicznych planowania społecznego. Pierwszym z nich to strategia zintegrowanego rozwoju (ustawa o samorządach i przestrzennym zagospodarowaniu kraju). Druga to strategia rozwiązywania problemów społecznych wyznaczająca de facto cele realizowanej przez samorząd lokalnej polityki społecznej. Przedmiotowe cele polityki społecznej wyznaczają dziedziny, czyli obszary polityki społecznej – rozumianej nie tylko jako działalność praktyczna państwa, ale również jako nauka. Za fundamentalne dziedziny polityki społecznej uznaje się zatem:

- Politykę ludnościową i rodzinną
- Politykę w dziedzinie zatrudnienia, płac, warunków i ochrony pracy;
- Politykę mieszkaniową;
- Politykę w zakresie ochrony zdrowia;
- Politykę oświatową;
- Politykę kulturalną;
- Politykę w zakresie zabezpieczenia społecznego i pomocy społecznej;
- Politykę w zakresie bezpieczeństwa publicznego
- Poziom zorganizowania społeczeństwa obywatelskiego, grup obywatelskich inicjatyw itp.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Gać na lata 2016-2021 obejmuje fundamentalne dziedziny polityki społecznej tym samym staje się dokumentem planistycznym w zakresie lokalnej polityki społecznej, a nie jak to często bywa dokumentem strategicznym w zakresie pomocy społecznej.

17. Metoda tworzenia gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych

Przy tworzeniu strategii rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Gać wybrano metodę MAPS (Metodę Aktywnego Planowania Strategii) z elementami ZOPP (Planowanie Projektu Zintegrowane na Cel) jako najbardziej odpowiednią dla efektywnego i wielokierunkowego przygotowania kierunków polityki społecznej w gminie. Planowanie społeczne oparte na metodzie MAPS i ZOPP bazuje na bezpośrednich wynikach diagnozy społecznej gminy oraz wiedzy ekspertów. Niemniej główną metodą tworzenia strategicznych kierunków działania polityki społecznej w Gaci, były analizy dokumentów oraz wyniki zwanej „burzą mózgów”. Pozwoliło to poszczególnym członkom grupy w stosunkowo krótkim czasie zorientować się w poglądach pozostałych uczestników na najważniejsze kwestie, uzgodnić najważniejsze pojęcia oraz wypracować wspólne kierunki działań strategicznych.

Proces konstruowania głównych kierunków polityki społecznej przebiegał według omówionych poniżej czterech etapów:

- 1. Analiza problemów-** której celem było zidentyfikowanie głównych grup problemów i kwestii społecznych w gminie w oparciu o wyniki diagnozy oraz dostępne analizy dotyczące poszczególnych działów polityki społecznej i uporządkowanie ich w związku przyczynowo – skutkowe.
- 2. Analiza głównych celów polityki społecznej -** które umożliwiły wskazanie i identyfikację strategicznych celów i ich wzajemnej zależności zgodnie z kryterium „cel – środek do jego osiągnięcia”. Celowi generalnemu strategii przypisano cele strategiczne oraz kierunki działań szczegółowych oraz wskazano tzw. przedsięwzięcia, które stanowią podstawę do projektowania projektów socjalnych oraz programów szczegółowych.
- 3. Określenie wskaźników relacji-** które umożliwiły wskazanie stopnia realizacji założonych celów w poszczególnych dziedzinach polityki społecznej. Wskaźniki zostały określone liczbowo oraz procentowo. Założono, iż wskaźniki realizacji wskazują zakładaną wartość do osiągnięcia w horyzoncie czasowym do 2021 roku. Niemniej monitoring i ewaluacja stopnia realizacji będzie dokonywana nie rzadziej

niż raz w roku. Ze względu na fakt, że strategia będzie obowiązywała od końca roku 2016 pierwsza cenzura ewaluacyjna zostanie dokonana w roku 2017.

- 4. Określenie ram finansowych-** które określają limit środków, które gmina zamierza przeznaczyć na realizację. Określenie ram finansowych na poziomie celów strategicznych poprzedzono analizą kosztów poszczególnych przedsięwzięć w ramach celów strategicznych możliwych źródeł finansowania oraz prognozą finansową na poszczególne lata realizacji strategii. W rozdziale pt. ramy finansowe zawarto adnotacje, iż zastrzega się możliwość dokonywania korekt ram finansowych ze względu na możliwość dostępności środków finansowych własnych oraz zewnętrznych ze względu na fakt, iż określone ramy finansowe opierają się wyłącznie na prognozie finansowej, która może ulec zmianie.

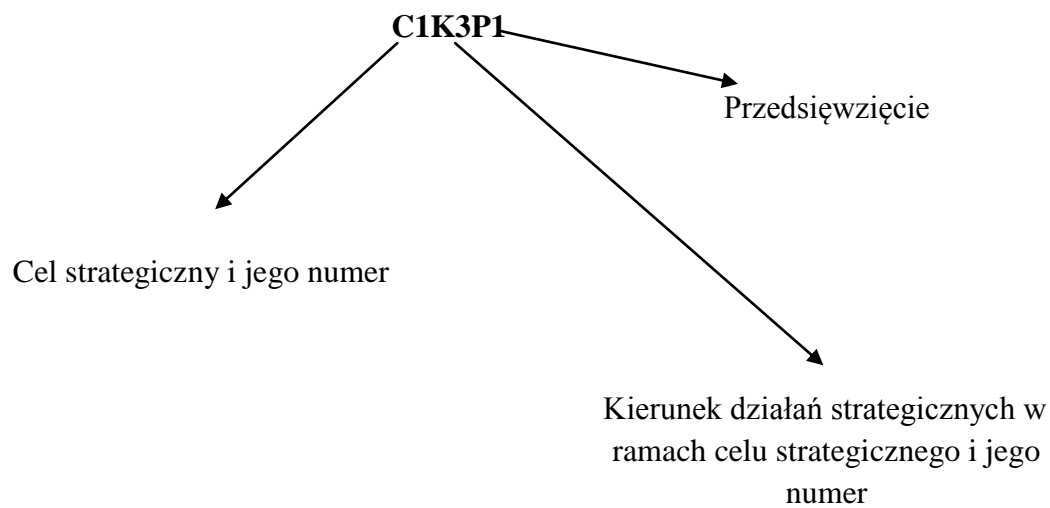
Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Gać na lata 2016-2021, to pierwszy w historii gminy dokument programowo-wdrożeniowy z zakresu polityki społecznej. Nagromadzenie wielu zjawisk i problemów społecznych doświadczanych przez mieszkańców Gminy Gać, to pejzaż okresu zmian społecznych trwających, w tak intensywnej postaci, od 1989 roku.

Wychodząc naprzeciw tym problemom, władze samorządowe realizujące zadania własne wynikające z wielu ustaw i rozporządzeń, przeprowadziły proces planowania społecznego: od inwentaryzacji zjawisk i problemów społecznych poprzez ich diagnozę do Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, która stanowi wyznacznik i podstawę do dalszego planowania społecznego w postaci gminnych programów i projektów z zakresu polityki społecznej.

Naczelną przesłanką przygotowania strategii była koncepcja zrównoważonego rozwoju społecznego i aktywnej polityki społecznej. Ta pierwsza nakazuje brać pod uwagę w trakcie planowania społecznego wszystkie obszary polityki społecznej. Natomiast aktywna polityka społeczna oznacza opracowanie i wdrażanie wygenerowanych w procesie planowania społecznego aktywnych form oddziaływania na zidentyfikowane grupy problemowe.

W celu usprawnienia lektury strategii w rozdziale „planowanie społeczne (...)” zastosowano technikę używaną w tego typu dokumentach, polegającą na szeregowym

identyfikowaniu konkretnego przedsięwzięcia. Sposób oznaczania struktury priorytetów, celów, kierunków i przedsięwzięć w strategii ukazuje schemat:

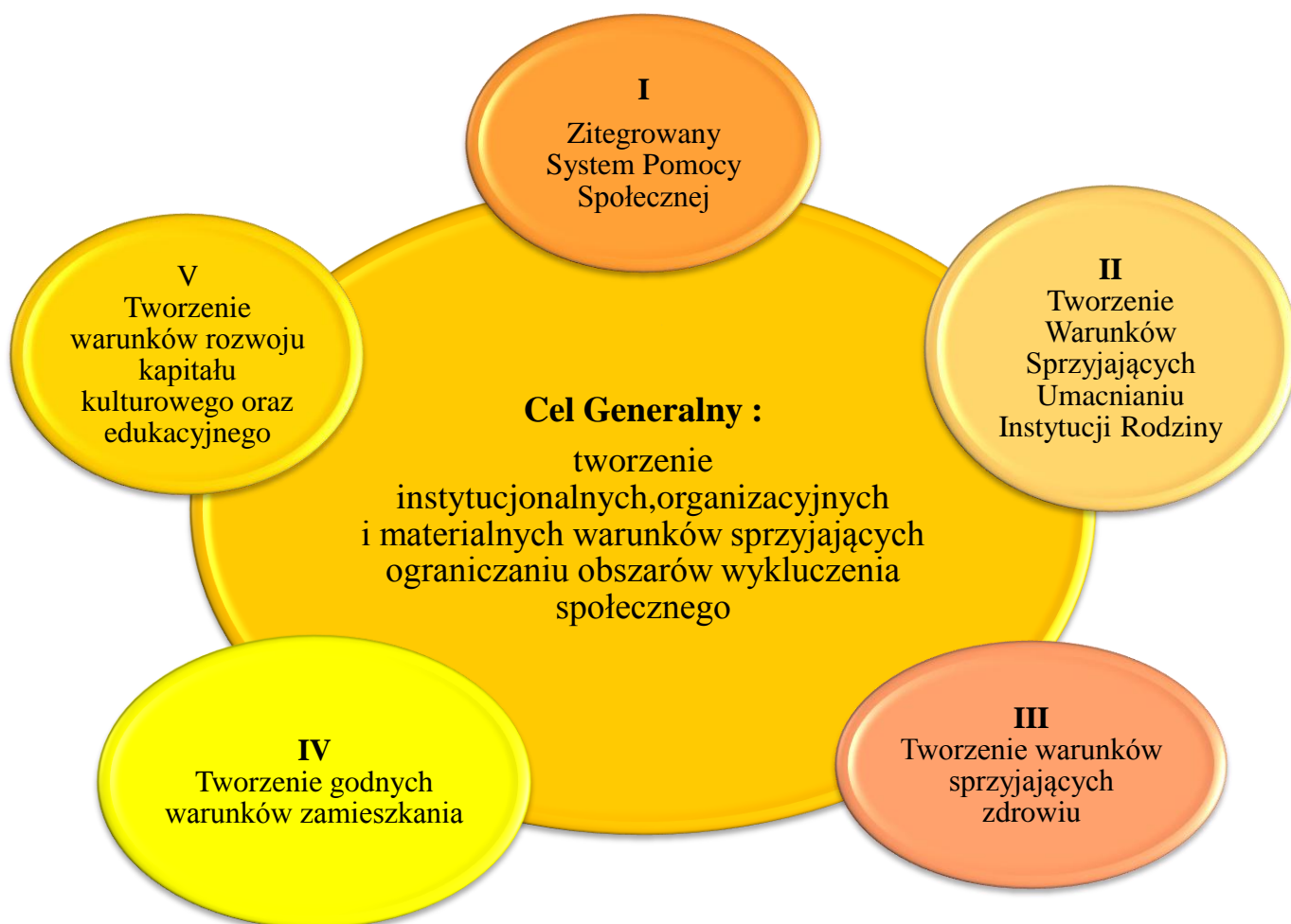
18. Identyfikacja celu generalnego i priorytetów Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Diagnoza problemów i zjawisk społecznych, przesłanki i dyrektywy płynące z różnych poziomów planowania i zarządzania rządowego i samorządowego oraz cel generalny Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych są podstawą wyznaczania priorytetów przedmiotowej Strategii w zakresie lokalnej polityki społecznej w tym i rozwiązywania kwestii i problemów społecznych, na których koncentrować się będą działania Samorządu Gminy Gać do roku 2021.

W wyniku przeprowadzonych analiz oraz konsultacji z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Gaci przyjęto za cel generalny Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016-2021:

CEL GENERALNY:

**TWORZENIE INSTYTUCJONALNYCH,
ORGANIZACYJNYCH
I MATERIALNYCH WARUNKÓW
SPRZYJĄCYCH OGRANICZANIU
OBSZARÓW WYKLUCZENIA
SPOŁECZNEGO.**

Diagnoza zjawisk i problemów społecznych oraz wyznaczony cel generalny Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Gać stanowiły podstawę wyznaczania priorytetów, na których koncentrowane będą działania Samorządu Gminy do roku 2021.

CEL STRATEGICZNY:

(C1) Zintegrowany system pomocy społecznej

C1K1	Diagnozowanie i monitorowanie problemów społecznych
C1K2	System wsparcia na rzecz osób bezrobotnych
C1K3	System wsparcia na rzecz osób ubogich i podlegających wykluczeniu społecznemu
C1K4	Kontynuowanie działań systemu wsparcia dla osób uzależnionych i doznających przemocy.
C1K5	Rozwijanie form wsparcia i pomocy na rzecz osób starszych
C1K6	Zintegrowany system pomocy rodzinie dysfunkcyjnej

CEL STRATEGICZNY

(C1) Zintegrowany system pomocy społecznej

Kierunek Działań Strategicznych

C1K1	Diagnozowanie i monitorowanie problemów społecznych
------	---

Aby zrealizować cel w ramach priorytetu przyjmuje się następujące przedsięwzięcia:

C1K1P1	Monitorowanie problemów społecznych
--------	-------------------------------------

Kierunek Działań Strategicznych

C1K2	System wsparcia na rzecz osób bezrobotnych
------	--

Aby zrealizować cel w ramach priorytetu przyjmuje się następujące przedsięwzięcia:

C1K2P1	Praca socjalna z bezrobotnymi beneficjentami Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
C1K2P2	Realizacja efektywnych form pomocy osobom bezrobotnym poprzez realizację projektów finansowanych ze środków europejskich
C1K2P3	Realizacja kursów i szkoleń dla osób bezrobotnych zwiększających kompetencje społeczno-zawodowe.
C1K2P4	Zapewnienie specjalistycznego indywidualnego poradnictwa w obszarze aktywizacji zawodowej.
C1K2P5	Współpraca z instytucjami i/lub podmiotami działającymi w obszarze integracji społeczno- zawodowej osób bezrobotnych.

Kierunek Działań Strategicznych

C1K3	System wsparcia na rzecz osób ubogich i podlegających wykluczeniu społecznemu
------	---

Aby zrealizować cel w ramach priorytetu przyjmuje się następujące przedsięwzięcia:

C1K3P1	Zmniejszenie skutków ubóstwa poprzez systematyczną pomoc rzeczową i finansową realizowaną przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
C1K3P2	Realizacja efektywnych form wsparcia na rzecz osób wykluczonych społecznie poprzez realizację warsztatów i/lub treningów kompetencji społecznych.
C1K3P3	Zapewnienie indywidualnego specjalistycznego poradnictwa w obszarze kompetencji społecznych.
C1K3P3	Realizacja pracy socjalnej przez pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej na rzecz osób wykluczonych społecznie.

Kierunek Działań Strategicznych

C1K4	Kontynuowanie działań systemu wsparcia dla osób uzależnionych i doznających przemocy.
------	---

Aby zrealizować cel w ramach priorytetu przyjmuje się następujące przedsięwzięcia:

C1K4P1	Kontynuacja działań zespołu interdyscyplinarnego
C1K4P2	Kontynuacja działań Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
C1K4P3	Zapewnienie specjalistycznego poradnictwa osobom z problemem alkoholowym.
C1K4P4	Zacieśnianie współpracy z Ośrodkami Lecznictwa Odwykowego
C1K4P5	Zapewnienie specjalistycznego poradnictwa osobom doznającym przemocy domowej.
C1K4P5	Opracowanie i skuteczne wdrażanie gminnych programów z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomani i przemocy domowej.
C1K4P6	Realizacja działań profilaktycznych wśród dzieci i młodzieży z zakresu uzależnień od alkoholu oraz środków psychoaktywnych.
C1K4P7	Realizacja działań profilaktycznych wśród dorosłych mieszkańców gminy z zakresu uzależnień od alkoholu oraz środków psychoaktywnych.

Kierunek Działań Strategicznych

C1K5	Rozwijanie form wsparcia i pomocy na rzecz osób starszych
------	---

Aby zrealizować cel w ramach priorytetu przyjmuje się następujące przedsięwzięcia:

C1K5P1	Stały monitoring sytuacji demograficznej gminy – analiza trendów
--------	--

	demograficznych
C1K5P2	Zapewnienie wsparcia materialnego dla osób starszych wymagających wsparcia z systemu zabezpieczenia społecznego
C1K5P3	Zacieśnianie współpracy z Domami Pomocy Społecznej
C1K5P4	Zapewnienie dostępu do instytucjonalnego wsparcia rzecz osób starszych
C1K5P5	Wsparcie mieszkańców gminy w wieku senioralnym poprzez stworzenie warunków dla funkcjonowania nieformalnych grup samopomocowych
C1K5P6	Zapewnienie dostępności do usług opiekuńczych dla osób starszych terenu gminy

Kierunek Działań Strategicznych

C1K6	Zintegrowany system pomocy rodzinie dysfunkcyjnej
------	---

Aby zrealizować cel w ramach priorytetu przyjmuje się następujące przedsięwzięcia:

C1K6P1	Monitoring sytuacji dziecka i rodziny
C1K6P2	Zapewnienie wsparcia materialnego dla rodzin przejawiających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.
C1K6P3	Zapewnienie dostępności do systemu świadczeń rodzinnych.
C1K6P4	Zwiększenie dostępności specjalistów z zakresu pracy z rodziną niewydolną wychowawczo.
C1K6P5	Zapewnienie dostępności dla rodzin niewydolnych opiekuńczo-wychowawczych do wsparcia grupowego w zakresie kompetencji społecznych niezbędnych do prawidłowego wypełniania roli rodzica.
C1K6P6	Realizacja przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w zakresie dożywiania dzieci i młodzieży z rodzin ubogich oraz niewydolnych opiekuńczo –

	wychowawczych.
C1K6P7	Opracowanie i realizacja programu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej

CEL STRATEGICZNY:

(C2) Tworzenie warunków sprzyjających umacnianiu instytucji rodziny

C2K1	Pomoc w zagospodarowaniu czasu wolnego dla dzieci i młodzieży
C2K2	Tworzenie systemu edukacji i wspierania rodziny
C2K3	Tworzenie warunków do organizowania aktywnego wypoczynku dla rodzin.
C2K4	Budowanie systemu wsparcia materialnego dla rodzin

Kierunek Działań Strategicznych

C2K1	Pomoc w zagospodarowaniu czasu wolnego i młodzieży
------	--

Aby zrealizować cel w ramach priorytetu przyjmuje się następujące przedsięwzięcia:

C2K1P1	Organizacja czasu pozalekcyjnego na terenie szkoły
C2K1P2	Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez rozwijanie oferty zajęć sportowej, kulturalnej itp.

Kierunek Działań Strategicznych

C2K2	Tworzenie systemu edukacji i wspierania rodziny
------	---

Aby zrealizować cel w ramach priorytetu przyjmuje się następujące przedsięwzięcia:

C2K2P1	Pomoc psychologiczna dla rodzin
--------	---------------------------------

Kierunek Działań Strategicznych

C2K3	Tworzenie warunków do organizowania aktywnego wypoczynku dla rodzin.
------	--

Aby zrealizować cel w ramach priorytetu przyjmuje się następujące przedsięwzięcia:

C2K3P1	Organizacja festynów rodzinnych
C2K3P2	Organizacja rodzinnych zawodów sportowych z wykorzystaniem bazy rekreacyjnej i sportowej.

Kierunek Działań Strategicznych

C2K4	Budowanie systemu wsparcia materialnego dla rodzin
------	--

Aby zrealizować cel w ramach priorytetu przyjmuje się następujące przedsięwzięcia:

C2K4P1	Realizacja systemu stypendialnego dla dzieci i młodzieży
C2K4P2	Realizacja Programów wsparcia materialnego rodzin np. Karta Dużej Rodziny

CEL STRATEGICZNY:

(C3) Tworzenie warunków sprzyjających zdrowiu

C3K1	Zapewnienie dostępu do stacjonarnej opieki zdrowotnej
C3K2	Rozwój lecznictwa specjalistycznego

Kierunek Działań Strategicznych

C3K1	Zapewnienie dostępu do stacjonarnej opieki zdrowotnej
------	---

Aby zrealizować cel w ramach priorytetu przyjmuje się następujące przedsięwzięcia:

C3K1P1	Pełna dostępność do usług medycznych
--------	--------------------------------------

Kierunek Działań Strategicznych

C3K2	Rozwój lecznictwa specjalistycznego
------	-------------------------------------

Aby zrealizować cel w ramach priorytetu przyjmuje się następujące przedsięwzięcia

C3K2P1	Zapewnienie dostępu mieszkańców gminy do lecznictwa specjalistycznego
--------	---

CEL STRATEGICZNY:

(C4) Tworzenie godnych warunków zamieszkania

Kierunek Działań Strategicznych

C4K1	Zwiększenie zasobów lokalowych dostosowanych do potrzeb mieszkańców.
------	--

Aby zrealizować cel w ramach priorytetu przyjmuje się następujące przedsięwzięcia

C4K1P1	Bank danych o istniejących zasobach oraz zapotrzebowaniu na lokale socjalne.
C4K1P2	Monitoring w zakresie zagrożeń eksmisją w zasobach własnych i poza zarządem gminy.
C4K1P3	Baza danych o stanie technicznym budynków i mieszkań, program remontów, adaptacji i wymiany zużytej zabudowy.

C4K1P4	Utworzenie mieszkania chronionego.
--------	------------------------------------

(C5) Tworzenie warunków dla rozwoju kapitału kulturowego oraz edukacyjnego

C5K1	Zapewnienie dostępu dla mieszkańców gminy do oferty kulturalnej oraz edukacyjnej.
------	---

Aby zrealizować cel w ramach priorytetu przyjmuje się następujące przedsięwzięcia

C5K1P1	Analiza potrzeb kulturalnych oraz edukacyjnych w gminie.
C5K1P2	Dostosowanie oferty kulturalnej oraz edukacyjnej do potrzeb społeczności lokalnej.
C5K1P3	Utworzenie Uniwersytetu III Wieku.
C5K1P4	Realizacja projektów w obszarze edukacji i/lub kultury ze środków zewnętrznych dostosowanych do przeprowadzonej analizy potrzeb.
C5K1P5	Zapewnienie dostępu do świetlic szkolnych.
C5K1P6	Zapewnienie dostępu do świetlic profilaktyczno – wychowawczych.

19. Wskaźniki realizacji zadań

Tabela 35. Tabela wskaźniki realizacji CELU I - (C1)

Nazwa Działania	Wskaźnik/Produkt pomiaru celu	Wartość kumulatywna 2016-2021(LB)
Monitorowanie problemów społecznych	Liczba opracowanych raportów	6
Praca socjalna z bezrobotnymi beneficjentami Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	Liczba osób bezrobotnych objętych pracą socjalną	40
Realizacja efektywnych form pomocy osobom bezrobotnym poprzez realizację projektów finansowanych ze środków europejskich	Liczba zrealizowanych projektów	2
Realizacja kursów i szkoleń dla osób bezrobotnych zwiększających kompetencje społeczno-zawodowe.	Liczba osób bezrobotnych objętych, które zakończą udział w kursach szkoleniach	35
Zapewnienie specjalistycznego indywidualnego poradnictwa w obszarze aktywizacji zawodowej.	Liczba osób, które uzyskają wsparcie w formie specjalistycznego poradnictwa indywidualnego	40
Współpraca z instytucjami i/lub podmiotami działającymi w obszarze integracji społeczno- zawodowej osób bezrobotnych.	Liczba instytucji , z którymi zostanie podpisany porozumienie/ list intencyjny o współpracy	1
Zmniejszenie skutków ubóstwa poprzez systematyczną pomoc rzeczową i finansową realizowaną przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba ubogich rodzin objętych wsparciem GOPS	390
Realizacja efektywnych form wsparcia na rzecz osób wykluczonych społecznie poprzez realizację warsztatów i/lub treningów kompetencji społecznych.	Liczba osób bezrobotnych objętych, które zakończą udział w treningach/warsztatach	40
Zapewnienie indywidualnego specjalistycznego poradnictwa w obszarze kompetencji społecznych.	Liczba osób, które uzyskają wsparcie w formie specjalistycznego poradnictwa indywidualnego	35
Realizacja pracy socjalnej przez pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej na rzecz osób wykluczonych społecznie.	Liczba osób objętych pracą socjalną	60
Kontynuacja działań zespołu interdyscyplinarnego	Liczba zespołów interdyscyplinarnych	1
Kontynuacja działań Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Liczba rodzin objętych wsparciem komisji	18
Zapewnienie specjalistycznego poradnictwa osobom z problemem alkoholowym.	Liczba osób objęta wsparciem	15
Zacieśnianie współpracy z Ośrodkami Lecznictwa Odwykowego	Liczba osób skierowanych do Ośrodka	3
Zapewnienie specjalistycznego poradnictwa osobom doznającym przemocy domowej.	Liczba osób objęta wsparciem specjalisty	16

Opracowanie i skuteczne wdrażanie gminnych programów z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomani i przemocy domowej.	Liczba programów	6
Realizacja działań profilaktycznych wśród dzieci i młodzieży z zakresu uzależnień od alkoholu oraz środków psychoaktywnych	Liczba uczniów objęta wsparciem	270
Realizacja działań profilaktycznych wśród dorosłych mieszkańców gminy z zakresu uzależnień od alkoholu oraz środków psychoaktywnych.	Liczba mieszkańców	240
Stały monitoring sytuacji demograficznej gminy – analiza trendów demograficznych	Liczba raportów	6
Zapewnienie wsparcia materialnego dla osób starszych wymagających wsparcia z sytemu zabezpieczenia społecznego	Liczba osób objętych wsparciem materialnym	180
Zacieśnianie współpracy z Domami Pomocy Społecznej	Liczba osób skierowanych do DPS	3
Zapewnienie dostępu do instytucjonalnego sparciana rzecz osób starszych	Liczba instytucji , z którymi zostanie podpisany porozumienie/ list intencyjny o współpracy	1
Wsparcie mieszkańców gminy w wieku senioralnym poprzez stworzenie warunków dla funkcjonowania nieformalnych grup samopomocowych.	liczba nieformalnych grup samopomocowych	1
Zapewnienie dostępności do usług opiekuńczych dla osób starszych terenu gminy.	Liczba osób objęta wsparciem	30
Monitoring sytuacji dziecka i rodziny	Liczba raportów	6
Zapewnienie wsparcia materialnego dla rodzin przejawiających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.	Liczba rodzin objętych wsparciem	108
Zwiększenie dostępności specjalistów z zakresu pracy z rodziną niewydolną wychowawczo.	Liczba asystentów rodziny	1
Zapewnienie dostępności dla rodzin niewydolnych opiekuńczo-wychowawczych do wsparcia grupowego w zakresie kompetencji społecznych niezbędnych do prawidłowego wypełniania roli rodzica.	Liczba osób uczestnicząca w treningach kompetencji społecznych	27
Realizacja przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w zakresie dożywiania dzieci i młodzieży z rodzin ubogich oraz niewydolnych opiekuńczo – wychowawczych.	Liczba realizowanych programów	1

Tabela 36. Wskaźniki realizacji CELU II - (C2)

Nazwa Działania	Wskaźnik/Produkt pomiaru celu	Wartość kumulatywna 2016-2021(LB)
Organizacja czasu pozalekcyjnego na terenie szkoły	Liczba osób objęta wsparciem	180
Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez rozwijanie oferty zajęć sportowej, kulturalnej itp.	Liczba osób objęta wsparciem	180
Pomoc psychologiczna dla rodzin	Liczba rodzin objęta wsparciem psychologa	35
Organizacja festynów rodzinnych	Liczba osób uczestnicząca w festynach	600
Organizacja rodzinnych zawodów sportowych z wykorzystaniem bazy rekreacyjnej i sportowej.	Liczba osób uczestnicząca w zawodach sportowych	70
Realizacja sytemu stypendialnego dla dzieci i młodzieży	Liczba osób objętych wsparciem	45
Realizacja Programów wsparcia materialnego rodzin np. Karta Dużej Rodziny	Liczba rodzin , którym wydano kartę	72

Tabela 37. wskaźniki realizacji CELU III - (C3) Tworzenie warunków sprzyjających zdrowiu

Nazwa Działania	Wskaźnik/Produkt pomiaru celu	Wartość kumulatywna 2016-2021(LB)
Pełna dostępność do usług medycznych	Liczba przychodni NFZ	2
Zapewnienie dostępu mieszkańców gminy do leczenia specjalistycznego	Liczba przychodni NFZ	2

Tabela 38. wskaźniki realizacji CELU IV - (C4) Tworzenie godnych warunków zamieszkania

Nazwa Działania	Wskaźnik/Produkt pomiaru celu	Wartość kumulatywna 2016-2021(LB)
Monitoring w zakresie zagrożeń eksmisją w zasobach własnych i poza zarządem gminy.	Liczba sprawozdań	6
Utworzenie mieszkania chronionego.	Liczba mieszkań	1

Tabela 39. wskaźniki realizacji CELU V - (C5) Tworzenie warunków dla rozwoju kapitału kulturowego oraz edukacyjnego

Nazwa Działania	Wskaźnik/Produkt pomiaru celu	Wartość kumulatywna 2016-2021(LB)
Zapewnienie dostępu do świetlic szkolnych.	Liczba dzieci uczestnicząca	50
Realizacja projektów w obszarze edukacji i/lub kultury ze środków zewnętrznych dostosowanych do przeprowadzonej analizy potrzeb.	liczba projektów	1
Utworzenie Uniwersytetu III Wieku.	Liczba podmiotów	1

20. Harmonogram działań

Tabela 40. Harmonogram, podmioty odpowiedzialne za realizację, źródła finansowania. CELU I - (C1)

Nazwa Działania	ROK REALIZACJI						Podmioty odpowiedzialne	Źródło finansowania
	2016	2017	2018	2019	2020	2021		
Monitorowanie problemów społecznych							GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej
Praca socjalna z bezrobotnymi beneficjentami Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	x	x	x	x	x	x	GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej
Realizacja efektywnych form pomocy osobom bezrobotnym poprzez realizację projektów finansowanych ze środków europejskich	x	x	x	x	x	x	GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej
Realizacja kursów i szkoleń dla osób bezrobotnych zwiększających kompetencje społeczno-zawodowe.	x	x	x	x	x	x	GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej
Zapewnienie specjalistycznego indywidualnego poradnictwa w obszarze aktywizacji zawodowej.	x	x	x	x	x	x	GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej
Współpraca z instytucjami i/lub podmiotami działającymi w obszarze integracji społeczno- zawodowej osób bezrobotnych.	x	x	x	x	x	x	GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej
Zmniejszenie skutków ubóstwa poprzez systematyczną pomoc rzeczową i finansową realizowaną przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	x	x	x	x	x	x	GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej
Realizacja efektywnych form wsparcia na rzecz osób wykluczonych społecznie poprzez realizację warsztatów i/lub treningów kompetencji społecznych.	x	x	x	x	x	x	GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej
Zapewnienie indywidualnego specjalistycznego poradnictwa w obszarze kompetencji społecznych.	x	x	x	x	x	x	GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej
Realizacja pracy socjalnej przez pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej na rzecz osób wykluczonych społecznie.	x	x	x	x	x	x	GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej

Kontynuacja działań zespołu interdyscyplinarnego	x	x	x	x	x	x	GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej
Kontynuacja działań Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	x	x	x	x	x	x	GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej
Zapewnienie specjalistycznego poradnictwa osobom z problemem alkoholowym.	x	x	x	x	x	x	GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej
Zacieśnianie współpracy z Ośrodkami Lecznictwa Odwykowego	x	x	x	x	x	x	GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej
Zapewnienie specjalistycznego poradnictwa osobom doznającym przemocy domowej.	x	x	x	x	x	x	GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej
Opracowanie i skuteczne wdrażanie gminnych programów z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomani i przemocy domowej.	x	x	x	x	x	x	GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej
Realizacja działań profilaktycznych wśród dzieci i młodzieży z zakresu uzależnień od alkoholu oraz środków psychoaktywnych	x	x	x	x	x	x	GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej
Realizacja działań profilaktycznych wśród dorosłych mieszkańców gminy z zakresu uzależnień od alkoholu oraz środków psychoaktywnych.	x	x	x	x	x	x	GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej
Stały monitoring sytuacji demograficznej gminy – analiza trendów demograficznych	x	x	x	x	x	x	GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej
Zapewnienie wsparcia materialnego dla osób starszych wymagających wsparcia z sytemu zabezpieczenia społecznego	x	x	x	x	x	x	GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej
Zacieśnianie współpracy z Domami Pomocy Społecznej	x	x	x	x	x	x	GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej

Zapewnienie dostępu do instytucjonalnego wsparcia rzecz osób starszych	x	x	x	x	x	x	GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej
Wsparcie mieszkańców gminy w wieku senioralnym poprzez stworzenie warunków dla funkcjonowania nieformalnych grup samopomocowych.	x	x	x	x	x	x	GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej
Zapewnienie dostępności do usług opiekuńczych dla osób starszych terenu gminy.	x	x	x	x	x	x	GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej
Monitoring sytuacji dziecka i rodziny	x	x	x	x	x	x	GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej
Zapewnienie wsparcia materialnego dla rodzin przejawiających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.	x	x	x	x	x	x	GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej
Zwiększenie dostępności specjalistów z zakresu pracy z rodziną niewydolną wychowawczo.	x	x	x	x	x	x	GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej
Zapewnienie dostępności dla rodzin niewydolnych opiekuńczo-wychowawczych do wsparcia grupowego w zakresie kompetencji społecznych niezbędnych do prawidłowego wypełniania roli rodzica.	x	x	x	x	x	x	GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej
Realizacja przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w zakresie dożywiania dzieci i młodzieży z rodzin ubogich oraz niewydolnych opiekuńczo – wychowawczych.	x	x	x	x	x	x	GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej

Tabela 41. Harmonogram, podmioty odpowiedzialne za realizację, źródła finansowania. CELU II - (C2)

Nazwa Działania	ROK REALIZACJI						Podmioty odpowiedzialne	Źródło finansowania
	2016	2017	2018	2019	2020	2021		
Organizacja czasu pozalekcyjnego na terenie szkoły							GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej
Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez rozwijanie oferty zajęć sportowej, kulturalnej itp.	x	x	x	x	x	x	GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej
Pomoc psychologiczna dla rodzin	x	x	x	x	x	x	GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej
Organizacja festynów rodzinnych	x	x	x	x	x	x	GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej
Organizacja rodzinnych zawodów sportowych z wykorzystaniem bazy rekreacyjnej i sportowej.	x	x	x	x	x	x	GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej
Realizacja systemu stypendialnego dla dzieci i młodzieży	x	x	x	x	x	x	GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej
Realizacja Programów wsparcia materialnego rodzin np. Karta Dużej Rodziny	x	x	x	x	x	x	GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej

Tabela 42. Harmonogram, podmioty odpowiedzialne za realizację, źródła finansowania. CELU III - (C3)

Nazwa Działania	ROK REALIZACJI						Podmioty odpowiedzialne	Źródło finansowania
	2016	2017	2018	2019	2020	2021		
Pełna dostępność do usług medycznych							GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej
Zapewnienie dostępu mieszkańców gminy do leczenia specjalistycznego	x	x	x	x	x	x	GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej

Tabela 43. Harmonogram, podmioty odpowiedzialne za realizację, źródła finansowania. CELU IV - (C4)

Nazwa Działania	ROK REALIZACJI						Podmioty odpowiedzialne	Źródło finansowania
	2016	2017	2018	2019	2020	2021		
Monitoring w zakresie zagrożeń eksmisją w zasobach własnych i poza zarządem gminy.							GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej
Utworzenie mieszkania chronionego.	x	x	x	x	x	x	GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej

Tabela 44. Harmonogram, podmioty odpowiedzialne za realizację, źródła finansowania. CELU V - (C5)

Nazwa Działania	ROK REALIZACJI						Podmioty odpowiedzialne	Źródło finansowania
	2016	2017	2018	2019	2020	2021		
Zapewnienie dostępu do świetlic szkolnych.							GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej
Realizacja projektów w obszarze edukacji i/lub kultury ze środków zewnętrznych dostosowanych do przeprowadzonej analizy potrzeb.	x	x	x	x	x	x	GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej
Utworzenie Uniwersytetu III Wieku.	x	x	x	x	x	x	GOPS, jednostki organizacyjne gminy,	Budżet państwa/dotacje celowe/środki Unii Europejskiej

21. Spis wykresów

Wykres 1. Powierzchnia użytkowa gminy Gać.....	10
Wykres 2. Liczba urodzeń w Gminie Gać w latach 2012-2014.....	19
Wykres 3. Liczba placówek oświatowych na terenie Gminy Gać (podległe gminie) w 2014 roku.....	23
Wykres 4. Współczynnik skolaryzacji brutto dla Gminy Gać w latach 2012-2014.....	24
Wykres 5. Liczba rodzin korzystająca z usług asystenta rodziny, w Gminie Gać, wg czasu korzystania z usługi w latach 2012-2014.....	44
Wykres 6. Liczba osób objętych wsparciem grup roboczych w Gminie Gać.....	46
Wykres 7. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, objęta pomocą w formie poradnictwa.....	47
Wykres 8. Udział procentowy reprezentatywnej młodzieży szkolnej szkół podstawowych oraz gimnazjów w Gminie Gać.....	48
Wykres 9. Udział procentowy reprezentatywnej młodzieży szkolnej w Gminie Gać.....	49
Wykres 10. Struktura rodziny badanej młodzieży szkolnej w Gminie Gać.....	49
Wykres 11. Wykształcenie matki badanej młodzieży szkolnej.....	50
Wykres 12. Wykształcenie ojca badanej młodzieży szkolnej.....	51
Wykres 13. Jak oceniasz atmosferę panującą w domu?.....	52
Wykres 14. Jak oceniasz swój kontakt z rodzicami, jako?.....	53
Wykres 15. W jaki sposób rodzice okazują zainteresowanie Twoimi sprawami?.....	54
Wykres 16. Czy Rodzice wykazują zaangażowanie w Twoje zainteresowania, przyjaźnie, hobby? ...	54
Wykres 17. Jak zareagowaliby rodzice, według Ciebie, gdyby dowiedzieli się, że np. piłeś/łaś, paliłeś/łaś?.....	55
Wykres 18. Co oznacza dla Ciebie przemoc?.....	56
Wykres 19. Czy doświadczyłeś/łaś przemocy w rodzinie?.....	57
Wykres 20. Wskaż formy doznanej przez Ciebie przemocy.....	57
Wykres 21. Płeć ofiar przemocy w ogólnej zbiorowości badanych.....	58
Wykres 22. Płeć ofiar przemocy w ogólnej liczbie ofiar przemocy.....	59
Wykres 23. Jak często doznajesz przemocy?.....	59
Wykres 24. Czy byłeś/łaś świadkiem przemocy w Twojej rodzinie?.....	60
Wykres 25. Jak często Jesteś świadkiem przemocy w Twojej rodzinie?.....	61
Wykres 26. Kto był sprawcą przemocy w twojej rodzinie?.....	61
Wykres 27. Kto był ofiarą przemocy w rodzinie?.....	62
Wykres 28. Płeć Respondenta.....	62
Wykres 29. Miejsce pracy respondentów.....	63
Wykres 30. Staż pracy respondentów.....	64
Wykres 31. Zawód wykonywany przez respondenta.....	64
Wykres 32. Czy Pan(i) w wykonywanej pracy zawodowej spotyka się z przypadkami przemocy w rodzinie?.....	65
Wykres 33. Rodzaj zdiagnozowanej przemocy w toku działań zawodowych.....	66
Wykres 34. Jakie według Pana(i) zachowanie można uznać za zachowanie przemocowe.....	67
Wykres 35. Jaką częstotliwość zachowań uznaje Pan(i) za przemoc?.....	67
Wykres 36. Jakie są Pan(i) zdaniem najbardziej skuteczne działania w pomocy ofiarom przemocy w rodzinie?.....	68
Wykres 37. Jakie zachowania rodzeństwa wobec siebie spełniają Twoim zdaniem kryteria, aby nazwać je przemocą?.....	69

Wykres 38. Czy widzisz potrzebę nawiązania współpracy z innymi służbami w celu lepszego przeciwdziałania przemocy w rodzinie?	69
Wykres 39. Z jakimi instytucjami widzi Pan(i) potrzebę nawiązania współpracy?	70
Wykres 40. Do jakiej instytucji skierowaliby Pan(i) ofiarę przemocy domowej w celu uzyskania pomocy ?	71
Wykres 41. Czy w Twoim zakładzie pracy istnieje wypracowana procedura postępowania z osobami, które są ofiarami przemocy?	72
Wykres 42. Na podstawie praktyki zawodowej, które osoby doświadczają najczęściej przemocy?	72
Wykres 43. Rodzaj zdiagnozowanej przemocy w toku działań zawodowych?	73
Wykres 44. Liczba uczestników programów profilaktycznych rekomendowanych przez Krajowe Biuro Przeciwdziałania Narkomani, Ośrodek Rozwoju Edukacji oraz Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w 2014 roku.	76
Wykres 45. Liczba uczestników innych programów profilaktycznych realizowanych w Gminie Gać w 2014 roku.....	76
Wykres 46. Liczba gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną w Gminie Gać w latach 2012-2014.....	80
Wykres 47. Procentowy (%) udział rodzin z dziećmi w stosunku do ogółu rodzin objętych wsparciem GOPS w Gminie Gać w latach 2012-2014.....	82
Wykres 48. Procentowy (%) udział rodzin niepełnych względem ogólnej liczby rodzin objętych wsparciem GOPS w Gać w latach 2012-2014.	83
Wykres 49. Dominujące powody przyznania pomocy społecznej w Gminie Gać w latach 2012-2014.	84
Wykres 50. Zbiorowość klientów GOPS w Gminie Gać ze względu na stan cywilny w roku 2014. ...	87
Wykres 51. Zbiorowość klientów GOPS w Gminie Gać ze względu na stan cywilny w roku 2014. ...	88
Wykres 52. Zbiorowość klientów GOPS (kobiety) w Gminie Gać ze względu na wykształcenie w 2014 roku.....	88
Wykres 53. Zbiorowość klientów GOPS (mężczyźni) w Gminie Gać ze względu na wykształcenie w 2014 roku.....	89
Wykres 54. Zbiorowość klientów GOPS (kobiety) w Gminie Gać ze względu na aktywność zawodową w 2014 roku.....	90
Wykres 55. Zbiorowość klientów GOPS w Gminie Gać- Mężczyźni ze względu na aktywność zawodową w 2014 roku.....	90

22. Spis tabel

Tabela 1. Liczba mieszkańców Gminy Gać w latach 2012 i 2014.....	12
Tabela 2. Struktura wg płci mieszkańców Gminy Gać w latach 2012 i 2014.....	12
Tabela 3. Udział procentowy mieszkańców Gminy Gać, wg płci w latach 2012 i 2014.	12
Tabela 4. Liczba mieszkańców Gminy Gać wg miejsca zamieszkania w latach 2012 i 2014	13
Tabela 5. Ekonomiczne grupy wiekowe – Gmina Gać w latach 2012 i 2014.....	14
Tabela 6. Ekonomiczne grupy wiekowe mieszkańców Gminy Gać w 2014 roku	15
Tabela 7. Edukacyjne grupy wiekowe mieszkańców Gminy Gać w latach 2012-2014.....	17
Tabela 8. Mieszkańcy Gminy Gać w wieku powyżej 85 roku życia w podziale na miejscowości w latach 2012-2014	18
Tabela 9. Współczynnik wsparcia międzypokoleniowego w Gminie Gać w latach 2012 i 2014.....	18
Tabela 10. Urodzenia, zgony oraz przyrost naturalny w Gminie Gać w latach 2012 i 2014	20
Tabela 11. Rodzaje zdarzeń przestępczych wszczętych, zaistniałych na terenie Gminy Gać w latach 2012-2014.....	26
Tabela 12. Przestępstwa wg miejscowości w Gminie Gać.	27
Tabela 13. Wykroczenia wg miejscowości w Gminie Gać.	28
Tabela 14. Liczba bezrobotnych mieszkańców Gminy Gać w podziale na miejscowość zamieszkania w latach 2012-2014	29
Tabela 15. Czas pozostawania bez pracy mieszkańców Gminy Gać zarejestrowanych w PUP w latach 2012-2014.....	30
Tabela 16. Czas pozostawania bez pracy mieszkańców Gminy Gać zarejestrowanych w PUP w latach 2012-2014, wg miejsca zamieszkania	31
Tabela 17. Wiek mieszkańców Gminy Gać zarejestrowanych w PUP w latach 2012-2014.....	31
Tabela 18. Wykształcenie mieszkańców Gminy Gać zarejestrowanych w PUP w latach 2012-2014.	33
Tabela 19. Wykształcenie mieszkańców Gminy Gać zarejestrowanych w PUP w latach 2012-2014.....	33
Tabela 20. Staż pracy mieszkańców Gminy Gać zarejestrowanych w PUP w latach 2012-2014.	34
Tabela 21. Bezrobotni mieszkańcy Gminy Gać znajdujący się w szczególnej sytuacji na rynku pracy w latach 2012-2014	35
Tabela 22. Udział bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy w 2012 roku	36
Tabela 23. Udział bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy w 2014 roku	36
Tabela 24. Liczba osób niepełnosprawnych (klienci PCPR), zamieszkałych na terenie Gminy Gać, z jednym symbolem przyczyny niepełnosprawności wg płci (dane za okres 2012-2014).....	39
Tabela 25. Liczba osób niepełnosprawnych (klienci PCPR), zamieszkałych na terenie Gminy Gać, wg symboli przyczyny niepełnosprawności oraz stopnia niepełnosprawności (dane za okres 2012-2014).....	39
Tabela 26. Liczba osób niepełnosprawnych (klienci PCPR), zamieszkałych na terenie Gminy Gać, wg symboli przyczyny niepełnosprawności oraz wieku (dane za okres 2012-2014).....	40
Tabela 27. Liczba osób niepełnosprawnych (klienci PCPR), zamieszkałych na terenie Gminy Gać, wg symboli przyczyny niepełnosprawności oraz wykształcenia (dane za okres 2012-2014).....	40
Tabela 28. Liczba uczestników przeprowadzonych działań profilaktycznych na terenie Gminy Gać w 2014 roku.....	77

Tabela 29. Udział procentowy (%) osób korzystających ze wsparcia GOPS w Gminie Gać ze względu na liczbę osób w rodzinie w latach 2012-2014.	80
Tabela 30. Liczba oraz udział procentowy dzieci w rodzinach korzystających z pomocy GOPS w Gać w latach 2012-2014	82
Tabela 31. Liczba dzieci w rodzinach niepełnych objętych wsparciem GOPS w Gać w latach 2012-2014.....	84
Tabela 32. Zbiorowość klientów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej według płci.....	85
Tabela 33. Zbiorowość klientów GOPS w podziale na wiek w 2014 roku.	86
Tabela 34. Miejscowości, w których najliczniej zamieszkiwali klienci Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gminie Gać w 2014 roku	91
Tabela 35. Tabela wskaźniki realizacji CELU I - (C1)	113
Tabela 36. Wskaźniki realizacji CELU II - (C2).....	115
Tabela 37. wskaźniki realizacji CELU III - (C3) Tworzenie warunków sprzyjających zdrowiu	115
Tabela 38. wskaźniki realizacji CELU IV - (C4) Tworzenie godnych warunków zamieszkania	115
Tabela 39. wskaźniki realizacji CELU V - (C5) Tworzenie warunków dla rozwoju kapitału kulturowego oraz edukacyjnego.....	116
Tabela 40. Harmonogram, podmioty odpowiedzialne za realizację, źródła finansowania. CELU I - (C1).....	117
Tabela 41. Harmonogram, podmioty odpowiedzialne za realizację, źródła finansowania. CELU II - (C2).....	120
Tabela 42. Harmonogram, podmioty odpowiedzialne za realizację, źródła finansowania. CELU III - (C3).....	121
Tabela 43. Harmonogram, podmioty odpowiedzialne za realizację, źródła finansowania. CELU IV - (C4).....	121
Tabela 44. Harmonogram, podmioty odpowiedzialne za realizację, źródła finansowania. CELU V - (C5).....	121

